

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Ines Purnat

Pogled stare generacije na prednosti sobivanja z
mlajšimi v Zgornji Savinjski dolini

Magistrsko delo

Ljubljana, 2022

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Ines Purnat

Pogled stare generacije na prednosti sobivanja z mlajšimi v Zgornji
Savinjski dolini

Magistrsko delo

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter

Ljubljana, 2022

ZAHVALA

Za vso pomoč in strokovne usmeritve pri pisanju se iskreno zahvaljujem mentorici doc. dr.

Liljani Rihter.

Hvala prijateljicama Evi in Luciji za vso podporo in vzpodbudne besede.

*Velika zahvala gre mojima staršema, bratu Janu in starim staršem, ki so mi med pisanjem
magistrskega dela stali ob strani.*

Največja zahvala pa gre hčerkici Emili in partnerju Urošu. Brez njiju mi ne bi uspelo.

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Ines Purnat

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter

Naslov magistrskega dela: Pogled stare generacije na prednosti sobivanja z mlajšimi v Zgornji Savinjski dolini

Kraj: Ljubljana

Leto: 2022

Št. strani: 108 **Št. slik:** 3 **Št. tabel:** 2 **Št. prilog:** 5 **Št. virov:** 43

Ključne besede: sobivanje, prednosti sobivanja, večgeneracijska družina, generacija

Povzetek: V magistrskem delu sem raziskovala pogled stare generacije na prednosti sobivanja z mlajšimi v Zgornji Savinjski dolini. Zanimalo me je, kako starejša generacija doživlja sobivanje, kako se počuti ob sobivanju – ima občutek, da je v breme ali v podporo. Zanimalo me je tudi, kako sobivanje vpliva na družinske odnose in kako na kakovost življenja. Predpostavljala sem, da je v družinah prisotna pomoč, zato me je zanimalo, kakšno pomoč nudi stara generacija mladi in srednji generaciji ter kakšno pomoč nudita mlada in srednja generacija stari generaciji. Zanimalo me je tudi, kakšno pomoč prejema stara generacija iz lokalnega okolja in kakšno pomoč bi si še želela.

Raziskava je kvalitativna in empirična. Vzorec je neslučajnost in priročen.

Ugotovila sem, da stara generacija v Zgornji Savinjski dolini meni, da so pozitivne strani sobivanja učenje kompromisov, sodelovanje, prilagajanje in delitev stroškov; negativne strani pa prisotnost konfliktov, nestrinjanja in nesoglasja. Stara generacija je v podporo mlajšim z varstvom vnukov. Stari ljudje menijo, da imajo veliko vlogo pri predajanju znanja in življenjskih izkušenj mlajšim generacijam. Odnosi med generacijama so zadovoljivi in imajo za starega človeka veliko prednosti. Včasih lahko sobivanje uniči družinske odnose ter ni vedno pozitivno in v dobrobit za vse generacije, kljub temu pa stara generacija meni, da ima sobivanje na družinske odnose in kakovost življenja velik pozitiven vpliv. Življenje starih ljudi v Zgornji Savinjski dolini je kakovostno, ljudje so s svojim življenjem zadovoljni. Večina družin v Zgornji Savinjski dolini ima skupne aktivnosti, večinoma se družijo ob delu in v prostem času. Kot največji prednosti sobivanja je stara generacija navajala delitev stroškov in druženje z vnuki. Mladi nudijo pomoč starim ljudem na področju sodobne tehnologije, na zdravstvenem in finančnem področju ter z delom, ki ga opravijo, če ga stari ljudje ne zmorejo. Stara generacija si želi, da bi jim mlajši člani družine v prihodnosti vedno priskočili na pomoč, v kolikor jo bodo potrebovali. Stara generacija ima v Zgornji Savinjski dolini več možnosti pomoči v lokalnem okolju, vendar niso vsi seznanjeni z vso pomočjo, ki jo lahko dobijo. Želijo si več druženja, izletov, aktivnosti, tečajev in delavnic, pa tudi finančno pomoč, ki bi jim jo nudila občina.

Title: The view of the older generation on the advantages of coexistence with the younger ones in the Upper Savinja Valley

Key words: coexistence, benefits of coexistence, multigenerational family, generation

Abstract: I researched the view of the older generation on the benefits of coexistence with the younger ones in the Upper Savinja Valley. I was interested in how the older generation experiences coexistence, how they feel about coexistence – do they feel as a burden or supported. I was also interested in how coexistence affects family relationship and how quality of life. I assumed that there is help in families, so I am interested in what help middle and young generation offer to the old generation and what help the young and middle generation offer to the old generation. I was also interested in what kind of help the older generation receives from the local environment and what kind of help they would like.

The research is qualitative and empirical. The sample is non-random and convenient.

I found that the older generation in the Upper Savinja Valley believes that the positive sides of coexistence are learning, compromises, cooperation, adjustment and cost sharing and the negative sides are the presence of conflicts and disagreements. The older generation is in support for the younger ones by caring for grandchildren. Older people believe that they play a big role in passing on knowledge and life experiences to younger generations. Relationships between the generations are satisfactory and have many advantages for older people. Sometimes coexistence can destroy family relationships and coexistence is not always positive and for the benefit of all generations, however, the older generation believes that coexistence has a great positive impact on family relationships and quality of life. The life of old people in the Upper Savinja Valley is high quality, people are satisfied with their lives. Most families in the Upper Savinja Valley have joint activities, most of them socialize at work and in their free time. As the greatest advantage of coexistence, the older generation cited cost sharing and socializing with grandchildren. Young people offer help to old people in the field of modern technology, in the field of health, in the field of finance and with the work they do, if old people cannot do it. The older generation, however, wants younger family members to be available to help them in the future, if they would need help. The older generation in the Upper Savinja Valley has more opportunities to help in the local environment, but not everyone is aware of all the help they can get. However, they want more socializing, more trips, activities, courses and workshops, and they also want financial support that the municipality would offer them.

Kazalo vsebine

1	TEORETIČNI UVOD	1
1.1	Družina	1
1.2	Medgeneracijsko sobivanje	5
1.2.1	Vloga stare generacije pri sobivanju	8
1.3	Pomoč starim ljudem	10
1.4	Sobivanje in pomoč staremu človeku v Zgornji Savinjski dolini	13
1.5	Socialno delo s starim človekom	16
2	RAZISKOVALNI PROBLEM	19
3	METODOLOGIJA	21
3.1	Vrsta raziskave	21
3.2	Merski instrument	21
3.3	Populacija in vzorčenje	21
3.4	Zbiranje podatkov	22
3.5	Obdelava in analiza podatkov	22
4	REZULTATI	25
4.1	Sobivanje	25
4.1.1	Doživljanje sobivanja	25
4.1.2	Breme ali podpora	27
4.2	Odnosi	28
4.2.1	Družinski odnosi	28
4.2.2	Skupne dejavnosti	32
4.3	Kakovostno življenje	32
4.3.1	Opredelitev kakovostnega življenja	32
4.3.2	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	33
4.4	Pomoč	35
4.4.1	Pomoč v družini	35
4.4.2	Pomoč v lokalnem okolju	37
5	RAZPRAVA	39
6	SKLEPI	48
7	PREDLOGI	50
8	LITERATURA	51
9	PRILOGE	54
9.1	Vprašalnik	54
9.2	Zapisi intervjujev	56

9.3 Kodirni listi.....	60
9.3.1 Odprto kodiranje intervjuja A.....	60
9.3.2 Osnovno kodiranje vseh intervjujev	72
9.3.3 Odnosno kodiranje	88

Kazalo tabel

Tabela 1.1: Razlika med formalnimi in neformalnimi oskrbovalci	11
Tabela 3.1: Primer odprtega kodiranja.....	22

Kazalo slik

Slika 4.1: Negativno sobivanje.....	26
Slika 4.2: Pozitivno sobivanje	26
Slika 4.3: Kako družinske odnose po mnenju stare generacije doživljajo mlajše generacije in kako stara generacija doživlja sobivanje	30

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 Družina

Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 44) sta napisali: »Družinsko življenje si lahko vsak organizira po svoje. Predvsem gre za to, da družinsko življenje ni statična oblika ali način življenja, ampak se vseskozi spreminja. Ljudje danes veliko pogosteje kot kadarkoli prej prehajajo iz enega načina družinskega življenja v drugega. Družinski poteki niso več strogo linearni in predvidljivi, dogodke v družinskem poteku je zelo težko napovedati.«

Družino lahko dojemamo kot neko osnovno enoto družbe, težko si lahko zamislimo, da bi družba lahko delovala brez nje. Sestava družine je lahko različna, zato družino na splošno obravnavamo kot univerzalno družbeno institucijo. Družina je nekaj dobrega za posameznika in za družbo (Hvalič Touzery, 2007).

Zaviršek (2020, str. 13) v knjigi Družinski pojmovnik za mlade našteje nekaj najpogostejših opredelitev družine: a) družina je skupen prostor življenja ljudi; b) družina je gospodinjska enota; c) družina je sorodstvena skupina; č) družina je družbena institucija; d) družina je ekonomska enota; e) družina je skupnost, v kateri se rojevajo in vzgajajo otroci; f) družina je prostor intimnosti in zaščite pred samoto.

Ena izmed značilnosti družine je, da se izoblikuje v okviru skupnega doma. Dom od nekdaj predstavlja neko zasebnost, kjer lahko počnemo, kar želimo, se sprostimo, najpomembneje pa je, da se počutimo domače. To pomeni tudi, da lahko ima družina svoje skrivnosti, zasebnost, ki jih ne kaže in govori v zunanjem, javnem svetu. Druga značilnost družine je, da so družinski člani med seboj povezani na čustveni ravni, si med seboj zaupajo, pomagajo in se razumejo. Včasih je družina podpora, varen prostor, včasih pa lahko pride do konflikta. V družini so lahko čustva in skrb enosmerna ali vzajemna. Enosmerna pomeni, da mati skrbi za otroke, moža; vzajemna pa pomeni, da mož in žena skrbita eden za drugega, skupaj pa skrbita tudi za otroke. Tretja značilnost družine je, da so družinski člani med seboj biološko ali pa samo ekonomsko povezani. Eden izmed možnih virov dohodkov je plačana zaposlitev, druga oblika oskrbe družine pa je z neplačanim delom (kuhanje, pranje perila, priprava ozimnice, urejanje vrta ali njive), skrb za družino (prevoz starih staršev do zdravstvenih ustanov, nakupovanje, skrb za otroke...). Pogosto se pod neplačano delo šteje tudi podpora na čustvenem področju in odnosih, ko družinski član skrbi za dobre odnose v družini in počutje družinskih članov, jim pomaga s pogovorom,

nasveti, spodbudnimi besedami. Odrasli člani družine najpogosteje skrbijo za otroke, odrasle, ki so bolni, ali za stare ljudi, ki potrebujejo vsakdanjo skrb in podporo (Zaviršek, 2020).

»Družina je živ organizem, v katerega smo vpeti skozi raznolike odnose, ki se razvijajo skozi čas.« (Kompan Erzar, 2019, str. 75)

Milošević Arnold in Poštrak (2003, str. 32) pravita, da družina zagotavlja varstvo svojih članov, jih ščiti in jim daje potrebno moč. Člani družine čutijo medsebojno pripadnost, iz katere črpajo občutek družinske pripadnosti. Družina se neprestano razvija in spreminja, prav tako se spreminjajo tudi člani.

Nekaj razlik med tradicionalno družino, kot je bila včasih, in družino, kot je danes (Ramovš, 2017) :

- Včasih je v tradicionalni družini živelo okrog deset ljudi: starši, ki so predstavljali srednjo generacijo, njihovi otroci, stari starši, včasih še kakšen stric, teta, hlapci ali dekle. Danes pa družino sestavljajo dve do štiri osebe, veliko ljudi pa živi tudi samih.
- Tradicionalna družina je bila kmečka ali obrtniška. Pomembno je bilo delo za skupno preživetje. Otroci so se od starejših generacij naučili delavnosti in veščin. V današnjih časih pa so starši zaposleni v službah, kamor otroci po navadi nimajo vstopa in jih ne morejo videti pri delu, kot je bilo to včasih, ko so delali skupaj. Ker je danes potek življenja precej hiter in stresen, veliko ljudi nosi delo in službene probleme domov, kar pa obremenjuje starše in hkrati tudi otroke.
- V tradicionalni družini je bil potek dneva nekako določen, imeli so pet skupnih obrokov, pri katerih so se vsi zbrali za mizo (če ljudje skupaj jedo, se med seboj povezujejo in s tem pospešujejo komuniciranje). Današnja družina je lahko prisotna pri skupni jedi samo enkrat na dan ali nekajkrat na teden.
- Tradicionalna družina je imela pri delu in zabavi tesno povezavo s sosedi in sorodniki, medtem ko je danes družina za opravljanje dela pogosto sama.
- Moški – oče in mož – je bil v tradicionalni družini patriarh. To pomeni, da je bil gospodar, čigar beseda je bila glavna in so jo vsi upoštevali.
- Ženska – mati in žena – njena vloga v tradicionalni družini je bila predvsem, da je rojevala, gospodinjala, skrbela za bolne in onemogle, skrbela za družino, bila možu

- vedno na voljo in versko vzgajala otroke. Današnje ženske so emancipirane in enakopravne moškim, včasih so ženske v družini tudi bolj izobražene od moškega.
- V tradicionalni družini se je otrok od rojstva, pa dokler ni postal samostojen, učil skozi posnemanje, nagrade in kaznovanje. Tako se je naučil vsega, kar je potreboval za življenje. Celotna družina, sorodstvo in soseska so bili vključeni v vzgojo otrok. Današnji otroci se veliko naučijo v vrtcu, šoli, pri raznih obšolskih dejavnostih in prijateljih.
 - V preteklosti so stari ljudje opravljali delo, ki so ga glede na svojo starost lahko. Danes pa so velikokrat izključeni iz družbene delitve dela, večinoma so v pokoju.
 - Včasih ni bilo interneta in tehnologije, posledično je bilo manj znanja in informacij iz zunanjega sveta. Danes pa je to drugače, vsak ima dostop do tehnologije in vseh informacij.

Danes je družinsko življenje raznoliko, kompleksno in spremenljivo, zato ni mogoče postaviti enotne definicije družine; družinsko življenje in način življenja se vseskozi spreminjata. Družina pa je ena izmed najstarejših oblik skupnega življenja ljudi, ki temelji na sorodstvenih vezeh (Petrovič, 2010). Stoppard (1990, str. 139) pravi: »Družina je temeljna trdna struktura, ki zajema močne in trajne povezave v razširjeni skupini, v kateri lahko otrok doraste varovan in ljubljen in v kateri morajo sodelovati tudi stari starši in se mora zato v njej slišati tudi njihov glas.« Včasih je v družinskih odnosih prevladovala hierarhija; otroci so imeli brezskrbno življenje in ko so dosegli določeno starost, so prevzeli kmetijo, v kolikor so na njej živeli, starši so bili pomembni za otroke, stari starši pa so veljali za vir modrosti in so imeli visok položaj pri avtoriteti medosebnih odnosov. Bili so vpeti v medgeneracijsko sožitje in povezanost; pazili so vnuke, jim pripovedovali o svojih življenjskih izkušnjah in jih s tem nekaj naučili, srednji generaciji pa so pomagali predvsem tako, da so ji svetovali. S časom se je število tako velikih razširjenih družin, kjer skupaj prebivajo stari starši, starši in otroci, zmanjšalo. Uveljavil se je nek splošen vzorec, kjer naj bi si mladi po poroki našli svoj dom. Tudi na podeželju, če živijo vse generacije v isti hiši, mlade družine živijo večinoma ločeno v svojem gospodinjstvu (Petrovič, 2010).

»Sodelovanje z družino varuje starega človeka v dobesednem in prenesenem pomenu. Varuje razpoznavno identiteto in temeljni občutek lastne vrednosti zanj samega in javno, v socialnem okolju; varuje interaktivno učinkovitost njegove osebne niše. V podpori družine

lahko oseba prepozna izkušnjo vezanosti, pripadnosti in spoštovanja.« (Čačinovič Vogrinčič, 2000, str. 291)

Ker bom v magistrskem delu raziskovala sobivanje treh generacij v družini, v nadaljevanju na kratko predstavljam značilnosti vseh treh generacij znotraj družine.

Mlada generacija

V mlado generacijo spada človek od rojstva, pa vse dokler se ne osamosvoji, kar pomeni, da ima kariero, lastno gospodinjstvo, partnerja, otroka. Najpogosteje je lahko ta mejnik dosežen pri starosti 25 let, vendar se v zadnjih letih ta povprečna starost za mejo samostojnosti pomika navzgor (Macuh, 2019).

Srednja generacija

Srednjo generacijo tvorijo ljudje, odkar so zaposleni, pa dokler ne gredo v pokoj. V povprečju je to okrog 60. leta, ampak se danes čas, ko ljudje odidejo v pokoj, pomika navzgor (Macuh, 2019). Srednja generacija je tista, ki dela za preživetje svoje družine in včasih še staršev, rojeva potomstvo, skrbi za otroke, včasih pa skrbi tudi za starše, ki so onemogli ali zaradi bolezni ne zmorejo več skrbeti sami zase (Ramovš, 2003).

Stara generacija

Starost je obdobje, ko človek dozori in skrb za materialni razvoj prepusti svojim otrokom. Star človek z upokojitvijo pridobi novo kakovost svobode in možnost za razgibano življenje, da ga oblikuje glede na svoje potrebe, želje in sposobnosti, kar prej, ko je bil zaposlen, ni bilo mogoče. Človek v starosti svoja znanja in izkušnje predaja naprej naslednjim mlajšim generacijam (Ramovš, 2003). Stara generacija ima po navadi na razpolago ves svoj čas, ki ga že od nekdaj dosti ljudi nameni svojim vnukom (Petrovič, 2010).

Stara generacija, ki ji rečemo tudi tretja, tiha ali upokojenska generacija ter generacija dedkov in babic, so starejši ljudje, ki so svojo vlogo staršev opravili do zrelosti svojih otrok, izpolnili so svojo poklicno vlogo od redne zaposlitve do upokojenskega obdobja. Upokojitev je danes mejnik za prehod v staro generacijo (Ramovš, 2013, str. 63).

Ramovš (2000, str. 318) deli starost na tri starostna obdobja:

- *Zgodnje starostno obdobje*, ki nastopi med človekovim 66. in 75. letom. To je čas, ko se človek navaja na pokoj in svobodo, ki jo dobi z upokojitvijo.
- *Srednje starostno obdobje* je med 76. in 85. letom starosti. Človek se mora v tem obdobju privaditi na zmanjšano kapaciteto moči in zdravja. V tem obdobju pride tudi do soočanja s smrtjo partnerja ali vrstnikov.
- *Pozno starostno obdobje* nastopi po 86. letu. Takrat osebe običajno potrebujejo pomoč na različnih področjih.

1.2 Medgeneracijsko sobivanje

»Vsaka generacija drugima dvema daje in od njiju prejema.« (Ramovš, 2017, str. 56)

Medgeneracijska solidarnost je povezanost med različnimi generacijami. Poznamo več nivojev medgeneracijske solidarnosti – makro, mezo in mikro nivo. Makro nivo je medgeneracijska solidarnost v družbi, mezo nivo je medgeneracijska solidarnost v skupnosti, mikro nivo pa je medgeneracijska solidarnost v družini in med posamezniki (Hlebec idr., 2012). Po Hlebec idr. (2012, str. 7) je makro nivo opazovanja medgeneracijske solidarnosti sistemski nivo in se povezuje z delovanjem sistemov blaginje na ravni države. Kot primer makro nivoja medgeneracijske solidarnosti lahko navedemo pokojninski sistem, v katerem igra medgeneracijska solidarnost veliko vlogo, ker denar potuje od mladih oziroma aktivnih na trgu dela do starejših, neaktivnih. Temelji na tem pogledu, da ko bodo enkrat današnji aktivni zaposleni postali upokojeni, bodo prav tako upravičeni do pokojnine na podlagi prispevkov novih aktivnih generacij. Medgeneracijska solidarnost v skupnosti so lahko storitve, ki so namenjene starim ljudem in njihovim potrebam, kot so storitve dolgotrajne oskrbe, podporne službe v skupnosti, informacijski in izobraževalni programi, ki jih organizirajo centri ali društva. Najpomembnejši pri solidarnosti v skupnosti je nevladni sektor, kot so društva, organizacije, ki pomagajo mladim in starim pri krepitvi medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja. Mikro nivo medgeneracijske solidarnosti vsebuje odnose med družinskimi člani ene družine in se osredotoča na njihove interakcije, povezanost, čustva in podporo, ki se dogajajo med starši in otroki ter starimi starši in vnuki. Včasih v družini pride tudi do konfliktov, kar pa ne pomeni, da se potem prekrine tudi solidarnost. Vzemimo za primer odraslo hčer, ki oskrbuje svojo mamo, ki zaradi bolezni ni zmožna več skrbeti zase. Hči lahko kljub temu, da rada skrbi za mamo in je nanjo navezana, doživlja stresne trenutke in ji je to v breme, mama pa doživlja krizo in negativna čustva,

ker se počuti, da je izgubila avtonomnost, ker jo mora hčerka oskrbovati (Hlebec idr., 2012).

Poznamo več vrst odnosov med družinskimi člani (Van Gaalen in Dykstra, 2006):

- *Harmonični odnosi* – konflikti niso verjetni, odnosi so prijateljski.
- *Ambivalentni odnosi* – prisotnost konfliktov je večja, ker odnos poleg čustvene obremenjenosti vsebuje tudi materialno podporo.
- *Odnosi obveze* – pri teh odnosih se ohranja stik med vsemi generacijami.
- *Naklonjeni odnosi* – glavni element odnosov je čustvena povezanost in podpora, malo manj pa so prisotni konflikti in materialna izmenjava med člani.
- *Disharmonični odnosi* – pri tej vrsti odnosov so prisotna negativna čustva in odnosi.

Medgeneracijsko sodelovanje ima veliko pozitivnih učinkov na mlade in stare v družini. V kolikor je sodelovanje med generacijami dobro, je to v dobrobit njihovemu zdravju in blaginji. Kadar so stari starši vključeni v življenje mladih generacij, ima to dober vpliv na njihovo počutje, saj se le-to izboljša, nimajo občutka osamljenosti, počutijo se, da pripadajo družini in da njihovi družinski člani menijo, da so pomembni za njihovo družino (Macuh, 2019).

Na družinske medgeneracijske odnose pa vplivajo vsi procesi vzajemnosti: starši svojim otrokom nudijo oporo in podporo, varnost ter skrbijo zanje. Obenem pa otroci svojim staršem nudijo pomembno oporo, v kolikor z njimi živijo v isti hiši, jim pomagajo, če pa ne živijo skupaj, jim vseeno občasno pomagajo. Pomembno je, da vemo, da je pri medgeneracijskem sodelovanju poudarek na odnosu med dvema ali več generacijami (Macuh, 2019).

Bengston in Roberts (1991, str. 857) medgeneracijsko solidarnost delita na več solidarnosti:

- *Asociacijska solidarnost* – interakcije in skupne aktivnosti.
- *Čustvena solidarnost* – pozitivna čustva in njihova vzajemnost.
- *Konsenzualna solidarnost* – skladnost vrednot, stališč in prepričanj.
- *Funkcionalna solidarnost* – pomoč in izmenjava resursov.
- *Informativna solidarnost* – izvrševanje družinskih norm in dolžnosti.
- *Strukturna solidarnost* – struktura in karakteristike družine ter njenih članov.

Da je družina lahko srečna, je zelo pomembno, da se vsi družinski člani naučijo, kako živeti drug z drugim v sožitju, kako se spoštovati in si med seboj pomagati. Pomembno je, da se družina dopolnjuje in je v njenih odnosih prisotna solidarnost (Macuh, 2019). Macuh (2019, str. 109) pravi, da je solidarnost pojem, ki je široko uveljavljen v svetu, pomeni pa vzajemnost, vzajemno pomoč, soglasnost, družbenost, čut za skupno odgovornost in korist.

Čim starejši so ljudje, pogostejše živijo s hčerkino ali sinovo družino v isti hiši (Rant, 2013, str. 127). Poznamo sodoben način delno ločenega in delno povezanega medgeneracijskega sobivanja. V eni hiši sta dve gospodinjstvi – starejša generacija in mlajša generacija iste družine. Tista družina, ki je številčnejša (po navadi mlajša generacija), živi v večji enoti hiše. Ko osebe sobivajo, lahko s tem izgubijo nekaj zasebnosti, na drugi strani pa pridobijo bližino sorodnikov in varnost. Prednost sobivanja je, da imajo otroci redne stike s starimi starši, stari starši pa se hkrati čutijo koristne, dobro izkoristijo čas z vnuki in jim predajo pomembne življenjske izkušnje. Kadar stari starši potrebujejo pomoč, jim jo lahko otroci takoj nudijo, ker živijo v bližini oziroma skupaj (Rant, 2013, str. 119). Macuh (2019, str. 159) pravi, da medgeneracijsko sodelovanje razumemo kot izmenjavo izkušenj in spoznanj, druženje, učenje, pomoč ene generacije drugi, ustvarjanje, ohranjanje in širjenje socialne mreže.

Na drugi strani pa Macuh (2019) piše o tem, da se je včasih medgeneracijsko sodelovanje med člani v družini imenovalo »naravno medgeneracijsko sodelovanje«. To pomeni, da so bili družinski člani primorani živeti skupaj in sodelovati. V hiši so živele tri generacije, ker je eden izmed otrok po navadi ostal s starši, potem pa si je ustvaril svojo družino. Živel so skupaj, delali za iste cilje, ob večerih so se pogovarjali in družili ter tako krepili medgeneracijsko sodelovanje. Včasih je bilo to medgeneracijsko sodelovanje neizbežno in velikokrat neprostoovoljno, kajti sklepalo se je, da bo eden izmed otrok ostal pri starših, si ustvaril družino in pomagal na kmetiji ali okrog hiše. V sodobni, moderni družbi pa otroci velikokrat odhajajo od svojih staršev, se vselijo v drugo stanovanje ali hišo, si ustvarijo družino, in tako dokažejo, da so samostojni in da lahko živijo po svojih načelih, neodvisno od staršev. Dandanes so generacije bolj odtujene in bolj izolirane. Velikokrat je tako, da so stari starši sami doma v hiši, mladi živijo v mestih, kjer je več možnosti zaposlitve, otroci so v vrtcih, šolah in kakšnem popoldanskem varstvu. Do druženja med vsemi generacijami pride po navadi med konci tednov, ko imajo mladi več časa, pa še to gre za kakšno hitro pomoč, ki medgeneracijskega sodelovanja ne obogati preveč.

Velikokrat je najpogostejši razlog, zakaj različne generacije v družinah danes še sobivajo, stanovanjska problematika. Danes so stanovanja in lastne hiše zelo drage in velik strošek, ki si ga mladi velikokrat ne zmorejo privoščiti, zato si družino ustvarijo v hiši, kjer prebivajo tudi njihovi starši. Pogosto pa ljudje sobivajo, ker je to njihova želja oziroma skupna odločitev (Purnat, 2020).

1.2.1 Vloga stare generacije pri sobivanju

Včasih so imeli stari starši pomembno vlogo in besedo, kadar so živeli v isti hiši s svojimi otroki in vnuki. Imeli so pomembno vlogo pri odločanju o družini in vzgoji vnukov. Danes pa je drugače, saj vloga starega starša pri vzgoji vnukov nima več toliko avtoritete. Zaradi daljše življenjske dobe ljudi so babice in dedki veliko bolj aktivni, večinoma še zaposleni, in zato njihova vloga v razširjeni družini ni enaka, kot je bila vloga starih staršev več let ali desetletij nazaj. K spremenjeni vlogi starih staršev pa je prispevalo tudi to, da veliko ljudi meni, da stari starši otroke preveč razvajajo in se vmešavajo v vzgojo otrok, čeprav je to vloga staršev. Vloga starih staršev je danes predvsem varstvo vnukov, predaja pomembnih življenjskih izkušenj in modrosti, učenje medgeneracijskega sožitja (Petrovič, 2010). Zanimivost je, da se pri prenosu življenjskih izkušenj iz roda v rod pogosto pokaže preskok ene generacije, kar pomeni, da stari ljudje lažje zaupajo in predajo življenjske izkušnje svojim vnukom kot pa svojim otrokom, prav tako otroci lažje prevzemajo življenjske modrosti in izkušnje od starih staršev kakor od staršev. S tega vidika je pomembno druženje stare generacije z mlado generacijo (Ramovš, 2003).

Zaradi hitrega tempa življenja v zadnjih letih ima srednja generacija zapolnjen urnik. Skrbijo za svoje otroke, svoje starše in hodijo v službo. V tem primeru jim lahko na pomoč priskočijo stari starši, ki lahko prevzamejo en del varstva otrok, da ima srednja generacija vsaj nekaj prostega časa in da lahko usklajuje družinsko in službeno življenje (Petrovič, 2010).

Stari starši so po navadi otrokom oziroma vnukom prva izkušnja medgeneracijskega sožitja, kar lahko otrokom daje dve pomembni izkušnji: ljubezen in naklonjenost. Ena izmed izkušenj, ki se jih vnuki naučijo od starih staršev, je, da lahko živimo tako v ugodnih kot neugodnih življenjskih razmerah. Stari starši so dandanes pomemben materialni vir za preskrbo in pomoč mladim pri vzgajanju družine z nasveti (Lipar in Ramovš, 2013).

V raziskavi, ki sem jo izvedla v okviru diplomskega dela, sem ugotovila, da stara generacija kot prednosti sobivanja največkrat navaja vsakodnevno pomoč, izmenjavo izkušenj, druženje in varstvo otrok, sprejemanje skupnih odločitev ter medsebojno učenje. Kot slabosti pa prilagajanje, konflikte in omejeno samostojnost (Purnat, 2020).

Ker se ljudje starajo, posledično pri njih pride do težav z zdravjem, ki vplivajo na potrebe, ki jih ima star človek, s tem pa pride tudi do različnih tveganj (Macuh, 2019):

- Zdravstveno tveganje (bolezen, padec, poškodba, dehidracija ...).
- Bivanjske razmere, ki so lahko neprimerne in neprilagojene, s tem se slabša zdravje posameznika.
- Revščina (z upokojitvijo se dohodki zmanjšajo).
- Finančno tveganje (včasih star človek ne zna več upravljati z denarjem).
- Socialno tveganje (smrt partnerja, konflikt z znanci, sosedi, ožjimi družinskimi člani).
- Strukturno tveganje (neustrezen zdravstveni sistem: predolge čakalne dobe, premalo mest v domovih za stare ljudi).
- Tveganja v prometu (neprilagojen javni promet, zaradi slabovidnosti ali onemoglosti so lahko ovira pri drugih udeležencih v prometu).
- Tveganja ob naravnih in drugih nesrečah (požar, poplava – omejena možnost pobega).
- Pozabljanje in nemobilnost.
- Nasilje (star človek je lahko pogosto žrtev nasilja, kot so rop, goljufije, ali žrtev nasilja v družini).

Vsak star človek pa ima poleg tveganj tudi določene potrebe. Ena izmed njegovih potreb je potreba po osebnem medčloveškem odnosu. Vsak star človek potrebuje ob sebi človeka, ki mu je blizu, mu zaupa in ga pozna. To so po navadi družinski člani, občasno znanci. Da bi star človek živel kakovostno, naj bi bil v dobrem medsebojnem odnosu z eno osebo iz mlade generacije, eno osebo iz srednje generacije in eno osebo iz stare generacije – vrstnikom. Druga izmed pomembnih potreb je, da predaja svoje znanje in izkušnje naprej na mlajše generacije. Najprej predaja znanje svojim otrokom, kasneje pa svojim vnukom. Star človek potrebuje podporo in sprejemanje njegovega znanja in izkušenj, ki jih predaja naprej. Pomembno je tudi, da mlajše generacije cenijo, kar jih starši oziroma stari starši naučijo (Macuh, 2019).

Star človek lahko gre skozi zadnje obdobje življenja preko marsikaterih ovir, izzivov in sprememb, pri čemer je potrebna podpora njegovih najbližjih družinskih članov. Včasih se zgodijo spremembe v socialnih mrežah starega človeka, rodijo se vnuki, pravnuki, lahko izgubi prijatelje, partnerja. Nenazadnje pa se lahko zgodijo zdravstvene spremembe, do katerih lahko pride zaradi bolezni, poškodbe, splošne oslabelosti. V tem primeru star človek morda potrebuje pomoč, nego, oskrbo, morda tudi oskrbo v domu za stare ljudi, ker mu svojci niso zmožni zagotavljati primerne oskrbe (Macuh, 2019). Več o pomoči starim ljudem pa bom povzela v naslednjih poglavjih.

1.3 Pomoč starim ljudem

Vsi ljudje smo od drug drugega odvisni: otroci od staršev, starih staršev, starejši od mlajših. Kadar so starejši odvisni od mlajših, je razlika, ali to odvisnost od drugih doživljajo kot oviro samostojnosti ali z veseljem, kot vodilo za prijetno sožitje z drugimi (Ramovš, 2017). Družinski člani lahko starejšim članom družine (babice, dedki ...) nudijo neformalno pomoč in so tako neformalni izvajalci oskrbe. V nekaterih primerih lahko družinski člani dobijo plačilo za izvajanje skrbi za starejše – so družinski pomočniki. V Sloveniji je težko oceniti, koliko je tistih, ki so neformalni oskrbovalci za družinske člane, verjetno pa družinski člani opravijo precej več oskrbe in nege v primerjavi s formalno organiziranimi storitvami. Stare ljudi večinoma oskrbujejo hčerke, sledijo partnerji in nato snahe. Pomoč potrebujejo predvsem zaradi bolezni in splošne oslabelosti. Pomoč, ki jo nudijo družinski člani, je predvsem v obliki pomoči pri vsakdanjih opravilih. Družinski člani so pomemben vir opore pri bolezni, vir finančne, materialne in emocionalne opore (Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast, 2014). Če neformalna oskrba ni možna ali če neformalni oskrbovalci ne zmorejo opraviti vse pomoči sami, se lahko obrnejo po formalno pomoč. Ena od teh je oskrba na domu, ki zajema socialno oskrbo na domu, patronažno varstvo, osebno asistenco, družinskega pomočnika, socialni servis (varovanje na daljavo in dostava kosila), stanovanjske skupine. S socialno oskrbo na domu se lahko starim ljudem olajša in podaljša bivanje doma. Socialna oskrba obsega osebno nego, gospodinjsko pomoč, osebne storitve, nadzor (osebe z demenco) in upravljanje (Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast, 2014).

Emocionalna opora je pomembna pri spopadanju s stresnimi dejavniki v življenju, saj vpliva tudi na dobro počutje oseb. Posebej pri starih ljudeh je emocionalna opora zelo pomembna. Tisti stari ljudje, ki imajo dobro emocionalno podporo in močno socialno mrežo, se dosti bolje spoprijemajo s stresnimi dogodki in dejavniki v svojem življenju kot

stari ljudje, ki emocionalne podpore nimajo ali pa je le-ta šibka. Vseeno ne moremo trditi, da je v vsaki družini prisotne dovolj emocionalne podpore, da se lahko zadovoljijo potrebe starega človeka, saj je odvisno od tega, kako se tudi družine same med seboj razumejo. Kljub temu, da pride včasih do konfliktov, stari ljudje vseeno menijo, da je družina najvarnejša in ji najraje zaupajo. Včasih pa niti ni samoumevno, da se v družini nudi opora. Kakor je bilo včasih samoumevno, da se med družinskimi člani in sorodniki širi pomoč in medsebojna solidarnost, danes tega ni, ker se lahko vsak po svoji svobodni volji in naklonjenosti odloča, ali bo družinskemu članu nudil pomoč ali ne. Emocionalna podpora danes večinoma ne izhaja iz tega, da ima človek občutek dolžnosti, da pomaga ostalim družinskim članom, ampak je odvisna od medsebojnih odnosov, razumevanja in zadovoljstva z odnosi. Včasih star človek od svojih družinskih članov tudi pričakuje določeno podporo, v kolikor pa te podpore ne dobi v dovoljšni meri, je prisotno razočaranje (Šadl in Hlebec, 2009, str. 237).

Poznati pa moramo razlike med neformalnimi in formalnimi oskrbovalci (Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast, 2014, str. 14):

Tabela 1.1: Razlika med formalnimi in neformalnimi oskrbovalci

	<i>Neformalni oskrbovalci</i>	<i>Formalni oskrbovalci</i>
<i>Lokacija izvajanja oskrbe</i>	Običajno na domu prejemnika oskrbe	Na domu prejemnika oskrbe, v skupnostnih prostorih, v instituciji
<i>Izvajalec oskrbe</i>	Družinski član, sosed, prijatelj	Oskrbovalec, zaposlen v enem od sektorjev (javni, zasebni, neprofitni)
<i>Financiranje oskrbe</i>	Običajno neplačano delo, v nekaterih primerih (so)financirano	Kontinuum uporabnik – lokalna skupnost (občina) – država
<i>Profesionalizacija</i>	Običajno neprofesionalni oskrbovalci (brez znanja oskrbe)	Običajno profesionalni oskrbovalci

Eden izmed štirih demografskih problemov in nalog iz Zelene knjige EU je tudi, da današnje družine težje same nudijo skrb za starejše člane družine, ki so onemogli, kronično bolni ali so osebe z oviro. Sicer se velika večina starih ljudi stara doma, vendar družina potrebuje tudi pomoč strokovnjakov, kot so poklicni oskrbovalci, negovalci. Družine

potrebujejo izobraževanje na temo oskrbovanja starejših, tako da bodo lahko osvojile tako oskrbovanje kot tudi komunikacijo s starejšimi (Ramovš, 2017).

Če ne bi bilo neformalne oskrbe, bi se tudi v bogatih in razvitih državah sesuli javna in zasebna mreža oskrbe starih ljudi. Problem bi bil že zaradi kadrovske stiske, ki bi se pojavila, ker ne bi bilo dovolj izobraženega kadra, ki bi bil pripravljen delati v oskrbi starih ljudi. Poleg tega tudi svojci potrebujejo pomoč oskrbovalnih programov, poklicnih in prostovoljnih oskrbovalcev, predvsem v obliki usposabljanja, kako oskrbovati onemoglega svojca, kako ga razumeti in komunicirati z njim. Pomembno je tudi povezovanje ljudi, ki oskrbujejo svoje domače, da lahko v tej skupini delijo svoja razmišljanja, oporo in izkušnje (Rant, 2013, str. 121–122).

Da lahko star človek doma živi kakovostno, je pomembno, da ima zagotovljeno neformalno oskrbo s strani družinskih članov, in kot dopolnilo ali nadomestilo še formalno oskrbo, da se mu zagotovi zadovoljitev vseh potreb. Pomembno je, v kakšnem odnosu so formalni in neformalni oskrbovalci ter kakšna je njihova delitev dela. Poznamo več modelov odnosa med oskrbovalci (Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast, 2014):

- *Hierarhični kompenzacijski model*: to pomeni, da ima star človek določen nek vrstni red glede želje, kdo naj bi bil oskrbovalec. Večinoma je prvi oskrbovalec partner, potem otroci, sledijo družinski člani, sosedi, prijatelji, šele na koncu, ko mu nihče od njih ne more zagotoviti oskrbe, pridejo na vrsto formalni oskrbovalci. Med formalnimi in neformalnimi oskrbovalci je tako negativna povezanost.
- *Substitucijski model*: to pomeni, da kadar je na voljo formalna oskrba, se lahko neformalnim oskrbovalcem zmanjša en delež odgovornosti in skrbi.
- *Model delitev vlog*: to pomeni, da se obe vrsti oskrbe dopolnjujeta. Vsi potencialni neformalni in formalni oskrbovalci si razdelijo naloge glede na to, za katerega je določena naloga bolj primerna. Na primer, družinski člani staremu človeku pomagajo pri delu okrog hiše, pospravljanju, družabnih aktivnostih, formalni oskrbovalci pa poskrbijo za nego in zdravstvene storitve.
- *Model dopolnitve*: formalna in neformalna oskrba se dopolnjujeta. Po navadi se obseg storitve in potreb, ki jih ima star človek, z leti povečuje, zato delo neformalnih oskrbovalcev dopolnijo formalni oskrbovalci.
- *Komplementarni model*: to pa pomeni, da se formalni oskrbovalci vključijo, kadar star človek nima socialnega omrežja, ki bi mu lahko nudilo pomoč, ali kadar se mu

poslabša bolezen in družinski člani ne zmorejo več nuditi ustrezne pomoči ali to presega njihove zmožnosti.

9. 12. 2021 je bil v Sloveniji sprejet Zakon o dolgotrajni oskrbi, ki bo urejal področje dolgotrajne oskrbe. Najbolj ključna prednost sprejetega zakona je, da bodo tisti, ki so upravičeni do oskrbe, dostopali do primerljivih pravic, ne glede na njihovo bivanje, ali živijo doma ali v domu za stare ali v drugi instituciji. Največji poudarek je na tem, da bi se upravičencem omogočila ustrezna oskrba, ki bi jim omogočala, da bi čim dlje ostali v svojem lokalnem, domačem okolju. Pomembno je, da bosta sodelovali država in lokalna skupnost. Zakon omogoča tudi formalno oskrbo, ki jo lahko uporabnik prejema v instituciji ali na domu, uvajajo se storitve, ki bodo krepile in pomagale ohranjati samostojnost upravičencev, dopuščena pa je tudi možnost, da se bo upravičenec do oskrbe odločil koristiti pravico z denarnim prejemkom. Storitve, oskrba in pravice, ki jih upravičenci pridobijo z zakonom, se bodo financirale iz javnih virov, s tem pa se finančno razbremeni vse upravičence, ki potrebujejo pomoč (Republika Slovenija Gov.si, 2021).

Dolgotrajna oskrba je opredeljena kot sistem storitev in ukrepov, namenjenih osebam, ki so zaradi bolezni, starostne oslabelosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali izgube intelektualnih sposobnosti dlje časa ali trajno odvisne od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil (Mali, 2021a). Zakon o dolgotrajni oskrbi ureja sistem dolgotrajne oskrbe, pravice in obveznosti izvajalcev ter upravičencev do dolgotrajne oskrbe. 2. člen Zakona o dolgotrajni oskrbi govori o dveh temeljnih načelih dolgotrajne oskrbe. Prvo je, da se zavarovanim osebam zagotavljajo pravice iz dolgotrajne oskrbe po načelih univerzalnosti, solidarnosti in z obveznim zavarovanjem za dolgotrajno oskrbo. Drugo načelo pa je, da se dolgotrajna oskrba organizira in opravlja tako, da se zavarovanim osebam omogoča enako razpoložljivost, dosegljivost in kakovost storitev dolgotrajne oskrbe (Pravno-informacijski sistem, 2021).

1.4 Sobivanje in pomoč staremu človeku v Zgornji Savinjski dolini

Zgornja Savinjska dolina je dolina, ki leži v porečju zgornjega toka reke Savinje. Obsega 507 km² in ima približno 16.300 prebivalcev. Zgornja Savinjska dolina obsega občine Mozirje, Nazarje, Rečica ob Savinji, Gornji Grad, Ljubno, Luče in Solčava (Wikipedia, 2020).

Po podatkih SURS je bilo leta 2021 upokojenih 4.246 prebivalcev v vseh občinah Zgornje Savinjske doline (Statistični urad Slovenije, b. d. a).

Leta 2011 je bilo v občinah Zgornje Savinjske doline 267 veččlanskih dvo- ali večdružinskih gospodinjstev, leta 2015 250, leta 2018 284, leta 2021 pa je bilo takih gospodinjstev 313. Število veččlanskih dvo- ali večdružinskih gospodinjstev v celotni Sloveniji je bilo leta 2011 36.047, leta 2021 pa 36.136. Iz tega lahko sklepamo, da se je delež dvo- ali večdružinskih gospodinjstev v Zgornji Savinjski dolini v primerjavi s celo Slovenijo hitreje povečeval (Statistični urad Slovenije, b. d. b).

V članku v Savinjskih novicah avtorica Angioi meni, da starim ljudem vzdrževanje velike nepremičnine lahko povzroča breme. Prav tako so se dvignile cene kurjave, hrane in ostalih stroškov, kar je starim ljudem lahko še dodatno breme. V Zgornji Savinjski dolini so prisotne velike stanovanjske površine, povprečna uporabna površina stanovanj po občinah je nad slovenskim povprečjem. Ker je v Zgornji Savinjski dolini veliko hiš, ki imajo velike bivalne površine, bi lahko bilo medgeneracijsko sobivanje ena od rešitev (Angioi, 2022).

Glede pomoči starejšim v Zgornji Savinjski dolini so na voljo različne možnosti. Center za socialno delo (CSD) Mozirje nudi pomoč starim ljudem in tudi njihovim družinam. Obstaja več možnosti in oblik pomoči, ki jih lahko uporabniki uporabijo pri svoji težavi ali stiski. Uporabnik se obrne na CSD osebno ali po telefonu in tam mu svetujejo, kaj storiti glede težave ali stiske, ki ga pesti. Lahko je v zvezi z odnosi v družini, v zvezi s pomočjo glede nege in oskrbovanja, v kolikor svojci ne zmorejo takšne skrbi za starega človeka v družini, lahko pa se na CSD preprosto obrnejo po nasvet glede socialnovarstvenih storitev ali kakšne denarne oblike pomoči, kot je na primer denarna socialna pomoč (Centri za socialno delo Slovenije, b. d.).

Zgornjesavinjski zdravstveni dom (ZD) Nazarje ima polivalentno organizirano patronažno službo. Družinske patronažne medicinske sestre načrtujejo in izvajajo vse delo v družini. ZD Nazarje v okviru preventivne dejavnosti omogoča zdravstveno in socialno obravnavo posameznika in družine. Patronažna sestra obravnava tudi nosečnice, otročnice, dojenčke, male otroke, kronične bolnike, stare ljudi. Preventivna in kurativna dejavnost obsegata patronažno zdravstveno nego bolnika na domu in izvajanje nalog zdravstvene nege bolnika na domu (Zgornjesavinjski ZD Nazarje, b. d.).

Ena izmed oblik pomoči starim ljudem je tudi Prostofer – vseslovenski prostovoljski projekt, ki zagotavlja mobilnost starejših, pomaga pa starim ljudem, ki potrebujejo prevoz

ter ne zmorejo uporabljati javnih in plačljivih prevozov. Te prevoze opravljajo prostovoljci, po večini so to starejši aktivni vozniki. Prostofer je namenjen vsem, ki ne znajo voziti sami, tistim, ki nimajo svojcev, da bi jih lahko peljali, in tistim, ki imajo slabše povezave z linijami avtobusov. S Prostoferjem jim je omogočen brezplačen prevoz do javnih ustanov, lekarn, trgovin in bank, prav tako brezplačen prevoz na preglede. Prostofer je na voljo v vseh zgornjesavinjskih občinah, razen v Mozirju. Stari ljudje lahko pokličejo na brezplačno številko v klicni center, da rezervirajo prevoz. Projekt je sofinanciran s strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, Evropskega sklada za regionalni razvoj in LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline (Občina Gornji Grad, 2022).

Zavod Pristan zagotavlja pomoč družini na domu. Namenjena je tistim, ki imajo zagotovljene dobre pogoje za bivanje doma, ampak se zaradi starosti, bolezni ali hude invalidnosti ne zmorejo oskrbovati sami ali jim svojci takšne skrbi ne zmorejo ali ne znajo zagotoviti. Pomoč je prilagojena potrebam upravičenca, izvajajo pa jo strokovni delavci in oskrbovalci. Zagotavljajo gospodinjsko pomoč, pomoč pri vzdrževanju osebne higiene in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov (Zavod Pristan, 2022).

Kadar se družine znajdejo v stiski, jim lahko pomaga tudi Rdeči križ. Rdeči križ lajša stisko starim ljudem, bolnim, družinam v stiski in ostalim ranljivejšim posameznikom ali skupinam. Družinam lahko pomagajo s paketi hrane, higienskimi pripomočki, obutvijo in oblačili, kosi pohištva in belo tehniko. Rdeči križ spodbuja tudi medsosedsko pomoč, organizira srečanja starih ljudi, koordinira nego in obiskovanje bolnih ljudi, prav tako spodbuja tudi medgeneracijske skupine (Rdeči križ, 2022).

Društva upokojencev v Zgornji Savinjski dolini skrbijo za družabnost, socialne stike in širjenje ter ohranjanje socialne mreže med upokojenci. Pomembno je, da znajo v lokalnem okolju uresničevati konkretne programe, ki so na voljo za potrebe upokojencev – truditi pa se morajo, da vsak upokojenec najde nekaj zase (Zveza društev upokojencev Slovenije, b. d.).

V sklopu društva upokojencev pa deluje tudi program Starejši za starejše. Cilji tega programa so (Tofant, 2011):

- zvišati kakovost pomoči starejšim na domu,
- izboljšati pretok informacij o pomoči potrebnim med vladnim in nevladnim sektorjem,
- razširiti aktivnosti društva na vse starejše v lokalni skupnosti.

Vsi starejši nad 69 let prejmejo pomoč na domu, v kolikor jo želijo in potrebujejo. Prostovoljci odkrijejo veliko prikritega nasilja nad starejšimi, zadnje čase je tega vse več, posebej tam, kjer živi skupaj več generacij in je pokojnina še edini redni vir dohodka. Pomembno je, da so prostovoljci ljudje, ki so pripravljeni prisluhniti sosedom, znancem, prijateljem in zaupano obdržati zase. Program projekta vsebuje tudi vprašalnike, ki jih koordinatorji razdelijo med prostovoljce. Vprašalniki vsebujejo splošna vprašanja o življenju in splošnem počutju, služijo za nadaljnje sodelovanje in so informacija o potrebah starejših na domu. Pri obiskih starejših pa morajo biti prostovoljci pripravljeni tudi na negativen odziv, saj nekateri pri 69-ih letih še ne potrebujejo nobene pomoči, bi pa vseeno sodelovali v društvu oziroma pomagali sosedom. Glavni namen projekta je izboljšati kvaliteto življenja vseh tistih, ki bi jesen življenja radi preživeli v domačem okolju (Tofant, 2011).

V Društvu upokojencev Bočna, ki je eno izmed društev upokojencev Zgornje Savinjske doline, program Starejši za starejše izvajajo že od leta 2011. Bistvo programa je v tem, da članice društva obiščejo vse krajanke starejše od 69 let v Krajevni skupnosti Bočna, jih povprašajo o tem, kako živijo, zapišejo njihove potrebe in jim poskušajo pomagati, če potrebujejo sprehode, prevoze k zdravniku, pomagajo pri hišnih opravilih, nudijo druženje, dostavo hrane, branje ter jim poskušajo poiskati pomoč v javnih ustanovah, kot so centri za socialno delo in osnovno zdravstveno varstvo, v kolikor to potrebujejo (Nikolaj Purnat, Društvo upokojencev Bočna, osebna komunikacija).

V Društvu upokojencev Gornji Grad pa izvajajo ta program že od leta 2008. Lani, ko je bilo obdobje epidemije Covid-19, je število obiskov prostovoljcev preseglo pričakovanja. Zdelo se jim je pomembno, da so v času epidemije poiskali stare ljudi, ki potrebujejo pomoč, in jih usmerjali ter jim pomagali. Pri tem so sodelovali z občinsko upravo in Rdečim križem. V letu 2021 je 11 prostovoljcev opravilo 862 prostovoljskih ur. Starim ljudem so pomagali na različnih področjih: druženje, dostava iz trgovine, lekarne, pomoč pri gospodinjskih opravilih, prevoz in dostava hrane. Prostofer pa je dodatno razbremenil delo prostovoljcev, saj le-ta izvaja prevoze starejših oseb do zdravnika, v bolnišnico ali po podobnih opravkih (Sem, 2022).

1.5 Socialno delo s starim človekom

Socialno delo s starimi ljudmi je zelo pomembno področje socialnega dela. Na tem področju se raziskuje znanje in vedenje o starosti in starih ljudeh ter spremembah, ki jih

prinese življenje posameznikom. Na področju socialnega dela s starimi ljudmi je pomembna dolgotrajna oskrba. Izoblikoval se je indeks potreb, ki vsebuje osem kategorij: namesto hospitalizacije in institucionalizacije, stanovanje, delo in denar, vsakdanje življenje, nelagodje v interakciji, stiki in družabnost, institucionalna kariera ter neumeščenost in pripadnost. Danes se življenjska doba podaljšuje, s tem pa se povečujejo tudi tveganja za stare ljudi – bolezen, revščina, socialna izključenost (Mali in Grebenc, 2021). Po besedah Mali in Grebenc (2021, str. 20) je socialno delo tista stroka in znanost, ki je poklicana za reševanje, kadar se v družbi pojavijo tveganja.

Pri socialnem delu s starimi ljudmi se socialni delavci soočajo z več situacijami: demenca, ranljivost starih ljudi, osamljenost, družinski člani starega človeka, medgeneracijski odnosi, stari ljudje z oviro, alkoholizem pri starih ljudeh, stres v starosti, nasilje, različna spolna usmerjenost starih ljudi, posledice holokavsta ter vse ostale situacije in značilnosti (Mali, 2012).

Poslanstvo socialnega dela temelji na tem, da se povečajo sposobnosti starih ljudi, da se znajo soočiti s težavami in jih tudi premagajo. Pri tem mora socialni delavec upoštevati, da mobilizira moč starega človeka, da se zaveda sposobnosti starih ljudi, da zna zagotoviti okolje, ki starega človeka ne bo omejevalo, da spoštuje etičnost in etnične razlike ter da skupaj z uporabniki postavi ustrezne cilje. Star človek je v procesu pomoči partner, postavi ga v ospredje, skupaj z njegovo pravico do različnih vrst pomoči, ki jo potrebuje, poudariti mora njegovo aktivno vlogo pri iskanju in soustvarjanju zelenih rešitev (Mali, 2021b).

Najpomembnejši pri delu z ljudmi je partnerski odnos. To pomeni, da uporabnik in socialna delavka enakopravno sodelujeta pri definiranju, reševanju problema, socialni delavec mora verjeti v uporabnika, da bosta uspešno rešila težave. Skupaj določata cilje sodelovanja, ki so skladni s tem, kar si uporabnik želi glede na svoje življenjske okoliščine. Cilji morajo izhajati iz posameznikove življenjske situacije in s tem motivirajo uporabnika za doseganje ciljev, ki si jih je zastavil (Mali, 2013, str. 63).

Ker so enote centrov za socialno delo dostopne ljudem v njihovih lokalnih okoljih, se v primeru potreb tudi stari ljudje obračajo nanje.

Strokovne delavke, ki so zaposlene na CSD, lahko družini nudijo pomoč za dom, ki zagotavlja svetovanje in pomoč družini, da uredi svoje družinske odnose, svetujejo in pomagajo pri skrbi za otroke ter pomagajo družini, da se usposobi za opravljanje vlog. Pomoč družini na domu lahko izvajajo socialnovarstveni zavodi in druge osebe, ki

pridobijo koncesijo za delo na kakšnem javnem razpisu. Storitve pomoči na domu je plačljiva, je pa sofinancirana s strani občine, kjer prebiva uporabnik. CSD pomaga tudi z osebno pomočjo, ki je namenjena prav vsem, ki so v stiski ali imajo kakšno težavo. Obstaja več oblik osebne pomoči, to so svetovanje, urejanje in vodenje. Pri svetovanju se uporabnik pogovarja s socialno delavko, kjer opredeli problem. Socialna delavka mu potem pomaga, da spozna svoje odnose, načine, kako se soočiti s težavo, da se nauči, kako sodelovati in skleniti kompromise v odnosih. Drugi način je urejanje, če uporabnik s svojim obnašanjem ogroža družinske člane ali druge ljudi. V tem primeru mu socialna delavka pomaga tako, da se uporabnik vključi v organizirano obliko pomoči ali samopomoči. Sledi vodenje, če oseba ne zmore samostojno živeti, ker ima zdravstvene ali druge težave, in tako socialna delavka pomaga pri vzpostavitvi socialne mreže ali pa pomaga družinskim članom pri skrbi za uporabnika, v kolikor je potrebno, pa poišče in vzpostavlja tudi morebitno dodatno pomoč s strani prijateljev, znancev in sosedov (Centri za socialno delo Slovenije, b. d.).

Socialni delavci so lahko pri družini koordinatorji, ki skrbijo za to, da se nudi ali uporabi ustrezna pomoč za potrebe starega človeka v družini. V skupnosti pa so pomembne storitve in programi, kot so: center za socialno delo, dom za stare, center za pomoč na domu, znotraj teh pa se odvija medgeneracijska solidarnost in pomoč (Mali, 2010).

2 RAZISKOVALNI PROBLEM

»Vsi ljudje smo drug od drugega odvisni: otroci od staršev, starih staršev in drugih odraslih, starejši od mladega rodu – še posebej, ko obnemoremo. Vprašanje je, ali odvisnost od drugih doživljamo z odporom kot oviro svoje samostojnosti ali z veseljem kot gonilo za lepše sožitje z drugimi.« (Ramovš, 2017, str. 53) Po besedah Valentine Hlebec in Maše Filipovič Hrast (2015, str. 215) je: »Medgeneracijsko sodelovanje v družini bilo v preteklosti in še danes najpogostejši način zagotavljanja vzajemne pomoči med generacijami in kot tako temelj medgeneracijske solidarnosti.« Medgeneracijsko sožitje pomeni skladen medsebojni odnos med vsemi tremi generacijami – mlado, srednjo in staro generacijo (Ramovš, 2013). Človek ne preneha biti družinski človek, v starosti potrebuje soljudi, čas, prostor in tako lahko potem na mlajše generacije prenaša znanje in izkušnje (Čačinovič Vogrinčič, 2000). Če vsaka generacija odrašča ob drugih dveh generacijah in ima vsaka generacija svoje razvojne potrebe, ki jih lahko izpolni samo ob drugi generaciji, so generacije prek svojih razvojnih faz povezane v eno, nedeljivo in smiselno celoto (Kompan Erzar, 2019).

V diplomskem delu sem raziskovala medgeneracijsko sobivanje v Zgornji Savinjski dolini in ugotovila, da so generacije v glavnem zadovoljne s sobivanjem in se med seboj dobro razumejo. Mogoče je to posledica tega, da so danes odnosi med starimi starši, starši in otroki precej bolj prijateljski kot včasih, starši manj izražajo svojo avtoriteto in moč nad mladimi (Purnat, 2020). Med družinskimi člani so prisotni tudi pogovori, boljši odnosi, zaupanje in prijateljstvo (Ule, 2008). Glede na to, da sem s kvantitativno raziskavo dobila podatke o tem, da so ljudje s sobivanjem zadovoljni in da so bili odnosi ocenjeni kot dobri, je najbrž zaradi majhnega, neslučajnostnega vzorca tak rezultat težko posploševati. Zato želim to temo še podrobneje in bolj poglobljeno raziskati, pri čemer se bom osredotočila na pogled stare generacije na sobivanje z mlajšimi. Zanima me, kako starejša generacija doživlja sobivanje, kako se počuti ob sobivanju. Pri pogovoru z znanci sem zaznala, da včasih star človek dobi občutek, da je svoji družini v breme, ker je doma in člani družine skrbijo zanj, zato si želim raziskati, v kakšnih primerih se stari ljudje počutijo kot breme in kdaj kot enakopraven partner v družini, ki prispeva s podporo ostalim družinskim članom. Zanima me tudi, kako sobivanje po njihovem mnenju vpliva na družinske odnose in njihovo kakovost življenja oziroma na njihovo staranje. Izvedeti želim, kakšno pomoč nudi stara generacija ostalim družinskim članom in kakšno pomoč prejemajo stari ljudje od družinskih članov. Zanima me tudi, kakšno pomoč bi stari ljudje še potrebovali od

lokalnega okolja; ali so se že obrnili po pomoč k socialni delavki, zakaj, kakšno pomoč so prejeli. V primeru, da pomoči socialne delavke še niso potrebovali, pa me zanima, če vedo, v kakšnih primerih se lahko obrnejo nanjo.

Ta vprašanja sem se odločila raziskati v Zgornji Savinjski dolini, ker sem zaznala, da je na tem področju še veliko družin, ki sobivajo skupaj s staro generacijo. Zanima me, kako si med seboj nudijo pomoč in kakšno pomoč poiščejo v drugih organizacijah. Lahko pa bom identificirala tudi potrebe, ki jih imajo stari ljudje v Zgornji Savinjski dolini in predlagala ustrezne ukrepe.

Podobna raziskava na to temo je raziskava z naslovom Izzivi življenja v večgeneracijskih družinah, avtorice Lončar (2016), ki je raziskovala, kako življenje v večgeneracijski družini vpliva na procese v družini in ali je življenje v večgeneracijski družini nuja življenjskih možnosti ali osebna izbira. Ugotovila je, da je življenje v večgeneracijskih družinah bolj kompleksno, ker je potrebnih več kompromisov, sodelovanja, prilagajanja. Pogosto imajo večgeneracijske družine rituale in skupne interese, da se povezujejo med seboj vse generacije. V večgeneracijskih družinah so prav tako prisotni tudi konflikti, s katerimi se soočajo družinski člani.

Postavila sem si naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako stara generacija doživlja sobivanje z mlado in srednjo generacijo?
- Kako se stara generacija počuti pri sobivanju – ima občutek, da je v breme ali podporo?
- Kako sobivanje vpliva na družinske odnose?
- Kako menijo, da sobivanje vpliva na kakovost življenja?
- Kakšno pomoč stara generacija nudi mladi in srednji generaciji?
- Kakšno pomoč stara generacija dobi od ostalih družinskih članov?
- Kakšno pomoč bi stari ljudje potrebovali v lokalnem okolju?

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je glede na vrsto podatkov kvalitativna, saj sem zbirala besedne opise, ki sem jih kvalitativno obdelala. Raziskava je empirična, ker sem s spraševanjem zbirala novo, izkustveno gradivo. Zanimalo me je, kakšno mnenje ima stara generacija glede sobivanja, kakšni so njihovi odnosi v družini, s katero sobivajo, zanimalo me je, kaj je zanje kakovostno življenje, kako sobivanje vpliva na kakovost njihovega življenja ter kakšne vrste pomoči so prisotne v družini in lokalnem okolju.

3.2 Merski instrument

Uporabila sem delno strukturiran vprašalnik; splošna vprašanja so bila že vnaprej določena, sproti pa sem postavljala še podvprašanja, v kolikor je bilo to potrebno. Odgovori so odprtega tipa, ker je vsak sam odgovoril na vprašanje. Za tak merski instrument sem se odločila, ker sem želela pridobiti čim bolj podroben vpogled v pogled in razmišljanje stare generacije o sobivanju z mlajšimi.

Vprašalnik vsebuje vprašanja razdeljena v štiri sklope, in sicer najprej sobivanje, nato odnosi v družini, sledi kakovostno življenje, nazadnje pa pomoč (pomoč v družini in pomoč v lokalnem okolju). V prvem sklopu je šest vprašanj, v drugem in tretjem pet, četrti sklop pa je razdeljen na vprašanja glede pomoči v družini, ki ima sedem vprašanj, in vprašanja glede pomoči v lokalnem okolju, v katerem so tri vprašanja.

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacijo tvorijo osebe, starejše od 65 let, ki predstavljajo staro generacijo, živijo v hiši s srednjo in mlado generacijo ter živijo na področju Zgornje Savinjske doline. Krajevna opredelitev populacije je Zgornja Savinjska dolina, časovna opredelitev pa od 23. 1. do 14. 3. 2022. Za Zgornjo Savinjsko dolino sem se odločila, ker sem v diplomskem delu raziskovala Medgeneracijsko sobivanje v Zgornji Savinjski dolini in sem opazila, da je veliko trigeneracijskih družin, zato sem se odločila, da podrobneje raziščem sobivanje z vidika stare generacije na področju Zgornje Savinjske doline.

Uporabila sem neslučajnostno vzorčenje, in sicer priročni vzorec. V vzorec sem vključila 9 oseb, ki so starejše od 65 let, živijo na območju Zgornje Savinjske doline ter živijo v isti hiši s srednjo in mlajšo generacijo.

3.4 Zbiranje podatkov

Podatke sem zbirala z metodo spraševanja, in sicer v obliki delno standardiziranega intervjuja. Vprašanja oziroma podvprašanja sem po potrebi tudi dodajala.

Zbiranje podatkov je potekalo od 23. 1. do 14. 3. 2022. Ker sem želela zajeti vse občine v Zgornji Savinjski dolini, je eden izmed intervjujev potekal v Nazarjah, dva na Ljubnem, eden v Mozirju, eden na Rečici ob Savinji, eden v Šmartnem ob Dreti, eden v Solčavi in dva preko spletne kamere. Najdaljši intervju je trajal 30 minut, najkrajši pa 20 minut.

Intervjuvance sem prosila za sodelovanje, ponudila sem jim možnost, da sami izberejo kraj in način intervjuja. Večina intervjuvancev me je povabila k sebi domov, z dvema pa sem intervju opravila preko spletne kamere, pri tem jima je mlajša generacija pomagala pri vzpostavitvi stika preko računalnika. Pri intervjuju sva bila vedno prisotna le jaz in sogovornik oziroma sogovornica. Vsakega izmed njih sem vprašala, če se strinja z zvočnim snemanjem, in vsi so privolili.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Obdelava zbranih podatkov je kvalitativna. Najprej sem intervjuje prepisala po zvočnem zapisu. Vsakemu intervjuju sem pripisala črko in ga razdelila na posamezne izjave, ki sem jih oštevilčila. Pri odprtem kodiranju sem relevantne izjave umestila v preglednico in vsaki pripisala pojem ter določila kategorijo in nadkategorijo. Nadkategorije sem razvrstila v naslednje teme: sobivanje, odnosi v družini, kakovostno življenje in pomoč. Na podlagi tega je sledilo osno kodiranje. Ko sem vse pojme ustrezno razporedila, sem prešla na odnosno kodiranje. Na tem mestu sem iskala povezave med obdelanimi podatki in jih poskušala prikazati z različnimi shemami.

Tabela 3.1: Primer odprtega kodiranja

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA	TEMA
A39	<i>Mamo skupne interese.</i>	Imajo skupne interese	Prisotnost skupnih dejavnosti	Skupne dejavnosti	Odnosi
A40	<i>Skupe praznujemo praznike, rojstne dneve.</i>	Skupno praznovanje praznikov in rojstnih dni	Prosti čas	Skupne dejavnosti	Odnosi

A41	<i>Včasih gremotud skup na sprehod.</i>	Skupni sprehod	Prosti čas	Skupne dejavnosti	Odnosi
A42	<i>Seveda, pa najpomembnejše je, da si pomagamo okrog hiše.</i>	Pomoč okrog hiše	Delo	Skupne dejavnosti	Odnosi
A43	<i>Skup kosimo travnik.</i>	Košnja travnika	Delo	Skupne dejavnosti	Odnosi
A44	<i>Pomagamo si v hlevu pa pr živalih.</i>	Pomoč v hlevu	Delo	Skupne dejavnosti	Odnosi
A45	<i>Gremo u gošopo drve.</i>	Delo v gozdu	Delo	Skupne dejavnosti	Odnosi
A46	<i>Če je še kedruga okrog hiše za nardit, skup stopmo pa nardimo.</i>	Skupno delo okrog hiše	Delo	Skupne dejavnosti	Odnosi
A47	<i>Včasih gremamidva z možem u toplice, pa se name ponavad pridružitut vnukinja.</i>	Dopust z možem in vnukinjo v toplicah	Prosti čas	Skupne dejavnosti	Odnosi
A48	<i>Včasih poletimamo tukak piknik na terasi.</i>	Piknik na terasi	Prosti čas	Skupne dejavnosti	Odnosi

Primer osnega kodiranja:

Tema: POMOČ

❖ Pomoč v družini

- Prisotnost pomoči v družini
 - Dosti si pomagajo (A78)
- Pomoč mlajšim generacijam
 - Varstvo vnukov (A79)

- Jim skuha (A80)
- Jih uči o življenju (A81)
- Vnukinja pride na pogovor (A82)
- Pomoč stari generaciji
 - Pomoč okrog hiše in na kmetiji (A83)
 - Snaha pospravi (A84)
 - Naučijo jo uporabljati sodobno tehnologijo (A85)
 - Ji ponudijo prevoz (A86)
- Mnenje o razlogih za pomanjkanje pomoči v družinah
 - Tam, kjer ni prisotne pomoči, se verjetno ne razumejo (A87)
 - Družinski člani nimajo takšnega značaja, da bi pomagali (A88)
- Potreba po dodatni pomoči
 - Ji ustreza trenutna pomoč (A89)
 - Trenutno ne rabi pomoči (A90)
 - Če bi rabila pomoč, bi ji pomagali (A91)
- Pomoč v prihodnosti
 - Ji bodo pomagali (A92)
 - Svakinja in vnukinja ji bosta pomagali pri negi (A93)
 - Pri pospravljanju hiše (A94)
 - Pomoč vnuka na kmetiji (A95)

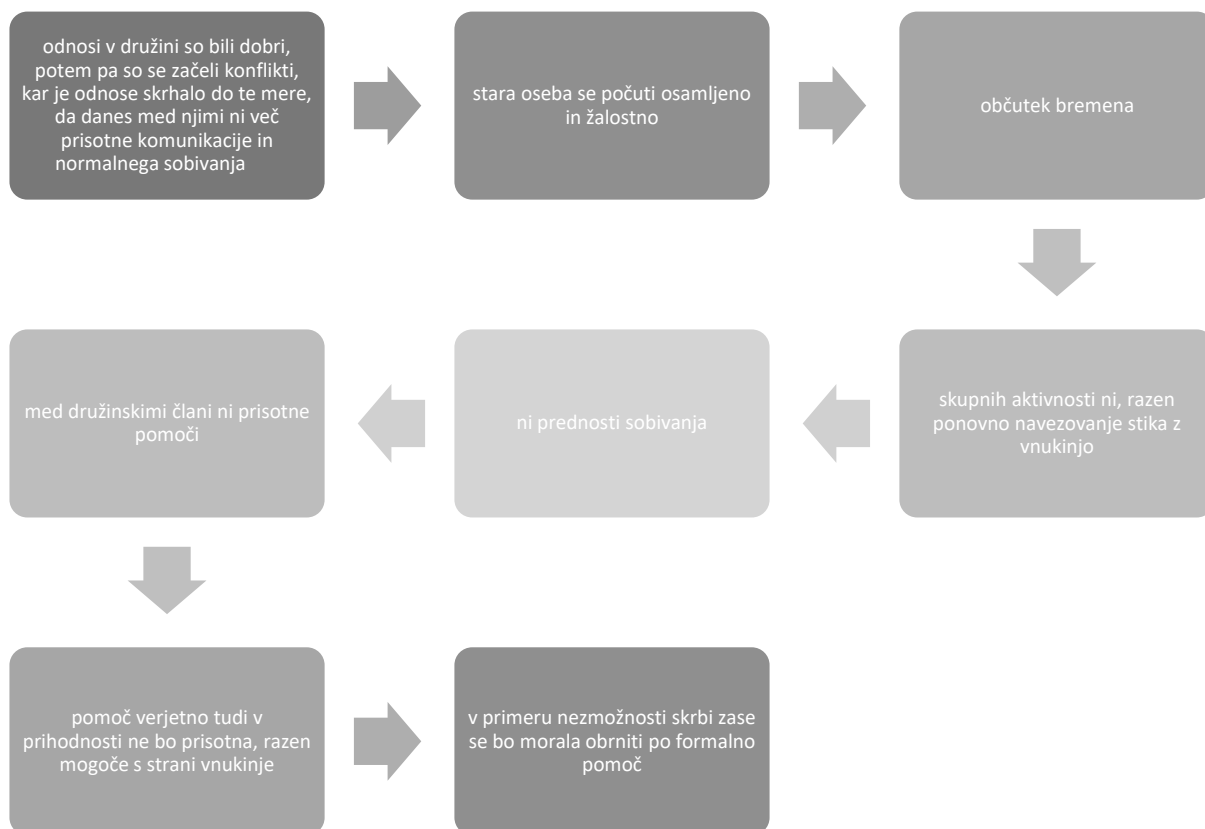
4 REZULTATI

4.1 Sobivanje

4.1.1 Doživljanje sobivanja

Večina intervjuvancev je sobivanje ocenila kot pozitivno, veliko vlogo pri tem pa imajo odnosi; v kolikor so odnosi dobri, je tudi sobivanje pozitivno (*Pozitivno, če so dobri odnosi (C2)*). Kot pozitivne strani sobivanja so navajali skupno življenje, učenje kompromisov, sodelovanje, prilagajanje in delitev stroškov. Ena izmed pomembnih pozitivnih strani sobivanja je tudi pomoč – lahko je pomoč na področju nege, oskrbe, pomoč s stanovanjem ali finančna pomoč. Nekaj intervjuvancev sobivanje dojema kot pozitivno, ker niso osamljeni (*Počutim se bolj varno (H2), nisem sama v hiši (H3)*). Kot vodilo pri oblikovanju medsebojnih odnosov in skupnem sožitju je ena izmed intervjuvank podala nasvet oziroma argument: »Mlajša in starejša generacija bi se mogla zavedati, da v tako kratkem življenju, ki je za koga mogoč kratko, si moramo odpuščati, če koga užalimo, se opravičiti in ne trmariti in držati zamero v nedogled. (G4)« Nekaj intervjuvancev meni, da je sobivanje negativno, v kolikor so prisotni konflikti. Poročajo tudi o drugih negativnih vidikih sobivanja, kot so nesoglasja, konflikti, nestrinjanje. Ena izmed intervjuvank ima z družinskimi člani zelo slabe odnose, zato celo navaja, da sobivanja pri njih ni oziroma da ga doživlja negativno (*Sobivanja u bistvu ni, smo v isti hiši, sam nimamo dobrega odnosa, tak da bi rekla, da je negativno sobivanje (F1)*). Ena izmed intervjuvank pa meni, da je sobivanje negativno takrat, ko jo ostali družinski člani ignorirajo.

Sliki v nadaljevanju prikazujeta potek oziroma doživljanje sobivanja. Na Sliki 4.1 prikazujem elemente sobivanja, ki je bilo označeno kot negativno, na Sliki 4.2 pa elemente sobivanja, ki je bilo ocenjeno kot pozitivno.

Slika 4.1: Negativno sobivanje

Slika 4.2: Pozitivno sobivanje

Večina intervjuvancev sobivanje doživlja kot nekaj pozitivnega, odličnega, jim je všeč, radi sobivajo z družinskimi člani (*Si ne predstavljam, da jih ne bi bilo (B4)*) in so s tem na splošno zadovoljni. Na splošno jim nič ne manjka, zadovoljni so, ker imajo pomoč družinskih članov, vsekakor včasih pride do nesoglasij in konfliktov, ampak to je del življenja in se da vse rešiti. Ker živijo skupaj, jim ni nikoli dolgčas, ne predstavljajo si, da ne bi sobivali, prav tako zaradi sobivanja niso osamljeni. Sobivanje jim omogoča komunikacijo z otroki in vnuki, ki pa je mogoče ne bi bilo toliko, če ne bi sobivali. Eden izmed intervjuvanec je navedel, da mlajši rabijo usmeritev v življenju in da ga včasih mlajši razjezijo, ker ne upoštevajo pravil. Zato si želi, da bi šli počasi na svoje. Ena izmed intervjuvank meni, da sobivanje ni sobivanje, ampak samostojno bivanje, ker imajo slabe odnose.

Večina intervjuvancev se ob sobivanju počuti bolje, so srečni, se imajo lepo, imajo več energije, velikokrat so navajali tudi, da se počutijo bolj varne, sobivanje jim prinaša zdravje in veselje. Menijo, da se ob sobivanju počutijo sprejeto, prijetno, obenem se počutijo tudi mlajše, kot dejansko so. Ker sobivajo, se ne počutijo osamljene. Velikokrat so navajali tudi pomoč družinskih članov, saj so jim vedno na voljo in razpolago (*da vem, da mi lahk pomagajo, če jih bom ke nucala (B9)*). Zaradi sobivanja se počutijo tudi bolj finančno preskrbljeni. Se pa nekateri počutijo zaskrbljene zaradi ostalih družinskih članov, včasih jih mlajši tudi razjezijo. V eni izmed družin počutje intervjuvanke ni dobro, počuti se osamljeno, izigrano, izkoriščeno in žalostno, kar pa je posledica slabih odnosov med družinskimi člani.

4.1.2 Breme ali podpora

V tem sklopu vprašanj sem intervjuvance spraševala o občutkih bremen ali podpore, ki se jim pojavljajo med sobivanjem. Pri večini intervjuvancev prevladuje občutek podpore, le pri eni izmed intervjuvank prevladuje občutek bremena.

Velika večina jih občutka bremena nima, zdi se jim, da niso v breme, ker so dokaj samostojni. Dve intervjuvanki sta imeli občutek, da sta v breme (*Ja, včasih se počutim, da sm v breme (E9)*). Ena izmed intervjuvank je povedala, da se z zetom ne razume, zato ima občutek, da je v breme (*mi včasih pove, da naj se brigam za sebe pa ne vtikujem v njih (B14)*). Druga je občutek povezala s tem, da je bila v breme, ker je imela zlomljeno nogo in ni zmogla skrbeti zase. Intervjuvanka, ki ima občutek bremena zaradi odnosa z zetom, njun odnos ocenjuje kot slab, zet ji večkrat pove, da naj se ne vmešava v njihovo življenje,

velikokrat se tudi skregata. Eden izmed intervjuvancev je v finančno breme svojim otrokom, ker ima nizke dohodke in potrebuje njihovo pomoč. Intervjuvanka, ki s svojo družino nima dobrih odnosov, je mnenja, da so drug drugemu v breme, in jo velikokrat spremlja občutek, da želijo mladi po njeni smrti samo naslediti njeno kmetijo. Eden izmed intervjuvancev pa je razmišljal tudi o prihodnosti in ima občutek, da bo postal breme mladi generaciji, ko bo starejši.

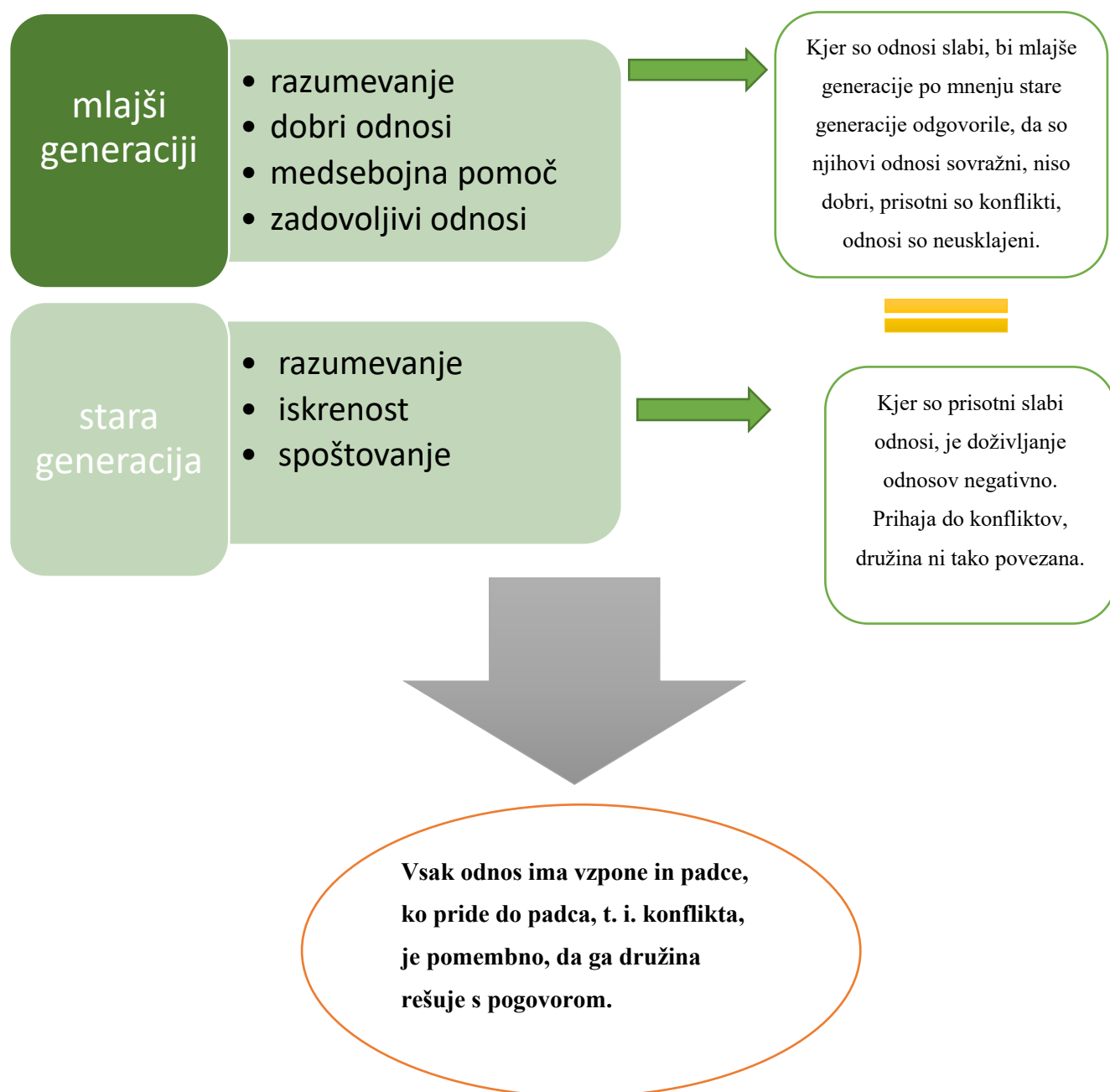
Intervjuvanci so navajali, da imajo občutek, da so mlajšima generacijama v podporo. To so utemeljili s tem, da nudijo varstvo vnukom, jim pomagajo pri nalogah, jih vozijo v šolo, jim nudijo čustveno podporo s pogovori in nasveti. Opazimo lahko, da se stari ljudje počutijo v podporo snahi, ker popazijo na vnuke, kadar ali ko ima ta opravke. Tam, kjer imajo stari ljudje slabše odnose s svojimi zeti ali snahami, je to varstvo manj prisotno. Prav tako se stari ljudje počutijo v podporo svojim vnukom, kadar pride do prepira med mlajšo in srednjo generacijo ter se mlajša generacija obrne na staro generacijo po pomoč in pogovor. Včasih stara generacija tudi posreduje v prepiru med mlajšo in srednjo generacijo. Mlajša generacija se tako lahko obrne po podporo in pomoč k stari generaciji. Mlajši generaciji starejši prenašajo tudi svoje izkušnje in jim pripovedujejo o svojem življenju (*pa dost sm jih naučila o svojem življenju pa izkušnjah (H17)*). Prav tako so mladim v podporo na drugih področjih: jim skuhamo, pomagajo na kmetiji, pri delu okrog hiše, npr. zalijejo rože, kadar so mladi na dopustu. Trije intervjuvanci nudijo mladim tudi finančno pomoč (*Mlajši so vzeli kredit, pol pa niso bili sposobni plačati usajga obroka, pa sm jim js kajga plačala (E12)*). Spet drugi so dobili občutek podpore s strani mlajših generacij, ko so jih peljali na pregled, do trgovine. Stara generacija meni tudi, da je vedno na voljo za pomoč, v kolikor jo mlajše generacije potrebujejo, hkrati pa so mnenja, da včasih mlajše generacije ne znajo ceniti, kaj vse stara generacija naredi zanje.

4.2 Odnosi

4.2.1 Družinski odnosi

Pri prvem vprašanju v tem sklopu vprašanj sem intervjuvance povprašala o tem, kaj menijo, da bi njihovi družinski člani odgovorili na vprašanje glede družinskih odnosov. Večina jih je mnenja, da bi družinski člani rekli, da se razumejo, da se imajo lepo, da so odnosi zadovoljivi. V eni družini so odnosi dobri in se tudi dosti šalijo. So pa tudi primeri, ko ni enotnega odgovora – eden izmed intervjuvancev je namreč mnenja, da bi eden izmed sinov odgovoril, da so njihovi odnosi zelo dobri, mlajši sin bi bil istega mnenja, medtem ko bi

snaha verjetno odgovorila, da so odnosi slabi (*Odnosi z drugim sinom in njegovo družino, ki živi v drugem nadstropju, pa odnosi niso tako dobri – s sinom že, s snaho pa ne (D15)*). Eden izmed intervjuvancev si želi, da bi mlajši izpostavili hvaležnost za vso pomoč, ki jim jo je nudil, verjetno pa bi izpostavili tudi to, da jim ne dovoli, da okrog hiše naredijo, kar si želijo. Na drugi strani pa so tudi mnenja, da bi družinski člani odgovorili bolj v negativni smeri. Ker se trenutno ne razumejo dobro, bi družinski člani lahko menili, da njihovi odnosi na splošno niso dobri (*Če bi vprašala tamladga, sm itak sitna (B22)*). V družini, kjer so prisotni slabi odnosi, pa bi družinski člani verjetno odgovorili, da so odnosi sovražni, bizarni in neusklajeni.

Slika 4.3: Kako družinske odnose po mnenju stare generacije doživljajo mlajše generacije in kako stara generacija doživlja sobivanje

Naslednje vprašanje je vključevalo lastno doživljanje odnosov. Intervjuvanci se z družinskimi člani razumejo, so zadovoljni z odnosi, vidijo jih kot nekaj lepega. Družinski odnosi so iskreni, zadovoljivi, prisotni so spoštovanje, pomoč, pogovor in posebne vezi (*Tut s hčerki in vnukinji mamo tako posebno vez in se lahk zanesemo druga na drugo (B23)*). Ko govorimo o konfliktih, intervjuvanci izpostavijo, da do večjih konfliktov še ni prišlo, včasih pa pride do manjših konfliktov, ki jih rešujejo s pogovorom. Medtem ko nekatere družine konflikte rešujejo s pogovorom, pa je pri drugih družinah zaradi

konfliktov prišlo do slabih odnosov, včasih se družina ne počuti tako povezana (*Ampak nismo tak povezani, k pa kake druge družine (D17)*) ali pa eden izmed družinskih članov prevzame vlogo glavnega v družini (*Odnosi se mi zdi, da se ve, kdo je glava družine (C20)*, *tamlad pa se hoče delat enga šefa, pa se mi zdi, da je pokvaru naše odnose (B24)*).

Intervjuvanci večinoma menijo, da sobivanje vpliva na družino in družinske člane tako, da družino med seboj še bolj poveže (*Smo skupe, ko se smejimo, smo skupe, k se kregamo in temu pol lhk rečemo povezanost (A37)*). Vsak dan se lahko kaj pogovorijo, dogovorijo, hkrati pa dobijo tekoče informacije o družinskih članih in kaj se dogaja v njihovih življenjih. Pomemben dejavnik sobivanja pa je tudi pomoč, ki jo lahko star človek prejme praktično takoj, saj živi skupaj z mlajšimi. Vpliv sobivanja več generacij na življenje družine je odvisen od posamezne situacije; včasih je lahko ta vpliv pozitiven, včasih pa negativen – predvsem če pride do kakšnih nesoglasij. Odvisno je tudi od posameznega družinskega člana, kako je pripravljen na sobivanje. Potrebne je veliko strpnosti in prilagajanja, da je sobivanje prijetno za vse (*Potrebne je dost strpnosti (B26)*, *obojezstranskega prilagajanja (B27)*). Eden izmed intervjuvancev je izpostavil, da ima s sinom, s katerim ne sobiva, drugačne odnose, se redkeje družijo. Prav tako je bilo v drugih pogovorih omenjeno, da je drugače, če sobivaš ali živiš narazen, in da bi bili odnosi drugačni, če sobivanja ne bi bilo. Pri eni izmed intervjuvank pa lahko opazimo negativen vpliv sobivanja na družinske odnose. Meni, da bi bilo bolje, če ne bi sobivali, in da je ravno sobivanje tisto, ki je vzrok slabim odnosom v njihovi družini (*In so se naši odnosi čist pokvarli (F17)*). Ker je imel vsak svoj prav, je prišlo do konfliktov, ki jih niso znali rešiti, in posledica tega je negativna ocena sobivanja (*K pa živimo na kmetiji, sm hotla pr njih vpeljati svoj način pristopa do vodenja kmetije, uni so pa drgač mili pristop in pol smo se skregali (F20)*).

Intervjuvance sem povprašala o njihovem mnenju glede tega, kakšni menijo, da bi bili odnosi, če z družinskimi člani ne bi sobivali. Izrazili so mnenje, da kjer ni sobivanja, so odnosi drugačni, ljudje so med seboj manj povezani (*Neb bli tak pristni in povezani, ampak bi bli zlagano prijazni (E27)*), ker nimajo toliko skupnega dela. Pomemben dejavnik drugačnih, manj povezanih odnosov je tudi pomanjkanje časa v mlajših generacijah (*Današnje cajte majo mladi tak polno dela, pa je šola pa je šiht, pa majo pol otroc po šoli kake dejavnosti, pa so kaki obiski, pa morjo kam it (A51)*). Tako imajo premalo časa za stare starše in je manj medgeneracijskega druženja, kar lahko privede do osamljenosti pri stari generaciji. Na drugi strani imamo mnenja o tem, da odnosi ne bi bili nič drugačni, če

bi bivali narazen (*Tut hčerka kake 2 leti živi na svojem, pa so naši odnosi isti (D28)*). V intervjujih sem zasledila tudi mnenje, da bi bili odnosi boljši, če bi živeli narazen, saj mladi potrebujejo svoj mir. Če ni sobivanja, ni toliko povezanosti med družinskimi člani, zato ne prihaja do konfliktov. Ker se v takih primerih med seboj redkeje videvajo, bi potrpeli v odnosu, pri pogovoru in bi bilo manj konfliktov (*K neb skup sobivali, k bi se vidli enkrat na 14 dni al pa na en tedn, pa bi teč ke poklepetali, pa se ke zmenli, pa se verjetn jaz neb vmešavala v njihovo življenje in tut uni ne v moje (F24)*).

4.2.2 Skupne dejavnosti

Zanimalo me je, koliko so v družinah prisotne skupne dejavnosti. Ugotovila sem, da so skupne dejavnosti prisotne v večini družin, v dveh pa je redko, da bi se družili ali skupnih dejavnosti sploh nimajo. Delo je ena izmed pomembnih skupnih dejavnosti ter vključuje pomoč in skupno delo okrog hiše, košnjo travnika, pomoč v hlevu, delo v gozdu, spravilo drv in skupne koline. Družine imajo več skupnih dejavnosti na področju prostega časa, v kar lahko štejemo dopust (*Včasih grema midva z možem v toplice, pa se name ponavad pridruži tud vnukinja (A47)*), skupaj praznujejo praznike in rojstne dni, se pogovarjajo. Skupaj pogledajo televizijo in igrajo družabne igre. Pomembne skupne dejavnosti so tudi sprehodi (*S hčerki in vnukinjo rade gremo v Robanov kot ali kako planino (B27)*), skupna kosila in pikniki na terasi. Pri eni izmed intervjuvank družinski člani skupaj obiskujejo tudi zabave in kulturne prireditve. Veliko vlogo pri skupnih dejavnostih imajo tudi vnuki, ker se intervjuvanci igrajo z njimi, se jim posvečajo in nasploh opazujejo, kako odraščajo. Nekatere povezuje načrtovanje potrebnih del – tako skupaj načrtujejo investicije v hišo. Ena izmed intervjuvank, kjer imajo v družini zelo slabe odnose, se trudi ponovno navezati stike z mlajšo vnukinjo.

4.3 Kakovostno življenje

4.3.1 Opredelitev kakovostnega življenja

Intervjuvanci menijo, da je kakovostno življenje povezano s finančnimi sredstvi, kar vključuje samostojno preživljanje, denar za hrano in da si lahko človek kaj privošči (*Da maš nike gnarja za vsak mesec (A54)*). Kakovostno življenje je povezano tudi z bivanjem, in sicer da lahko živijo v hiši na toplem, da je njihova hiša urejena, eden izmed intervjuvancev pa je izpostavil, da je zanj kakovostno življenje, da si lahko kupi vikend. Pomembno vlogo pri kakovostnem življenju ima tudi socialna mreža, ki jo tvorijo družba starega človeka, dobri medsosedske odnosi in druge prijateljske vezi (*In da mam 2 pravi*

prijateljici, ki k sreči še nista pokojni (F27)). Kot pomembne za kakovostno življenje so izpostavili tudi medsebojne odnose in razumevanje, vključno z razumevanjem z družinskimi člani. Veliko vlogo pri kakovostnem življenju ima sposobnost za delo. Kar pet intervjuvancev je izpostavilo, da je zdravje pomemben dejavnik, da lahko rečejo, da je njihovo življenje kakovostno. V ta okvir umeščajo nujnost gibanja (npr. sprehodi). Intervjuvanci menijo, da sta zabava in prosti čas pomembna pri opredelitvi kakovosti življenja, kot zabavo so navajali izlet ali da si lahko privoščijo kakšen dopust.

Vsi intervjuvanci menijo, da je njihovo življenje kakovostno, kar so utemeljili s tem, da imajo družino, s katero imajo dobre odnose, so z njimi zadovoljni. Pomembno vlogo imajo vnuki, sosedi in ostali ljudje, s katerimi se star človek druží, ali izleti z upokojenci. Dva izmed intervjuvancev sta navedla, da je njuno življenje kakovostno, ker imata pomoč (*Tamladi mi pomagajo (A63)*). Življenje opredeljujejo kot kakovostno tudi zaradi zdravja, ker imajo denar, osnovne potrebščine za življenje, se dobro počutijo in so zadovoljni z življenjem nasploh (*Morš bit zadovoljen s temu, kar maš, enim gre še dost hujš (B45)*). Izpostavili so tudi, da je pomembno, da star človek v življenju uživa, eden izmed intervjuvancev je to utemeljil tako, da ker je celo življenje trdo delal, si sedaj v pokoju zasluži uživanje. Lahko se tudi ukvarjajo s hobiji in delajo, kar si želijo, ker nimajo obveznosti. Ena izmed intervjuvank je sicer navedla, da je njeno življenje kakovostno, a je potem dodala, da bi lahko bilo še bolj kakovostno, če bi imeli z družino urejene družinske odnose (*Zaradi slabih odnosov sm večkrat živčna, žalostna in slabih misli (F30)*).

4.3.2 Vpliv sobivanja na kakovostno življenje

V tem sklopu vprašanj sem spraševala o vplivu mlajših generacij na kakovostno življenje. Intervjuvanci so mnenja, da mlajše generacije vplivajo na kakovost življenja, in sicer pozitivno, vnuki in mlajše generacije dajejo moč in energijo, polepšajo dan. Take energije star človek ne more dobiti, če biva sam. Pomemben vpliv na kakovost življenja ima tudi opazovanje otrok in vnukov ter uživanje v njihovih uspehih. Življenje je kakovostno, ker jim ni nikoli dolgčas, in ker so mlajši v hiši, se vedno kaj dogaja (*Zmire je glasno (I35)*), posledično pa tudi ni osamljenosti. Ker se z mladimi dobro razumejo, so zato tudi bolj zdravi, veliko vlogo pa ima pri tem pomoč, ki jo mladi nudijo stari generaciji. Eden izmed intervjuvancev je izpostavil, da bi mu bilo bolj všeč, če bi ga mladi bolj upoštevali (*Vežda ti morm po pravic povedat, da včasih kr gruntam, da bi mel več mira, č jih neb blo, sam ne predstavlam si pa, kk bi bla brez njih prazna hiša (C47)*).

Potem sem sogovornike povprašala o prednostih sobivanja. V največji meri so kot prednost sobivanja navajali delitev stroškov. Pomembni so jim tudi bližina ostalih družinskih članov in druženje z vnuki ter komuniciranje in pogovor. Prednosti sobivanja so tudi te, da jim ni nikoli dolgčas, niso osamljeni, zaradi sobivanja se počutijo sprejete in ljubljene, so varni in jih ni strah v hiši. Je pa prednost sobivanja tudi, da se naučijo prilagajanja in da prihaja do medsebojnega učenja. Stari generaciji je všeč, ker lahko predaja svoje znanje in izkušnje mlajšim (*pa k doma pečemo kruh pa kake pecive pa kekse (A73)*). Vnukom lahko razlagajo tudi o svoji preteklosti in življenju v mladosti, jih naučijo kaj o kmetiji in živalih. Kot prednost pa so navedli tudi, da dobivajo informacije od mladih (*Vem, da današnje cajte so tak bl telefoni, pa mi mladi pokažejo, kk morm delat s telefonu (A70)*). Veliko intervjuvancev je kot prednost sobivanja izpostavilo pomoč. Mlajše generacije npr. vedno pomagajo na več področjih: omogočajo prevoz in pomagajo pri delu okrog hiše (*da delajo okrog hiše, sam jim morš petkrat rečt, da ke nardijo (C52)*, *razdeli se delo v hiši in okrog hiše (B53)*).

Pogovor je vključeval tudi slabosti sobivanja, ki jih je izpostavljala predvsem sogovornica, ki v družini nima urejenih odnosov. Prednosti sobivanja ne pozna oziroma ne vidi. Kot slabosti navaja, da si ne delijo stroškov, se ne pogovarjajo in se drug drugega izogibajo. Intervjuvanec je izpostavil, da je edina slabost sobivanja to, da če gredo mladi na zabavo, ga potem skrbi, kdaj in kako bodo prišli domov.

Pogovarjali pa smo se tudi o prednostih v primeru, da bi bivali sami. Zanimalo me je, kaj menijo, da bi bila prednost, če bi živeli v svoji hiši, in večina je odgovorila, da je to mir. Lahko bi bili brez skrbi, ne bi bilo potrebno nič pojasnjevati in se prilagajati. Menijo, da če bi živeli sami, ne bi bilo konfliktov, ne bi bili v napoto. Kljub temu, da radi kuhajo mlajšim, je mogoče ena izmed prednosti, če bivaš sam, da ne bi bilo treba kuhati za veliko ljudi. Kot prednosti so navajali tudi brezskrbno gledanje televizije, spanje v miru (*Ni nobenih otrok, k bi ob 7. zjutraj že meli energije ogromno (D47)*). Prav tako pa, če bivaš sam, ne veš za probleme, ki jih imajo mlajše generacije. Intervjuvanec meni, da bi bila z ženo zadovoljna, če bi bivala sama, v kolikor bi bila zdrava. Na drugi strani pa imamo mnenja, da v samostojnem bivanju ni prednosti (*Drugih prednosti pa se ne sponam, k mislim, da jih je za starega človeka zelo malo (H51)*).

Kot pomanjkljivosti pa so navajali predvsem večje stroške, osamljenost, dolgčas, odsotnost prave energije, ki je ni brez mlajših generacij. Intervjuvanec pa je izpostavil tudi, da bi bilo težko, če bi z ženo živela sama, ker bi težko dobila pomoč mlajših.

4.4 Pomoč

4.4.1 Pomoč v družini

Zanimalo me je, ali je v družini prisotna pomoč. Večina intervjuvancev je odgovorila, da je prisotna, da si veliko pomagajo. Le dva navajata, da je prisotne manj pomoči, in sicer je pri eni intervjuvanki pomoč drugih na voljo, razen s strani zeta, drugi intervjuvanki pa le deloma pomaga vnukinja.

Intervjuvance sem povprašala tudi, kakšno pomoč nudijo mlajšim generacijam, in najpogostejši odgovor je bil, da pomagajo z varstvom vnukov ali pa so s tem pomagali v preteklosti, ko so bili le-ti mlajši in so to potrebovali. Prisotni so tudi igra z vnuki, pomoč pri domači nalogi, prevoz v šolo ali vrtec (*Js tut pomagam sinu, k vozim vnuka v šolo, kadar je on na šihitu, k je na 3 smene (D51)*). Pet intervjuvank tudi skuha kosilo za mlajše generacije in jim tako pomaga, da imajo eno skrb manj. Kot je v navadi, babice razvajajo svoje vnuke tako, da jim spečejo pecivo, če si ga zaželi. Eden izmed intervjuvancev skrbi za ogrevanje; zjutraj vstane prej in zakuri v peč, da je potem toplo, ko se ostali zbudijo. Mladim je tudi pomagal, ko so rabili pomoč pri prenosu stvari v hišo pri adaptaciji stanovanja. Ena izmed intervjuvank meni, da pomaga mlajšim generacijam že s tem, da jim omogoča, da bivajo na njeni kmetiji. Intervjuvanci mlajšim generacijam tudi finančno pomagajo; nekateri skupaj načrtujejo investicije v stanovanjski hiši. Pomembna pomoč, ki jo nudijo stari ljudje mladim, je, da jih učijo o življenju, jih usmerjajo in predajajo znanje (*Nudim kake nasvete glede na svoje izkušnje (I55)*). Včasih pa stari ljudje tudi naučijo mlajše kakšnih konkretnih spretnosti, npr. šivanja oblačil (*Hčerko pa vnukinjo sm naučila, kako oblačilo zašit (B63)*). Prisotna je tudi podpora pri odločitvah, ki jih sprejemajo mladi glede službe ali vzgoje. Če povzamemo, lahko rečemo, da se stari ljudje trudijo opraviti delo, ki ga lahko, s tem pa pomagajo mladim na tak način, da jih malo razbremenijo.

Glede pomoči mlajših generacij stari generaciji pa so povedali, da je prisotna pri delu okrog hiše in na kmetiji (*Pomoč okrog hiše pa v hlevu pa na splošno na kmetiji (A83)*), skupaj gredo v gozd po drva ali pa skupaj kaj popravijo. Pomoč je prisotna tudi znotraj hiše, pri čemer pri pospravljanju največkrat pomaga ženski del sorodstva – vnukinje, snaha, hčerke. Eden izmed intervjuvancev je odgovoril, da mlajši pomagajo, kadar z ženo ne zmoreta dela

opraviti sama (*Pri težjih opravilih, k jih js ne morem več nardit (I56)*). V današnjih časih je sodobna tehnologija nekaj vsakdanjega in ker včasih tega ni bilo, stari ljudje tudi ne znajo in niso večši uporabe sodobne tehnologije. Zato so intervjuvanci izpostavili, da jim mlajše generacije nudijo pomoč na tem področju; pomoč pri računalniku, televiziji, spletnem nakupovanju. Eden izmed intervjuvancev ima težave z zdravjem, zato potrebuje tudi pomoč mlajše generacije pri negi (*Pomaga mi tut starejši sin, k mi usako jutro povije nogo, k si jih morm povijat, zarad bolezni (D50)*). Ostale vrste pomoči so še npr. finančna pomoč, ki jo prejema eden izmed intervjuvancev, več jih je izpostavilo tudi to, da jim mlajši ponudijo prevoz, v kolikor ga potrebujejo (prevoz do zdravnika, zobozdravnika, v cerkev). Ponudijo pa tudi prevoz v trgovino ali pa raje kar sami prinesejo kaj iz trgovine, da staremu človeku ni treba hoditi samemu. Potem navajajo še pomoč na čustveni ravni, ki vključuje pogovor, tolažbo, pridobivanje informacij, mlajši s svojo energijo napolnijo stare ljudi (*V primeru osamljenosti mi mladi dajejo energijo za življenje (E59)*). Eden izmed intervjuvancev je mnenja, da zaenkrat ne rabi nobene pomoči mlajših generacij.

Pri naslednjem vprašanju smo se pogovarjali o mnenju intervjuvancev glede razlogov za pomanjkanje pomoči v družinah, bodisi v njihovih ali v drugih. Intervjuvanci so mnenja, da je razlog za pomanjkanje pomoči to, da so v slabih odnosih, se ne razumejo (*Ker se ne razume s snaho, jim ne more pomagati pri varstvu vnukinje (D64)*). To še posebej izpostavi ena od intervjuvank, saj med njihovimi družinskimi člani ni pomoči, ker je v preteklosti prišlo do konfliktov in so sedaj v slabih odnosih. Nekateri so tudi mnenja, da med družinskimi člani ni medsebojne pomoči, ker niso potrpežljivi in razumni (*Nepripravljenost na medsebojno potrpljenje in razumevanje (I60)*). Po drugi strani pa je za pomanjkanje pomoči lahko krivo tudi nagajanje z ene ali druge strani, prav tako je lahko posameznikov značaj tisti, ki je krivec za pomanjkanje pomoči (*Pomoč ni prisotna, ker si ne želijo pomagati (C63)*). Mladi imajo danes dosti dela in so preobremenjeni zaradi službe, tudi to je lahko razlog, da v družini ni pomoči. Ena izmed intervjuvank je navedla, da bi se moral vsak obnašati, kot želi, da se drugi obnašajo do njega. Eden izmed intervjuvancev pa je izpostavil še to, da ker nima dovolj finančnih sredstev, ne more pomagati mladim z denarjem.

Intervjuvance sem povprašala tudi o njihovi potrebi glede dodatne pomoči in večina je odgovorila, da trenutno ne potrebujejo pomoči in da jim pomoč, ki jo trenutno prejema, zadošča (*Mu nič ne manjka (C65, D66)*). Eden izmed intervjuvancev ne potrebuje dodatne pomoči, ker je mnenja, da mu zdravje dobro služi. Navedel je primer, da si je med epidemijo

želel več druženja, to je bila njegova potreba in je bil vesel, da živi z družinskimi člani, da jih je lahko videl in tako zadostil potrebam po druženju. Nekateri intervjuvanci pa so mnenja, da v kolikor bi potrebovali dodatno pomoč, bi jim jo družinski člani nudili (*Če bi rabila pomoč, bi ji pomagali (A91)*).

Zanimalo pa me je tudi, kakšno je mnenje intervjuvancev glede pomoči v prihodnosti; jim bodo družinski člani pomagali ali ne. Večina je mnenja, da jim bodo družinski člani pomagali, ker jim tudi sedaj (*Ji bodo pomagali – hčerka je socialna oskrbovalka (B72)*). Ena izmed intervjuvank meni, da ji bodo pomagali, ker jo imajo radi, jo cenijo. Pomoč v prihodnosti bodo lahko dobili pri pospravljanju hiše, delu na kmetiji, prevozu do zdravnika. Intervjuvanci pa so omenili tudi pomoč pri negi in oskrbi v prihodnosti. Kot osebe, ki jim bodo nudile pomoč, so navajali svakinjo, vnukinjo, hčerko, snaho. Intervjuvanka, pri kateri imajo slabe odnose v družini, pa upa, da ji bo pomoč nudila vsaj vnukinja. Intervjuvanec je mnenja, da bo pri negi potreboval zunanjo pomoč, ker si ne predstavlja, da bi ga negovala snaha, ker ga sina ne bosta. Spet drugi upajo, da dobijo potrebno pomoč njihovih družinskih članov (*upa, da ji bodo nudili pomoč (H61)*). Pomoč pričakujejo, ker so tudi sami mladim zmeraj v oporo in podporo. Nekateri razmišljajo tudi o tem, da bodo morali uporabiti formalno pomoč, kot je dom za stare ljudi ali oskrba na domu (*Odhod v dom za stare, v kolikor ne bo šlo drugače (C74), (F49)*).

4.4.2 Pomoč v lokalnem okolju

Intervjuvance sem spraševala o oblikah pomoči v lokalnem okolju. Poznajo neformalno pomoč, kamor lahko štejemo sorodstvo, posebej so izpostavili sorojence (sestre), župnika, sosede, prijatelje, prijateljice. Poznajo pa tudi formalno pomoč. Naštevali so: center za socialno delo (*Obrnila se bo za pomoč na CSD, kjer bo verjetno dobila vse potrebne informacije (F51)*), različna društva, kot sta Rdeči križ, društvo upokojencev (*Program Starejši za starejše, ki ga izvaja društvo upokojencev (I65)*), pomemben člen formalne pomoči pa je tudi zdravstvo. Intervjuvanci vedo, da jim lahko pomoč nudi zdravnik, drugo osebje v zdravstvenem domu, patronažna služba. Med oblike pomoči spadata tudi dom za stare ljudi in socialna oskrba na domu. Intervjuvanci so seznanjeni tudi s pomočjo, ki jo nudijo občine, in sicer so to prostovoljni prevozi starostnikov. Ena izmed intervjuvank je povedala, da ve, kam se lahko obrne po pomoč, medtem ko ena izmed intervjuvank ni seznanjena s pomočjo, ki je na voljo v občini.

Samo dva intervjuvanca prejemata pomoč iz lokalnega okolja, in sicer pomoč sosedov (*pa kak delavec mi pride kdaj kej popraviti (B78), edn mi pa njivo zorje (B79)*), eden izmed njiju koristi možnost brezplačnega prevoza Prostofer. Ostali ne prejemajo pomoči iz lokalnega okolja, ker je trenutno ne potrebujejo ali pa ne pogrešajo.

Pri zadnjem vprašanju sem intervjuvance spraševala o njihovih predlogih za pomoč ali aktivnosti v lokalnem okolju. Večinoma so navajali, da si želijo več organiziranega druženja za staro generacijo, več izletov, aktivnosti in tečajev, komuniciranja na daljavo in delavnic (*Izobraževanje oziroma pridobivanje informacij glede na spremembe na varnost v cestnem prometu, k so kake spremembe, da ti razložjo (I68)*). Predlagajo tudi finančno pomoč na splošno ali finančno pomoč pri plačilu stroškov. Dva intervjuvanca predlagata tudi organiziranje prevozov za staro generacijo. Želijo pa si tudi oskrbo na domu z dobrinami in nego na domu.

5 RAZPRAVA

Stara generacija v Zgornji Savinjski dolini meni, da so pozitivne strani sobivanja učenje kompromisov, sodelovanje, prilagajanje, delitev stroškov, da star človek ni osamljen. Na drugi strani pa imamo tudi nekaj negativnih vidikov sobivanja, kot so konflikti, nestrinjanja in nesoglasja, ki se lahko pojavljajo v družini. Stara generacija na splošno rada sobiva z mlajšimi in so s sobivanjem zadovoljni. Sobivanje treh generacij lahko staremu človeku doprinese k boljšemu počutju, sreči in na splošno zadovoljstvu v življenju. Sobivanje ima veliko pozitivnih učinkov na mlade in stare v družini. Če je sodelovanje med generacijami dobro, so stari starši vključeni v življenje mladih generacij in ima to dober vpliv na njihovo počutje, nimajo občutka osamljenosti, počutijo se, da družini pripadajo, njihovi družinski člani pa menijo, da so pomembni za njihovo družino (Macuh, 2019). Kadar so v družinah prisotni konflikti, so družinski člani lahko podvrženi slabemu počutju, žalosti, osamljenosti.

Pri raziskovanju sem se srečala z negativnimi in pozitivnimi vidiki sobivanja znotraj družin. Zaznala sem, da negativne izkušnje s sobivanjem vplivajo na več dejavnikov. Kot primer lahko navedem osebo, ki se je s svojimi družinskimi člani dobro razumela. Kasneje so se začeli konflikti, ki jih niso bili sposobni rešiti. Konflikti so med njimi ustvarili prepad, odnosi so se skrhalo in še danes med njimi ni komunikacije in dobrih odnosov. Zaradi tega je oseba osamljena in žalostna, posledica tega je, da ima občutek, da je v breme. Družina nima skupnih aktivnosti, razen ponovnega navezovanja stikov intervjuvanke z vnukinjo. Zaradi slabih odnosov oseba ne vidi prednosti sobivanja, med družinskimi člani ni prisotne pomoči. Pomoč verjetno tudi v prihodnosti ne bo prisotna, razen mogoče s strani vnukinje. Zaradi vseh teh dejavnikov se bo stara oseba v primeru nezmožnosti skrbi zase morala obrniti po formalno pomoč, kljub temu, da si mogoče želi, da bi čim dlje lahko ostala v domačem okolju. Na drugi strani pa imamo primer pozitivnega sobivanja, kjer so prisotni dobri odnosi in pomoč, zato bo pomoč prisotna tudi v prihodnosti – posledično bo oseba lahko dlje časa ostala v domačem okolju, v kolikor bo to mogoče. Ker je sobivanje pozitivno, se stara oseba odlično počuti. Nima občutka, da je mlajšim generacijam v breme, ampak jim je v podporo. Meni, da se mlajšim generacijam njihovi odnosi zdijo dobri in zadovoljivi, prav tako je istega mnenja ona sama. Družina ima skupne aktivnosti, posledično pa je njeno življenje kakovostno. Zelo rada sobiva in meni, da ni prednosti, če star človek biva sam. V družini je prisotna medsebojna pomoč in stara oseba ve, da v

prihodnosti lahko računa na pomoč družinskih članov. Na podlagi tega vidimo, da v kolikor so odnosi pozitivni in dobri, je prisotnega več medgeneracijskega sožitja, pomoči, kjer pa je dojemanje sobivanja negativno, odnosi niso dobri, ni prisotnega medgeneracijskega sožitja, ni pomoči, ni veliko predajanja znanja, prav tako je počutje starega človeka lahko zelo negativno in to vpliva tudi na kakovost življenja.

Ugotovila sem, da stara generacija meni, da ni v breme mlajšim, temveč jim je večinoma v podporo. Včasih imajo občutek bremena, predvsem zaradi svojih trenutnih zdravstvenih potreb, ali pa razmišljajo o tem, kako bodo dobili podporo v prihodnosti, v kolikor bo njihovo zdravstveno stanje tako slabo, da bodo morali zanje vsakodnevno skrbeti družinski člani. V takem primeru bi se jim zdelo, da bodo v breme mlajšim. Kot navajajo Hlebec idr. (2012), lahko v družini pride do obojestranskega občutka bremena. Kot primer so navedli, da hči oskrbuje svojo mamo, ker mama zaradi bolezni ni več zmožna skrbeti zase. Hči jo ima rada in je nanjo navezana, ampak doživlja stresne trenutke, včasih ji je oskrba mame v breme. Prav tako tudi mama doživlja krizo in negativna čustva. Ker jo oskrbuje hči, se ji zdi, da je izgubila avtonomnost, in posledica tega je, da se počuti v breme. Tako lahko vidimo, da sta lahko slabo zdravstveno stanje starega človeka in njegova potreba po pomoči sprožitelj občutka bremena. V Zgornji Savinjski dolini se stara generacija počuti v breme predvsem, če je njihovo finančno stanje slabše ali če imajo z družino slabe medsebojne odnose. V kolikor ima družina slabe medsebojne odnose in med njimi ni prisotne pomoči, prisotna pa so negativna čustva in dejanja, so to disharmonični odnosi (Van Gaalen in Dykstra, 2006).

Stara generacija je lahko v podporo mlajšim generacijam na več področjih. Eno izmed najbolj pogosto omenjenih področij podpore je varstvo vnukov, druženje z vnuki in nasploh ukvarjanje z njimi. Mlajšim generacijam so v pomoč tudi z nasveti, pripovedujejo jim o svojih izkušnjah, jim finančno pomagajo. Velikokrat pa stara generacija meni, da so mlajšim v podporo s tem, ko jim skuhamo kosilo ali pomagajo pri delu okrog hiše. Po besedah Petroviča (2010) je dandanes vloga starih staršev predvsem varstvo vnukov, predaja pomembnih življenjskih izkušenj in modrosti ter učenje medgeneracijskega sožitja. Ramovš (2003) pri tem izpostavi zanimivost, in sicer da se pri prenosu življenjskih izkušenj iz roda v rod pogosto pokaže preskok ene generacije, kar pomeni, da stara generacija lažje zaupa in preda življenjske izkušnje svojim vnukom kot pa otrokom. S tega vidika je druženje stare in mlade generacije pomembno. Kot vidimo, imajo stari starši kar pomembno vlogo pri mladi generaciji. S tem, ko ji nudijo varstvo, naredijo nekaj dobrega

za vse mlajše generacije. Srednji generaciji tako z varstvom nudijo pomoč, mladi generaciji pa predajo pomembne in dragocene življenjske izkušnje, ki jih mladi težko slišijo kje drugje. Kadar si družinski člani med seboj pomagajo, je njihova solidarnost funkcionalna, ker pa je pomoč drugim družinskim članom pričakovana in pomembna v družini, je med družinskimi člani prisotna tudi informativna solidarnost, kar pomeni, da osebe izvršujejo družinske norme in dolžnosti (Bengston in Roberts, 1991).

Stara generacija v Zgornji Savinjski dolini večinoma meni, da družinski člani družinske odnose vidijo kot nekaj pozitivnega in bi odnose ocenili kot razumne, zadovoljive in dobre. Takšni vrsti odnosa rečemo harmoničen odnos, kjer konflikti niso verjetni, odnosi pa so prijateljski (Van Gaalen in Dykstra, 2006). Nekateri so mnenja, da družinski člani odnose vidijo kot slabe, mogoče tudi sovražne. Kjer so odnosi slabi, so prisotna negativna čustva, takšnim odnosom rečemo disharmonični odnosi (Van Gaalen in Dykstra, 2006). Stari ljudje v moji raziskavi družinske odnose večinoma vidijo kot dobre, z odnosi so na splošno zadovoljni, med družinskimi člani sta prisotna iskrenost, medsebojno spoštovanje. V glavnem v družinah ni prisotnih večjih konfliktov. Če do konfliktov pride, jih rešijo s pogovorom. V enem primeru je intervjuvanka navedla, da so bili pogosti konflikti tisti, ki so popolnoma uničili družinske odnose in praktično uničili družinsko dinamiko ter povzročili, da družinski člani med seboj niso več v stiku, kljub temu, da živijo skupaj. Včasih je družina podpora, varen prostor, včasih pa lahko pride do konflikta (Zaviršek, 2020).

Sobivanje lahko vpliva tudi na družinske odnose. Družina, v kateri gre za sobivanje več generacij, je lahko še bolj povezana, saj so v vsakdanjem stiku, njihova življenja se prepletajo, zaradi sobivanja je pomoč družinskih članov takoj na voljo. Ker so v družini prisotna pozitivna čustva z obeh strani, je med njimi prisotna čustvena solidarnost, družinski člani so med seboj čustveno povezani (Bengston in Roberts, 1991). Od tega, kako bo sobivanje vplivalo na družinske odnose, pa so odvisni tudi pripravljenost na sobivanje z vseh treh strani, strpnost posameznikov in volja do prilagajanja. Včasih pa pride tudi do negativnih vplivov sobivanja na odnose, ker lahko eden ali več družinskih članov meni, da je ravno sobivanje krivo za njihove slabe odnose.

Ravno dejstvo, da ne živijo skupaj in so njihovi odnosi drugačni, pa so intervjuvanci izpostavili pri temi o odnosih, kadar različne generacije ne živijo skupaj. Kot primer so navajali, da imajo z drugim sinom/hčerko, ki biva s svojo družino v drugem kraju, drugačne

odnose, manj povezane in manj pristne kot z mlajšimi, s katerimi bivajo skupaj. Menijo, da je vzrok za drugačne odnose tudi to, da so danes mladi precej obremenjeni in zaposleni. Posledica tega pa je lahko premalo časa za staro generacijo, kar lahko privede do osamljenosti. Nekateri stari ljudje menijo, da bi se s svojo družino bolj razumeli, če bi živeli narazen in mogoče ne bi prihajalo do toliko konfliktov in nesoglasij, ki so povod za slabe odnose v trenutni situaciji.

Pri družini, ki sobiva, je pomembno, da ima skupne dejavnosti, saj to družino poveže. Pri interakcijah in skupnih aktivnostih je pri družini prisotna asociacijska solidarnost (Bengston in Roberts, 1991). Intervjuvanci so poročali, da večinoma imajo skupne dejavnosti, bodisi so te dejavnosti bolj delovne (delo okrog hiše, na kmetiji, v gozdu) bodisi bolj sproščene narave in v prostem času. Večinoma poročajo o tem, da skupaj praznujejo rojstne dni, praznike, se igrajo z vnuki, pogovarjajo, hodijo skupaj na sprehode in imajo skupne obroke. V eni družini nimajo skupnih dejavnosti; intervjuvanka ponovno navezuje stike z mlajšo vnukinjo, ostalih skupnih dejavnosti pa z mlajšimi generacijami sploh nima.

Družinski odnosi in povezanost imajo velik vpliv na kakovost življenja starega človeka. Intervjuvanci so večinoma poročali, da je njihovo življenje kakovostno, to pa zato, ker imajo dobre odnose z družinskimi člani, njihova socialna mreža je raznolika, poleg družinskih članov imajo tudi prijatelje, sosede in ostalo sorodstvo. Po Zaviršek (2020) je značilnost družine, da so družinski člani med seboj povezani na čustveni ravni, si med seboj zaupajo, pomagajo in se razumejo.

Starim ljudem pa kakovost življenja pomeni tudi to, da imajo dovolj finančnih sredstev, urejeno bivališče, lahko delajo, se zabavajo in dobro izkoristijo prosti čas. Da je njihovo življenje kakovostno, so utemeljili s tem, da so zdravi, imajo dovolj denarja, imajo na voljo pomoč, bodisi od družinskih članov bodisi od drugih ljudi. Pomembno jim je, da se lahko ukvarjajo s svojimi hobiji in da nimajo pretiranih obveznosti. V enem primeru je intervjuvanka poročala o tem, da je njeno življenje sicer kakovostno, ampak meni, da bi bilo še bolj, če bi se z družinskimi člani razumela in bi imeli lepe odnose.

Pomemben vpliv na kakovost življenja ima, kot sem omenila, tudi sobivanje. Intervjuvanci menijo, da mlajše generacije pomembno vplivajo na njihovo kakovost življenja, ker jim dajejo moč, energijo, zaradi njih so bolj zdravi, dobijo pa tudi vso potrebno pomoč. Ker pri sobivanju družina živi skupaj, ko stari starši potrebujejo pomoč, jim jo lahko otroci takoj nudijo (Rant, 2013).

Kakor mlajše generacije lahko vplivajo na kakovost življenja starejše generacije, pa so pomemben faktor tudi pri prednostih sobivanja. Poleg bližine družinskih članov in druženja z vnuki so intervjuvanci poročali tudi o delitvi stroškov kot prednosti sobivanja. Prednost sobivanja vidijo tudi v tem, da se posameznik nauči prilagajati in medsebojno učiti. Stara generacija vidi kot prednost sobivanja to, da lahko mladim predaja svoje znanje in izkušnje, jim razlaga o svoji preteklosti, o življenju, ko so bili mladi. Po Rant (2013) je prednost sobivanja, da imajo otroci redne stike s starimi starši, stari starši se čutijo koristne, dobro izkoristijo čas z vnuki in jim predajo pomembne življenjske izkušnje. Intervjuvanci v moji raziskavi poročajo o tem, da je prednost sobivanja pridobivanje informacij od mlajših; mlajši jih naučijo uporabljati telefon, računalnik in vso sodobno tehnologijo. Macuh (2019) pa meni, da lahko medgeneracijsko sodelovanje razumemo kot izmenjavo izkušenj in spoznanj, druženje, učenje, pomoč ene generacije drugi, ustvarjanje, ohranjanje in širjenje socialne mreže.

Seveda pa sobivanje prinese tudi slabosti. Stara generacija meni, da so slabosti sobivanja neurejeni družinski odnosi, nedelitev stroškov, ni pogovora, prisotno je izogibanje drug drugega.

Ker smo govorili o sobivanju, menim, da je pomembno omeniti tudi samostojno bivanje, njegove prednosti in slabosti. Intervjuvanci menijo, da so prednosti, če bivaš sam, mir, tišina, ni se potrebno nikomur prilagajati, pojasnjevati. Menijo, da v kolikor bi bivali sami, ne bi bilo prisotnih toliko konfliktov. Poročajo pa tudi o tem, da v kolikor bi bili zdravi, bi lahko bilo zadovoljivo, če bi bivali sami, v kolikor pa bi se pri njih pojavile zdravstvene težave, ki bi zahtevale vsakodnevno pomoč, bi to lahko bil velik izziv. Slabost samostojnega bivanja je, da so stroški večji, posameznik je lahko osamljen, mu je dolgčas, nima prave energije. Kot sem omenila že prej, ni prisotne pomoči oziroma je to, kdaj in koliko pomoči bo dobil, odvisno od časa in razpoložljivosti mlajših generacij ter lokacije bivanja. Macuh (2019) je pisal o tem, da je danes v sodobni družbi tako, da otroci zaradi zaposlitve živijo v svojem stanovanju v mestu in do druženja pride samo med vikendi, ko imajo mladi več časa, pa še to gre za kakšno hitro pomoč, ki medgeneracijskega sodelovanja ne okrepi preveč.

Ko govorimo o pomoči stari generaciji, je le-ta v družinah intervjuvancev kar prisotna. Le v eni družini je prisotna v manjši meri, s strani vnukinje. Po besedah intervjuvancev nudijo pomoč mlajšim generacijam na več področjih. Najpogosteje nudijo pomoč mlajšim z

varstvom vnukov ali pa so to pomoč nudili v preteklosti, ko so bili vnuki mlajši in so varstvo potrebovali. Mlajšim generacijam tudi občasno skuhamo kosilo, vnukom spečejo kakšno pecivo. Ena izmed intervjuvank meni, da mlajšim pomaga tako, da jim omogoča bivanje na svoji kmetiji. Stari ljudje pa nudijo mlajšim tudi finančno pomoč; skupaj načrtujejo investicije v stanovanjsko hišo. Prav tako kot pomoč vidijo podajanje usmeritev za življenje, predajanje znanj in podporo pri odločitvah v življenju. Petrovič (2010) je pisal o tem, kako so včasih stari starši veljali za vir modrosti in so imeli visok položaj kot avtoriteta v medosebnih odnosih. Bili so vpeti v medgeneracijsko sožitje in povezanost, ker so pazili vnuke, jim pripovedovali o svojih življenjskih izkušnjah in jih nekaj s tem naučili, srednji generaciji pa so pomagali predvsem tako, da so ji svetovali.

Prav tako pa tudi mladi stari generaciji nudijo pomoč in podporo na več področjih. Vsi ljudje smo drug od drugega odvisni: otroci od staršev, starih staršev, starejši od mlajših. Kadar so starejši odvisni od mlajših, je razlika, ali to odvisnost doživljajo kot oviro samostojnosti ali z veseljem kot vodilo za prijetno sožitje z drugimi (Ramovš, 2017). V moji raziskavi je to bila največkrat pomoč pri delu okrog hiše ali v hiši, mladi jim nudijo pomoč, kadar je opravilo težje in ga stara generacija težje opravi. Podobno navajajo Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast (2014), da je pomoč, ki jo nudijo družinski člani, predvsem v obliki pomoči pri vsakdanjih opravilih. Mladi nudijo pomoč tudi na področju sodobne tehnologije, saj starejšim pokažejo, kako vse deluje. O sodobni tehnologiji je pisal Ramovš (2017), in sicer da včasih ni bilo interneta in tehnologije, posledično je bilo manj znanja in informacij iz zunanjega sveta. Danes pa je to drugače, vsak ima dostop do tehnologije in vseh informacij. Zato je po mojem mnenju pomembno, da v kolikor ima star človek željo po učenju, kako delati s sodobno tehnologijo, so mladi idealni učitelji, ker dobro razumejo delovanje telefonov in računalnikov. S tem se lahko krepí tudi medgeneracijsko sodelovanje in učenje. Stari ljudje potrebujejo tudi pomoč na zdravstvenem področju, kadar je prisotna bolezen ali pa se njihovo zdravstveno stanje poslabša in potrebujejo pomoč in oskrbo. Družinski člani so pomemben vir opore pri bolezni, vir finančne, materialne in emocionalne opore (Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast, 2014). V svoji raziskavi sem ugotovila podobno. Včasih mlada generacija ponudi pomoč tudi na finančnem področju, v kolikor so prihodki starih ljudi minimalni in se ne zmorejo finančno prebiti skozi mesec. Mlajši jim nudijo pomoč tudi pri prevozu, saj jih peljejo do zdravnika, zobozdravnika, v trgovino ali po drugih opravkih. Velik del pomoči je tudi na čustveni ravni, saj mladi s pogovorom, tolažbo in včasih tudi nasveti starim ljudem nudijo podporo. Kot je navedla

Zaviršek (2020), je v družinah prisotna oblika oskrbe družine z neplačanim delom (kuhanje, pranje perila, urejanje vrta ...) in druga skrb za družino (prevoz starih staršev do zdravstvenih ustanov, nakupovanje ...). Pogosto se pod neplačano delo šteje tudi podpora na čustvenem področju in odnosih, ko družinski član skrbi za dobre odnose v družini in počutje družinskih članov, jim pomaga s pogovorom, nasveti in spodbudnimi besedami.

Včasih pa v družinah ni prisotne pomoči med družinskimi člani. Ljudje iz starejše generacije razloge pripisujejo temu, da ljudje niso razumni, so v slabih odnosih, ker so prisotni konflikti, niso medsebojno potrpežljivi. Včasih je lahko za to kriv tudi posameznik in njegov značaj. Ker pa so mladi danes precej zaposleni s službo, delom in družino, včasih enostavno ne zmorejo nuditi vse potrebne pomoči še svojim staršem.

Kot sem izvedela od intervjuvancev, večina trenutno ne potrebuje dodatne pomoči in so s pomočjo, ki jo trenutno prejemajo, popolnoma zadovoljni in jim je dovolj. Glede pomoči v prihodnosti, ko in če jo bodo potrebovali, pa so mnenja, da jim bodo družinski člani pomagali, ker tudi oni pomagajo mladim in so zato v dobrih odnosih. V nekaterih družinah pa so prisotni konflikti in slabi odnosi in na podlagi tega stari ljudje menijo, da od svojih družinskih članov v prihodnosti ne morejo pričakovati pomoči, zato se bodo obrnili po formalno pomoč. Včasih si stari ljudje niti ne znajo predstavljati, da bi jih oskrbovali družinski člani in jim pomagali pri negi, zato se bodo raje poslužili kakšne oskrbe na domu ali odhoda v institucionalno varstvo. To je prisotno predvsem pri moških, ki si ne predstavljajo, da bi jih negovale snahe ali lastni sinovi. Pomoč pričakujejo na vseh drugih področjih, pri delu okrog hiše, pri gospodinjskih opravilih, pri prevozu in emocionalni pomoči, na področju nege in oskrbe pa ne. Kot so navedle Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast (2014), stare ljudi večinoma oskrbujejo hčerke, sledijo partnerji in nato snahe. V kolikor svojci ne zmorejo skrbeti za starega človeka, se lahko obrnejo po formalno pomoč. Ena od teh je oskrba na domu, ki staremu človeku olajša in podaljša bivanje doma, druga pomoč pa je institucionalno varstvo. Da lahko star človek doma živi kakovostno, je pomembno, da ima zagotovljeno neformalno oskrbo s strani družinskih članov, in kot dopolnilo ali nadomestilo še formalno oskrbo, da se staremu človeku zagotovi zadovoljitev vseh potreb.

Kot omenjeno, se bodo nekateri stari ljudje obrnili po formalno pomoč, kamor lahko štejemo programe raznih društev, centra za socialno delo, zdravstvenih služb, institucionalno varstvo, oskrbo na domu. V kolikor bo mogoče, jim bo pomoč nudilo tudi

ostalo sorodstvo, sosedi, prijatelji, znanci. Nekateri so omenjali tudi župnika. Vsi stari ljudje v Zgornji Savinjski dolini pa niso seznanjeni s pomočjo, ki jo lahko pridobijo v lokalnem okolju. Glede pomoči starim ljudem je v Zgornji Savinjski dolini na voljo več možnosti. Center za socialno delo nudi pomoč starim ljudem in njihovim družinam, Zdravstveni dom Nazarje ima organizirano patronažno varstvo, Zavod Pristan zagotavlja pomoč družini na domu, vse zgornjesavinjske občine, razen Mozirja, pa svojim občanom zagotavljajo brezplačni prevoz Prostofer. Ko se družine znajdejo v stiski, jim na pomoč priskoči tudi Rdeči križ, društva upokojencev pa skrbijo, da se stari ljudje družijo, ohranjajo stike in širijo socialno mrežo med upokojenci.

Stari ljudje v Zgornji Savinjski dolini ne prejemajo veliko lokalne pomoči. Dva prejemata pomoč sosedov, eden pa koristi tudi možnost brezplačnega prevoza Prostofer, ki ga nudijo občine. Ostali intervjuvanci trenutno ne prejemajo nobene pomoči iz lokalnega okolja, ker je ne potrebujejo.

Zanimali so me tudi predlogi stare generacije za pomoč in aktivnosti v lokalnem okolju. Največkrat so izrazili, da si želijo več druženja s staro generacijo, več izletov, aktivnosti, tečajev in delavnic, prav tako si želijo tudi finančno pomoč ter pomoč na domu ali oskrbo z dobrinami na domu.

Menim, da je moja raziskava lahko doprinos socialnemu delu, ker lahko z njo dobimo bolj podroben vpogled v pogled stare generacije na prednosti in slabosti sobivanja z mlajšimi generacijami v Zgornji Savinjski dolini. Lahko vidimo, kako stara generacija doživlja sobivanje z mlajšimi generacijami, kako se ob tem počuti, ima občutek bremena ali podpore mlajšim generacijam, kakšni so družinski odnosi, kako sobivanje vpliva na družinske odnose, kakšno je mnenje starih ljudi o odnosih brez sobivanja. Lahko vidimo, ali so med družinskimi člani v Zgornji Savinjski dolini prisotne skupne dejavnosti, ali je življenje po mnenju stare generacije kakovostno in zakaj menijo, da je kakovostno. Dobimo lahko tudi informacije o tem, kako sobivanje z mlajšimi generacijami vpliva na kakovost življenja, kaj so prednosti in slabosti sobivanja ter kaj so prednosti in slabosti samostojnega bivanja. Lahko vidimo tudi, kakšna pomoč je prisotna v družinah in kakšna v lokalnem okolju. Stara generacija pa je podala tudi predloge za pomoč in aktivnosti v lokalnem okolju. Prav predlogi so lahko vodilo obstoječim izvajalcem formalne pomoči, da pomoč še bolj prilagodijo vsem generacijam.

Glede na dobljene rezultate menim, da sobivanje pri vseh družinah ni tako idilično, kot ga nekateri opisujejo. Kot sem ugotovila že v diplomskem delu, je težko verjeti, da so vsi odnosi tako dobri in da so vsi tako zadovoljni. Da bi lahko bolj z gotovostjo trdila, kakšno je mnenje in pogled stare generacije na prednosti sobivanja z mlajšimi v Zgornji Savinjski dolini, bi morala opraviti več intervjujev in v raziskavo zajeti več raznolikih družin v Zgornji Savinjski dolini, ki bi bile slučajnostno izbrane.

6 SKLEPI

- Stara generacija v Zgornji Savinjski dolini meni, da so pozitivne strani sobivanja z mlajšima generacijama učenje kompromisov, sodelovanje, prilagajanje in delitev stroškov; negativne strani pa prisotnost konfliktov, nestrinjanja in nesoglasja.
- V Zgornji Savinjski dolini je stara generacija v podporo mlajšim generacijam večinoma z varstvom vnukov.
- Stari ljudje menijo, da imajo veliko vlogo pri predajanju znanja in življenjskih izkušenj mlajšim generacijam.
- Stari ljudje menijo, da so odnosi z mlajšima generacijama, s katerima živijo skupaj, zadovoljivi in imajo veliko prednosti za starega človeka.
- Včasih lahko sobivanje uniči družinske odnose ter ni vedno pozitivno in v dobrobit za vse generacije.
- Družine v Zgornji Savinjski dolini imajo skupne dejavnosti; večinoma se družijo ob delu in v prostem času.
- Življenje starih ljudi, ki sobivajo z mlajšima generacijama v Zgornji Savinjski dolini, je kakovostno, ljudje so s svojim življenjem večinoma zadovoljni.
- Kot največji prednosti sobivanja stari ljudje navajajo delitev stroškov in druženje z vnuki.
- Mladi starim ljudem nudijo pomoč na področju sodobne tehnologije, na zdravstvenem in finančnem področju ter z delom, ki ga opravijo, če ga stari ljudje ne zmorejo.
- Stara generacija si želi, da bi jim mlajši člani družine priskočili na pomoč, če jo bodo v prihodnosti rabili.

- Stari ljudje imajo v Zgornji Savinjski dolini več možnosti pomoči v lokalnem okolju, vendar niso vsi seznanjeni z vso pomočjo, ki jo lahko dobijo.
- Stari ljudje si v Zgornji Savinjski dolini želijo več druženja, izletov, aktivnosti, tečajev in delavnic, želijo pa si tudi finančno pomoč, ki bi jim jo nudila občina.

7 PREDLOGI

- Predlagam, da vsa društva upokojencev v Zgornji Savinjski dolini večkrat organizirajo in financirajo druženja za staro generacijo, mogoče tudi druženja vseh treh generacij, saj bi tako bili stari ljudje manj osamljeni, za vse tri generacije pa bi se krepilo medgeneracijsko sodelovanje.
- Predlagam, da se v tedenskem časniku Savinjske novice objavijo rezultati mojega magistrskega dela, ki bi lahko pri nekaterih družinah spodbudili medgeneracijsko sobivanje. Družinam, kjer so prisotni konflikti, bi mogoče pomagalo to, da bi lahko prebrali, da so konflikti prisotni v vsakdanjem življenju in da je pomembno, da jih znamo rešiti.
- Predlagam več ozaveščanja o pomoči, ki je na voljo starim ljudem v določeni občini, saj včasih stari ljudje ne vedo, kam se lahko obrnejo po informacije.
- Predlagam, da bi se za osebe, ki oskrbujejo stare ljudi, pripravila izobraževanja ali pogovorne skupine, ki bi jih financirale zgornjesavinjske občine. Na teh skupinah bi lahko spoznali več o tem, kako naj pomagajo staremu človeku, hkrati pa bi lahko izrazili dileme, skrbi in probleme, s katerimi se pri oskrbi starih ljudi morebiti srečujejo.
- Predlagam, da bi zgornjesavinjske občine omogočile svetovalnega delavca, ki bi delal na področju družine in družinskih odnosov. Nanj bi se lahko obrnile družine in posamezniki, ki se soočajo s težavami ali konflikti v družini in potrebujejo pomoč pri reševanju le-teh.
- Predlagam, da bi že na fakultetah, kjer se učijo o družinah, študenti pridobili čim več znanja o izzivih in morebitnih težavah, s katerimi se soočajo večgeneracijske družine, da bi tako lahko v prihodnosti lažje razumeli družinske odnose pri delu z večgeneracijskimi družinami.

8 LITERATURA

1. Angioi, T. (2022). Velike hiše na podeželju prej breme kot prednost. *Savinjske novice*, 27. 5. 2022, str. 12.
2. Bengston, V. L., & Roberts, R. E. L. (1991). Intergenerational solidarity in aging families: an example of formal theory construction. *Journal of marriage in family*, 53(4), 856–870.
3. Centri za socialno delo Slovenije (b. d.). *Socialnovarstvene storitve*. Pridobljeno 10. 3. 2022 s <https://www.csd-slovenije.si/delovna-podrocja/#socialnovarstvene-storitve>.
4. Čaćinovič Vogrinčič, G. (2000). Družina in star človek. *Socialno delo*, 39 (4–5). Pridobljeno 26. 8. 2021 s <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-B3F9ZVGQ/871fd16d-ab3d-4da9-991b-c39abf0bb7bd/PDF>
5. Čaćinovič Vogrinčič, G., & Mešl, N. (2019). *Socialno delo z družino: Soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
6. Hlebec, V., Filipovič Hrast, M., Kump, S., Jelenc Krašovec, S., Pahor, M., & Domanjko, B. (2012). *Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Hlebec, V., Nagode, M., & Filipovič Hrast, M. (2014). *Kakovost socialne oskrbe na domu: vrednotenje, podatki in priporočila*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
8. Hlebec, V., & Filipovič Hrast, M. (2015). Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji. V B. Majcen (ur.), *Značilnosti starejšega prebivalstva v Sloveniji – prvi rezultati raziskave Share*. (str. 215–223). Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
9. Hvalič Touzery, S. (2007). *Družinska oskrba starih družinskih članov* (Doktorsko delo). Pridobljeno 13. 4. 2022 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-SOQW03N6/9bcbda58-240f-4e20-aa90-3cefd5cf692d/PDF>.
10. Kompan Erzar, K. (2019). *Družina, vezi treh generacij*. Ljubljana: Družina.
11. Lipar, T., & Ramovš, J. (2013). Gerontološko izrazje: stari starši, prastari starši. *Kakovostna starost*, 16 (1), 48–49.
12. Lončar, M. (2016). *Izzivi življenja v večgeneracijskih družinah* (Magistrsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
13. Macuh, B. (2019). *Medgeneracijsko sodelovanje: potreba in zahteva časa*. Maribor: Kulturni center.

14. Mali, J. (2012). Socialno delo s starimi ljudmi in nova socialna zakonodaja. *Časopis za kritiko znanosti*, 40 (250), 128–136.
15. Mali, J. (2013). Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke. *Socialno delo*, 52(1), 57–67.
16. Mali, J. (2021a). *Zakon o dolgotrajni oskrbi*. Zapiski predavanj pri predmetu Dolgotrajna oskrba in socialno delo, UL, Fakulteta za socialno delo.
17. Mali, J. (2021b). *Socialno delo s starimi ljudmi*. Zapiski predavanj pri predmetu Dolgotrajna oskrba in socialno delo, UL, Fakulteta za socialno delo.
18. Mali, J., & Grebenc, V. (2021). *Strategije raziskovanja in razvoja dolgotrajne oskrbe starih ljudi v skupnosti*. Ljubljana: Založba Univerze.
19. Milošević Arnold, V., & Poštrak, M. (2003). *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.
20. Občina Gornji Grad. (2022). *Prostofer – mreža brezplačnih e-prevozov za starostnike se bo začela izvajati 28. aprila*. Pridobljeno 14. 3. 2022 s <https://www.gornji-grad.si/objava/447731>.
21. Petrovič, U. (2010). *Medgeneracijska povezanost: vzgojna vloga starih staršev danes* (Specialistično delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
22. Pravno-informacijski sistem. (2021). *Zakon o dolgotrajni oskrbi*. Pridobljeno 13. 4. 2022 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7621>.
23. Purnat, I. (2020). *Medgeneracijsko sobivanje* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
24. Ramovš, J. (2000). Medgeneracijska povezanost, samopomoč in kakovostna starost. *Socialno delo*. 39(4–5), 315–328.
25. Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost. Socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka in Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
26. Ramovš, J. (2017). *Sožitje v družini*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
27. Ramovš, K. (2013). Medgeneracijsko sožitje in solidarnost. V J. Ramovš (ur.), *Staranje v Sloveniji* (str. 63–97). Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.
28. Rant, M. (2013). Sobivanje in samovanje v starosti. V J. Ramovš (ur.), *Staranje v Sloveniji* (str. 119–129). Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.
29. Rdeči križ. (2022). *Socialna dejavnost*. Pridobljeno 15. 3. 2022 s https://www.rks.si/sl/Socialna_dejavnost/.

30. Republika Slovenija gov.si. (2021). *Državni zbor sprejel Zakon o dolgotrajni oskrbi*. Pridobljeno 16. 4. 2022 s <https://www.gov.si/novice/2021-12-09-drzavni-zbor-sprejel-zakon-o-dolgotrajni-oskrbi/>.
31. Sem, Š. (2022). V času epidemije različne oblike pomoči. *Savinjske novice*, 6. 5. 2022, str. 12.
32. Statistični urad Slovenije. (b. d. a). *Prebivalstvo, staro 15 ali več let, po statusu aktivnosti in spolu, občine, Slovenija, letno*. Pridobljeno 11. 2. 2022 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05G3016S.px/table/tableViewLayout2/>.
33. Statistični urad Slovenije. (b. d. b). *Gospodinjstva po tipu gospodinjstva, občine, Slovenija, večletno*. Pridobljeno 11. 2. 2022 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05F3010S.px/table/tableViewLayout2/>.
34. Stoppard, M. (1990). *Življenje po petdesetem*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
35. Šadl, Z., & Hlebec, V. (2009). "Saj veš, se najprej na domačega obrneš" – Emocionalna opora v družinskih omrežjih. V V. Hlebec (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb* (str. 237–253). Maribor: Aristej.
36. Tofant, I. (2011). *Projekt starejši za višjo kakovost življenja doma*. Neobjavljeno.
37. Ule, M. (2008). *Za vedno mladi? Socialna psihologija odrasčanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
38. Van Gaalen, R. I., & Dykstra, P. A. (2006). Solidarity and conflict between adult children and parents: A latent class analysis. *Journal of marriage & family*. 68 (4), 947–960.
39. Wikipedia. (2020). *Zgornja Savinjska dolina*. Pridobljeno 11. 2. 2022 s https://sl.wikipedia.org/wiki/Zgornja_Savinjska_dolina.
40. Zaviršek, D. (2020). *Družinski pojmovnik za mlade*. Maribor: Aristej.
41. Zavod Pristan. (2022). *Pomoč družini na domu*. Pridobljeno 14. 3. 2022 s <https://www.pristan.si/pomoc-druzini-na-domu/>.
42. Zgornjesavinjski ZD Nazarje. (b. d.). *Patronažna služba*. Pridobljeno 28. 3. 2022 s <https://www.zd-mozirje.si/zdravstvene-sluzbe/patronazna-sluzba/#top>.
43. Zveza društev upokojencev Slovenije (b. d.). *Poslanstvo, vizija, cilj*. Pridobljeno 26. 5. 2022 s <https://zdus-zveza.si/o-nas/poslanstvo-vizija-cilj/>.

9 PRILOGE

9.1 Vprašalnik

PODATKI O INTERVJUJU

Kraj srečanja:

Datum srečanja:

Trajanje intervjuja:

PODATKI O RESPONDENTU/RESPONDENTKI:

Starost:

SOBIVANJE

1. Kako bi opredelili sobivanje mlajše, srednje in stare generacije, kot nekaj pozitivnega ali kot nekaj negativnega?
2. Kako vi doživljate sobivanje?
3. Kako se počutite zaradi sobivanja?
4. Ali imate kdaj občutek da ste v breme? Lahko navedete primer?
5. Ali imate kdaj občutek, da ste mlajšima generacijama v podporo? Lahko navedete primer ali situacijo, ko ste začutili, da ste v podporo?
6. Kateri od teh občutkov prevladuje?

ODNOSI V DRUŽINI

1. Če bi vaše družinske člane povprašala, kakšni so vaši družinski odnosi, kaj menite kako bi odgovorili?
2. Kako vi vidite družinske odnose?
3. Opišite vaše mnenje o vplivu sobivanja na družinske odnose.
4. Kaj najraje počnete skupaj kot velika družina, imate kakšne skupne interese, skupaj preživljate prosti čas in kaj počnete?
5. Ali menite, da bi bili vaši odnosi s mlajšima generacijama drugačni, če ne bi sobivali? Zakaj?

KAKOVOSTNO ŽIVLJENJE

1. Kaj je za vas kakovostno življenje?
2. Ali bi opredelili svoje življenje kot kakovostno?
3. Kako utemeljujete to oceno?
4. Kako na kakovost vašega življenja vpliva sobivanje z drugimi generacijami v vaši družini?
5. Kaj menite, kakšne so prednosti sobivanja z mlajšimi generacijami in kakšne so prednosti bivanja sam brez mlajših generacij?

POMOČ

POMOČ V DRUŽINI

1. Ali je v vaši družini prisotna pomoč med družinskimi člani?
2. Kakšno pomoč nudite vi mlajšim generacijam, ali lahko navedete primere?
3. Na katerih področjih vi dobivate največ pomoči mlajših generacij?
4. V kolikor ni prisotne pomoči med družinskimi člani, zakaj menite, da je tako?
5. Mlajše generacije vam, kot ste omenili, največ pomoči nudijo na _____ področju. (finančno, materialno, psihično, nega, delo okrog hiše, pospravljanje..)? Vam to ustreza ali mogoče bolj potrebujete kakšno drugo vrsto pomoči? Katero?
6. Bi to pomoč lahko nudili vaši družinski člani in kaj so morebitni razlogi, da je ne.
7. Če bi mogoče v prihodnosti potrebovali pomoč (nega, pospravljanje, prevoz...), ali menite, da vam bodo družinski člani pomagali?

POMOČ V LOKALNEM OKOLJU

1. Če bi potrebovali še kakšno dodatno pomoč, ali veste, kam se lahko obrnete po pomoč v vašem lokalnem okolju? Kaj vse vam je na voljo?
2. Katero pomoč iz lokalnega okolja morebiti že dobivate?

3. Katero vrsto pomoči pogrešate oziroma bi si še želeli v sklopu lokalnega okolja? Lahko podate kakšen predlog, kaj bi lahko lokalno okolje še nudilo starim ljudem?

9.2 Zapisi intervjujev

Za potrebe magistrskega dela sem opravila devet intervjujev, kot primer zapisa intervjuja in obdelave podatkov prilagam enega. Vsi zapisi in analize vseh intervjujev so shranjeni pri avtorici magistrskega dela.

ZAPIS INTERVJUJA A

PODATKI O INTERVJUJU:

Kraj srečanja: Nazarje

Datum srečanja: 23.01.2022

Trajanje intervjuja: 30 minut

PODATKI O RESPONDENTKI:

Starost: 66 let

SOBIVANJE

- Kako bi opredelili sobivanje mlajše, srednje in stare generacije, kot nekaj pozitivnega ali kot nekaj negativnega?

Sobivanje bi opredelila k nekaj pozitivnega, tak za mlade k za nas stare. (A1) Živimo skup, (A2) učimo se kompromisov, (A3) sodelovanja, (A4) prilagajanja. (A5)

- Kako vi doživljate sobivanje?

Sobivanje mi je všeč (A6), rada sobivam z mlajših (A7). Pa več energije mam. (A8)

- Kako se počutite zaradi sobivanja?

Lhk bi rekla, da se zarad tega k sobivamo počutim sprejeto, (A9) počutim se bolj. (A10), počutim se varno, (A11) prijetno, (A12) super, (A13) počutim se, da sm dost bl mlada, (A14), pa lhk bi rekla da sem vesela. (A15)

- Ali imate kdaj občutek da ste v breme? Lahko navedete primer?

Ne bi glih rekla, da sm v breme. (A16) Usaj rekli mi še to niso nikol. Enkrat sm pa mela občutek, da sm v breme. (A17) Mela sm zlomljeno nogo, pa so odpovedli zarad mne dopust.(A18)

- Ali imate kdaj občutek, da ste mlajšima generacijama v podporo? Lahko navedete primer ali situacijo, ko ste začutili, da ste v podporo?

Ja, da sm v podporo bi lhk rekla, da je bl to takrat k sm čuvala tamičkne otroke, k še nis šli v vrtec. (A19) Kadar je snaha magla kam it, u kako štacuno al pa na pošto, sm jih počuvala brez problema, pa smo se igrali.(A20) Je pa še en primer k se ga dele sponam, enkrat sta se skregale vnukinja pa snaha.(A21) In je pol pršla vnukinja k men dol u spodnji štuk, pa se pogovarjama,(A22) pa mi je potožla kk je nben ne zastopi, glih je bla u tistih občutljivih letih. (A23) pa sm jo pol pomirila,(A24) pa sma se mal pogovorile, da se je bolj počutla. (A25)

- Kateri od teh občutkov prevladuje?

Lhk bi rekla, da prevladuje občutek, da sm jim bl v podporo k pa v breme. (A26) Mislim, da je več takih situacij pozitivnih, k pa takih da bi res bla v breme. (A27)

ODNOSI V DRUŽINI

- Če bi vaše družinske člane povprašala, kakšni so vaši družinski odnosi, kaj menite kako bi odgovorili?

Po mojem bi rekli, da se mamu fajn (A28) in da se zastopmo(A29) in da smo si dobri.(A30)

- Kako vi vidite družinske odnose?

Jaz vidim naše družinske odnose, kot nike lepga,(A31) dobro se razumem z useh članeh družine.(A32) Včasih pride do kakega prepira, sam se kar hitr zmenmo. (A33)

- Opišite vaše mnenje o vplivu sobivanja na družinske odnose.

Mislim, da z sobivanjem se družina še bol poveže(A34) in se zastopi, (A35) doma mamu kmetijo, pa si tm tut pomagamo oziroma skupe delamo. (A36)Smo skupe ko se smejimo, smo skupe k se kregamo in temu pol lhk rečemo povezanost. (A37) Mislim, da tisti k se ne vidjo dost, pa k ne sobivajo, da ne morjo rečt, da so tk povezani.(A38)

- Kaj najraje počnete skupaj kot velika družina, imate kakšne skupne interese, skupaj preživljate prosti čas in kaj počnete?

Mamo skupne interese,(A39) skupe praznujemo praznike, rojstne dneve.(A40) Včasih gremo tud skup na sprehod.(A41) Seveda, pa najpomembnejše je, da si pomagamo okrog hiše, (A42) skup kosimo travnik, (A43) pomagamo si v hlevu pa pr živalih,(A44) gremo u gošo po drve.(A45) Če je še ke drujga okrog hiše za nardit, skup stopmo pa nardimo. (A46) Včasih grema midva z možem u toplice, pa se name ponavad pridruži tut vnukinja.(A47) Včasih poleti mamo tut kak piknik na terasi. (A48)

- Ali menite, da bi bili vaši odnosi s mlajšima generacijama drugačni, če ne bi sobivali? Zakaj?

Verjetno bi bli mal drugačni, zato ker se nebi vsak dan vidli (A49)pa tud nebi tok stvari delali skup.(A50) Današnje cajte majo mladi tak polno dela, pa je šola pa je šiht pa majo pol otroc po šoli kake dejavnosti, pa so kaki obiski, pa morjo kam it.(A51) In zmanjka cajta, da bi se še vsak dan pripeljali k nama in nama delali družbo.(A52) Če pa živiš skup pa usaj maš na dan nike cajta, da usaj mal spregovoriš z ostalimi.(A53)

KAKOVOSTNO ŽIVLJENJE

- Kaj je za vas kakovostno življenje?

Jaz bi rekla, da je kakovostno življenje to, da maš nike gnarja za vsak mesec, (A54) da živiš v hiši na toplem,(A55) da maš kako drušno,(A56) da maš ke za delat, (A57)pa da si zdrav.(A58)

- Ali bi opredelili svoje življenje kot kakovostno?

Ja, moje življenje je kakovostno.(A59)

- Kako utemeljujete to oceno?

Mam vnuke, (A60) mam drušno k živijo tamladi pr mn,(A61) gnarja dobivam zadost za čez mesec, (A62) tamladi mi pomagajo,(A63) zdravje mi še kar služi.(A64)

- Kako na kakovost vašega življenja vpliva s obivanje z drugimi generacijami v vaši družini?

Dajo mi eno posebno energijo, k je pomoje nimaš č živiš sam. (A65)

- Kaj menite, kakšne so prednosti sobivanja z mlajšimi generacijami in kakšne so prednosti bivanja sam brez mlajših generacij?

Prednosti bivanja z mlajših je to, da se delijo stroški, (A66) da ti ni dolgcajt nikol, (A67) da se počutiš sprejetega pa ljubljenega, (A68) da maš nekoga k mu lhk predaš kako svoje znanje, (A69) Vem da današnje cajte so tak bl telefoni pa mi mladi pokažejo kk morm delat z telefonu. (A70) Vnuki kar radi poslušajo o zgodbeh iz preteklosti pa kk je blo k sm bla js mlada pa otrok, pa kk smo mi živeli takrat. (A71) Pa k jih lhk naučim vse o kmetiji pa živalih, (A72) pa k doma pečemo kruh pa kake pecive pa kekse, (A73). Ena prednost da živiš sam, da maš svoj mir, (A74) pa ni prilagajanja, (A75) konfliktov, (A76) nisi kdaj v napoto. (A77)

POMOČ

POMOČ V DRUŽINI

- Ali je v vaši družini prisotna pomoč med družinskimi člani?

Ja, dost si pomagamo. (A78)

- Kakšno pomoč nudite vi mlajšim generacijam, ali lahko navedete primere?

Pomagam pr varstvu vnukov, (A79) kdaj jim skuham k majo dost dela, (A80) da se lhk u miru najejo pa grejo svoje delat. Učim jih o življenju. (A81) Vnukinja se dostkrat pride tut ke pogovorit z mn pa mi zlo zaupa. (A82)

- Na katerih področjih vi dobivate največ pomoči mlajših generacij?

Pomoč okrog hiše pa v hlevu pa nasplošno na kmetiji. (A83) Včasih pa mi snaha tut ke pospravi, (A84) Naučijo me tut ke o tti današnji tehniki, (A85) pa kdaj me kam pelajo, (A86)

- V kolikor ni prisotne pomoči med družinskimi člani, zakaj menite, da je tako?

Pr nas je prisotna pomoč, tm k pa ni pa je verjetn to krivo, da se ne zastopjo, (A87) al pa pač družinski člani niso tak karakter da bi pomagali. (A88)

- Mlajše generacije vam, kot ste omenili, največ pomoči nudijo na materialnem področju, pomagajo na kmetiji (finančno, materialno, psihično, nega, delo okrog hiše, pospravljanje..)? Vam to ustreza ali mogoče bolj potrebujete kakšno drugo vrsto pomoči? Katero?

Ne, meni to ustreza. (A89) Ne rabim trenutno nič druge pomoči. (A90)

- Bi to pomoč lahko nudili vaši družinski člani in kaj so morebitni razlogi, da je ne.

Ja, č bi karkol nucala bi mi zihr pomagali. (A91)

- Če bi mogoče v prihodnosti potrebovali pomoč (nega, pospravljanje, prevoz...), ali menite, da vam bodo družinski člani pomagali?

Ja zihir mi bodo.(A92) Snaha pa vnukinja pr kaki negi (A93) pa ke u hiši pospravit,(A94) sin pa bi zihir na kmetiji pomago pa isto vnuk.(A95)

POMOČ V LOKALNEM OKOLJU

- Če bi potrebovali še kakšno dodatno pomoč, ali veste, kam se lahko obrnete po pomoč v vašem lokalnem okolju?

Verjetn k kakmu dohterju(A96) pa na kako socialno.(A97)

- Kaj vse vam je na voljo?

Mamo društvo upokojencev tut, bi tut kir ke pomago,(A98) pa kaka tta nega k hodjo ukol patronažne. (A99)

- Katero pomoč iz lokalnega okolja morebiti že dobivate?

Ne dobivam nič. (A100)

- Katero vrsto pomoči pogrešate oziroma bi si še želeli v sklopu lokalnega okolja? Lahko podate kakšen predlog, kaj bi lahko lokalno okolje še nudilo starejšim?

Nič ne pogrešam. (A101) Vem pa tkle, za par žensk k same živijo, pa jim je tk dolgcajt, pa bi lhk blo ke družabnega pa kako druženje, da se mal povesuje. (A102)

9.3 Kodirni listi

9.3.1 Odprto kodiranje intervjuja A

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA	TEMA
A1	<i>Sobivanje bi opredelila k nekaj pozitivnega,</i>	Pozitivno za stare in mlade	Pozitivno sobivanje	Doživljanje sobivanja	Sobivanje

	<i>tak za mlade k za nas stare.</i>				
A2	<i>Živimo skup</i>	Skupno življenje	Pozitivno sobivanje	Doživljanje sobivanja	Sobivanje
A3	<i>učimo se kompromisov</i>	Učenje kompromisov	Pozitivno sobivanje	Doživljanje sobivanja	Sobivanje
A4	<i>Sodelovanja</i>	Sodelovanje	Pozitivno sobivanje	Doživljanje sobivanja	Sobivanje
A5	<i>Prilagajanja</i>	Prilagajanje	Pozitivno sobivanje	Doživljanje sobivanja	Sobivanje
A6	<i>Sobivanje mi je všeč</i>	Sobivanje ji je všeč	Doživljanje sobivanja	Doživljanje sobivanja	Sobivanje
A7	<i>rada sobivam z mlajših</i>	Rada sobiva z mlajšimi	Doživljanje sobivanja	Doživljanje sobivanja	Sobivanje
A8	<i>Pa več energije mam.</i>	Več energije	Počutje ob sobivanju	Doživljanje sobivanja	sobivanje
A9	<i>Lhk bi rekla, da se zaradi tega k sobivamo počutim sprejeto</i>	sprejeto	Počutje ob sobivanju	Doživljanje sobivanja	sobivanje
A10	<i>počutim se bolš.</i>	bolje	Počutje ob sobivanju	Doživljanje sobivanja	sobivanje
A11	<i>počutim se varno</i>	varno	Počutje ob sobivanju	Doživljanje sobivanja	sobivanje
A12	<i>Prijetno</i>	Prijetno	Počutje ob sobivanju	Doživljanje sobivanja	sobivanje
A13	<i>Super</i>	Super	Počutje ob sobivanju	Doživljanje sobivanja	Sobivanje
A14	<i>počutim se, da sm dost bl mlada</i>	mlajše	Počutje ob sobivanju	Doživljanje sobivanja	Sobivanje
A15	<i>pa lhk bi rekla da sem vesela</i>	Veselje	Počutje ob sobivanju	Doživljanje sobivanja	sobivanje

A16	<i>Ne bi glih rekla, da sm v breme</i>	Nima občutka, da je v breme	Občutek bremena	Breme ali podpora	Sobivanje
A17	<i>Enkrat sm pa mela občutek, da sm v breme.</i>	Enkrat je imela občutek, da je v breme	Občutek bremena	Breme ali podpora	Sobivanje
A18	<i>Mela sm zlomljeno nogo, pa so odpovedli zaradi mene dopust.</i>	Zlomljena noga	Primer občutka bremena	Breme ali podpora	sobivanje
A19	<i>Ja, da sm v podporo bi lhk rekla, da je bl to takrat k sm čuvala tamičkne otroke, k še nis šli v vrtec</i>	Varstvo vnukov	Primer občutka podpore	Breme ali podpora	Sobivanje
A20	<i>Kadar je snaha magla kam it, u kako štacuno al pa na pošto, sm jih počuvala brez problema, pa smo se igrali.</i>	Če je imela snaha opravke, je pazila na vnuke	Primer občutka podpore	Breme ali podpora	Sobivanje
A21	<i>Je pa še en primer k se ga dele sponam, enkrat sta se skregale vnukinja pa snaha</i>	Posredovanje v prepiru med vnukinjo in snaho	Primer občutka podpore	Breme ali podpora	sobivanje

A22	<i>In je pol pršla vnukinja k men dol u spodnji štuk, pa se pogovarjama,</i>	Vnukinja pride po podporo	Primer občutka podpore	Breme ali podpora	sobivanje
A23	<i>pa mi je potožila kk je nben ne zastopi, glih je bla u tistih občutljivih letih.</i>	Vnukinja je potožila	Primer občutka podpore	Breme ali podpora	sobivanje
A24	<i>pa sm jo pol pomirila</i>	Jo je pomirila	Primer občutka podpore	Breme ali podpora	sobivanje
A25	<i>pa sma se mal pogovorile, da se je bolj počutla</i>	Sta se pogovorili	Primer občutka podpore	Breme ali podpora	sobivanje
A26	<i>Lhk bi rekla, da prevladuje občutek, da sm jim bl v podporo k pa v breme.</i>	Bolj je v podporo kot v breme	Prevladovanje občutka	Breme ali podpora	sobivanje
A27	<i>Mislim, da je več takih situacij pozitivnih, k pa takih da bi res bla v breme</i>	Več pozitivnih situacij, kot negativnih	Prevladovanje občutka	Breme ali podpora	sobivanje
A28	<i>Po mojem bi rekli, da se mamofajn</i>	Bi rekli, da se imajo lepo	Mnenje družinskih članov	Družinski odnosi	Odnosi
A29	<i>in da se zastopmo</i>	Se razumejo	Mnenje družinskih članov	Družinski odnosi	Odnosi

A30	<i>in da smo si dobri</i>	Se razumejo	Mnenje družinskih članov	Družinski odnosi	Odnosi
A31	<i>Jaz vidim naše družinske odnose, kot nike lepga</i>	Vidi odnose, kot nekaj lepega	Lastno doživljanje odnosov	Družinski odnosi	odnosi
A32	<i>dobro se razumem z useh članeh družine.</i>	Se razume z člani družine	Lastno doživljanje odnosov	Družinski odnosi	odnosi
A33	<i>Včasih pride do kakega prepira, sam se kar hitr zmenmo</i>	Včasih pride do prepira	Lastno doživljanje odnosov	Družinski odnosi	Odnosi
A34	<i>Mislim, da z sobivanjem se družina še bol poveže</i>	Družina se s sobivanjem še bolj poveže	Vpliv sobivanja	Družinski odnosi	odnosi
A35	<i>in se zastopi</i>	Se razume	Vpliv sobivanja	Družinski odnosi	odnosi
A36	<i>doma mam kmetijo, pa si tm tut pomagamo oziroma skupe delamo.</i>	Skupna pomoč na kmetiji	Vpliv sobivanja	Družinski odnosi	odnosi
A37	<i>Smo skupe ko se smejimo, smo skupe k se kregamo in temu pol lhk rečemo povezanost.</i>	Skupaj se smejijo, skupaj se kregajo, to je povezanost	Vpliv sobivanja	Družinski odnosi	odnosi

A38	<i>Mislim, da tisti k se ne vidjo dost, pa k ne sobivajo, da ne morjo rečt, da so tk povezani.</i>	Tisti, ki ne sobivajo niso tako povezani	Vpliv sobivanja	Družinski odnosi	odnosi
A39	<i>Mamo skupne interese</i>	Imajo skupne interese	Prisotnost skupnih dejavnosti	Skupne dejavnosti	odnosi
A40	<i>skupe praznujemo praznike, rojstne dneve</i>	Skupno praznovanje praznikov in rojstnih dni	Prosti čas	Skupne dejavnosti	odnosi
A41	<i>Včasih gremo tud skup na sprehod</i>	Skupni sprehod	Prosti čas	Skupne dejavnosti	odnosi
A42	<i>Seveda, pa najpomembnej še je, da si pomagamo okrog hiše</i>	Pomoč okrog hiše	delo	Skupne dejavnosti	Odnosi
A43	<i>skup kosimo travnik</i>	Košnja travnika	delo	Skupne dejavnosti	Odnosi
A44	<i>pomagamo si v hlevu pa pr živalih</i>	Pomoč v hlevu	delo	Skupne dejavnosti	odnosi
A45	<i>gremo u gošo po drve.</i>	Delo v gozdu	delo	Skupne dejavnosti	odnosi
A46	<i>Če je še ke druga okrog hiše za nardit, skup stopmo pa nardimo</i>	Skupno delo okrog hiše	delo	Skupne dejavnosti	odnosi
A47	<i>Včasih grema midva z možem u toplice, pa se</i>	Dopust z možem in	Prosti čas	Skupne dejavnosti	Odnosi

	<i>name ponavad pridruži tut vnukinja.</i>	vnukinjo v toplicah			
A48	<i>Včasih poleti mamu tut kak piknik na terasi</i>	Piknik na terasi	Prosti čas	Skupne dejavnosti	Odnosi
A49	<i>Verjetno bi bili mal drugačni, zato ker se nebi vsak dan vidli</i>	Drugačni odnosi	Mnenje o odnosih brez sobivanja	Družinski odnosi	odnosi
A50	<i>pa tud nebi tok stvari delali skup</i>	Ni toliko skupnega dela	Mnenje o odnosih brez sobivanja	Družinski odnosi	Odnosi
A51	<i>Današnje cajte majo mladi tak polno dela, pa je šola pa je šiht pa majo pol otroc po šoli kake dejavnosti, pa so kaki obiski, pa morjo kam it</i>	Danes so mladi polno zaposleni s službo, šolo in ostalimi dejavnostmi	Mnenje o odnosih brez sobivanja	Družinski odnosi	Odnosi
A52	<i>In zmanjka cajta, da bi se še vsak dan pripeljali k nama in nama delali družbo</i>	Premalo časa za druženje s starimi starši	Mnenje o odnosih brez sobivanja	Družinski odnosi	odnosi
A53	<i>Če pa živiš skup pa usaj maš na dan nika cajta, da usaj mal</i>	Pri skupnem življenju se lahko vsak dan malo pogovoriš	Vpliv sobivanja	Družinski odnosi	odnosi

	<i>spregovoriš z ostalimi.</i>				
A54	<i>da maš nike gnarja za vsak mesec</i>	Dovolj denarja za mesečne izdatke	finančna sredstva	Opredelitev kakovostnega življenja	Kakovostn o življenje
A55	<i>da živiš v hiši na toplem</i>	Življenje v hiši na toplem	bivanje	Opredelitev kakovostnega življenja	Kakovostn o življenje
A56	<i>da maš kako drušno</i>	Družba	socialna mreža	Opredelitev kakovostnega življenja	Kakovostn o življenje
A57	<i>da maš ke za delat</i>	Delo	delovno življenje	Opredelitev kakovostnega življenja	Kakovostn o življenje
A58	<i>pa da si zdrav</i>	Zdravje	zdravje	Opredelitev kakovostnega življenja	Kakovostn o življenje
A59	<i>Ja, moje življenje je kakovostno</i>	Življenje je kakovostno	Ocena kakovosti življenja	Opredelitev kakovostnega življenja	Kakovostn o življenje
A60	<i>Mam vnuke</i>	Ima vnuke	Utemeljitev ocene o kakovosti življenja	Opredelitev kakovostnega življenja	Kakovostn o življenje
A61	<i>mam drušno k živijo tamladi pr mn</i>	Ima družbo	Utemeljitev ocene o kakovosti življenja	Opredelitev kakovostnega Življenja	Kakovostn o življenje
A62	<i>gnarja dobivam zadost za čez mesec</i>	Ima denar	Utemeljitev ocene o kakovosti življenja	Opredelitev kakovostnega življenja	Kakovostn o življenej
A63	<i>tamladi mi pomagajo</i>	Pomoč mlajših generacij	Utemeljitev ocene o kakovosti življenja	Opredelitev kakovostnega življenja	Kakovostn o življenje

A64	<i>zdravje mi še kar služi</i>	Je zdrava	Utemeljitev ocene o kakovosti življenja	Opredelitev kakovostnega življenja	Kakovostn o življenje
A65	<i>Dajo mi eno posebno energijo, k je pomoje nimaš č živiš sam.</i>	Mlajša generacija ji da posebno energijo, ki je nimaš, če živiš sam	Vpliv mlajših generacij na kakovostno življenje	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A66	<i>da se delijo stroški</i>	Delitev stroškov	Prednost sobivanja	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A67	<i>da ti ni dolgčas</i>	Ni dolgčas	Prednost sobivanja	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A68	<i>da se počutiš sprejetega pa ljubljenega</i>	Sprejetje in ljubljenost	Prednost sobivanja	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A69	<i>da maš nekoga k mu lhk predaš kako svoje znanje</i>	Predajanje znanja	Prednost sobivanja	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A70	<i>Vem da današnje cajte so tak bl telefoni pa mi mladi pokažejo kk morm delat z telefonu</i>	Dobivanje informacij od drugih - Učenje uporabe mobilnega telefona	Prednost sobivanja	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A71	<i>Vnuki kar radi poslušajo o zgodbeh iz preteklosti pa kk je blo k sm bla js mlada pa otrok, pa kk</i>	Podajanje zgodb iz preteklosti vnukom	Prednost sobivanja	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje

	<i>smo mi živele takrat</i>				
A72	<i>Pa k jih lhk naučim vse o kmetiji pa živalih</i>	Predajanje znanja - Učenje o kmetiji in živalih	Prednost sobivanja	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A73	<i>pa k doma pečemo kruh pa kake pecive pa kekse</i>	Predajanje znanja - Peka kruha in peciva	Prednost sobivanja	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A74	<i>Ena prednost da živiš sam, da maš svoj mir,</i>	Mir	Prednost bivanja sam	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A75	<i>pa ni prilagajanja</i>	Brez prilagajanja	Prednost bivanja sam	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A76	<i>Konfliktov</i>	Ni konfliktov	Prednost bivanja sam	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A77	<i>nisi kdaj v napoto</i>	Nisi v napoto	Prednost bivanja sam	Vpliv sobivanja na kakovostno življenje	Kakovostn o življenje
A78	<i>Ja, dost si pomagamo</i>	Dosti si pomagajo	Prisotnost pomoči v družini	Pomoč v družini	Pomoč
A79	<i>Pomagam pr varstvu vnukov</i>	Varstvo vnukov	Pomoč mlajšim generacijam	Pomoč v družini	Pomoč
A80	<i>kdaj jim skuham k majo dost dela</i>	Jim skuha	Pomoč mlajšim generacijam	Pomoč v družini	pomoč
A81	<i>Učim jih o življenju</i>	Jih uči o življenju	Pomoč mlajšim generacijam	Pomoč v družini	Pomoč
A82	<i>Vnukinja se dostkrat pride tut ke pogovoriti z mn pa mi zlo zaupa.</i>	Vnukinja pride na pogovor	Pomoč mlajšim generacijam	Pomoč v družini	pomoč

A83	<i>Pomoč okrog hiše pa v hlevu pa nasplošno na kmetiji</i>	Pomoč okrog hiše in na kmetiji	Pomoč stari generaciji	Pomoč v družini	Pomoč
A84	<i>Včasih pa mi snaha tut ke pospravi</i>	Snaha pospravi	Pomoč stari generaciji	Pomoč v družini	Pomoč
A85	<i>Naučijo me tut ke o tti današnji tehniki</i>	Pomoč pri tehnologiji	Pomoč stari generaciji	Pomoč v družini	Pomoč
A86	<i>pa kdaj me kam pelajo</i>	Ji ponudijo prevoz	Pomoč stari generaciji	Pomoč v družini	Pomoč
A87	<i>Pr nas je prisotna pomoč, tm k pa ni pa je verjetn to krivo, da se ne zastopjo</i>	Tam, kjer ni prisotne pomoči se verjetno ne razumejo	Mnenje o razlogih za pomanjkanje pomoči v družinah	Pomoč v družini	Pomoč
A88	<i>pa pač družinski člani niso tak karakter da bi pomagali</i>	Družinski člani nimajo takšnega značaja, da bi pomagali	Mnenje o razlogih za pomanjkanje pomoči v družinah	Pomoč v družini	Pomoč
A89	<i>Ne, meni to ustreza</i>	Ji ustreza trenutna pomoč	Potreba po dodatni pomoči	Pomoč v družini	Pomoč
A90	<i>Ne rabim trenutno nič druge pomoči</i>	Trenutno ne rabi pomoč	Potreba po dodatni pomoči	Pomoč v družini	Pomoč
A91	<i>Ja, č bi karkol nucala bi mi zihr pomagali</i>	Če bi rabila pomoč, bi ji pomagali	Potreba po dodatni pomoči	Pomoč v družini	Pomoč
A92	<i>Ja zihr mi bodo</i>	Ji bodo pomagali	Pomoč v prihodnosti	Pomoč v družini	Pomoč

A93	<i>Snaha pa vnukinja pr kaki negi</i>	Svakinja in vnukinja ji bosta pomagali pri negi	Pomoč v prihodnosti	Pomoč v družini	Pomoč
A94	<i>pa ke u hiši pospraviti</i>	Pri pospravljanju hiše	Pomoč v prihodnosti	Pomoč v družini	Pomoč
A95	<i>sin pa bi zihr na kmetiji pomago pa isto vnuk.</i>	Pomoč vnuka na kmetiji	Pomoč v prihodnosti	Pomoč v družini	Pomoč
A96	<i>Verjetn k kakmu dohterju</i>	zdravnik	Oblika pomoči v lokalnem okolju	Pomoč v lokalnem okolju	Pomoč
A97	<i>pa na kako socialno</i>	CSD	oblika pomoči v lokalnem okolju	Pomoč v lokalnem okolju	Pomoč
A98	<i>Mamo društvo upokojencev tut, bi tut kir ke pomago</i>	Društvo upokojencev	Oblika pomoči v lokalnem okolju	Pomoč v lokalnem okolju	Pomoč
A99	<i>pa kaka tta nega k hodjo ukol patronažne</i>	Patronažna služba	Oblika pomoči v lokalnem okolju	Pomoč v lokalnem okolju	Pomoč
A100	<i>Ne dobivam nič</i>	Ne prejema pomoči	Prejemanje pomoči lokalnega okolja	Pomoč v lokalnem okolju	Pomoč
A101	<i>Nič ne pogrešam</i>	Ne pogreša pomoči	Prejemanje pomoči lokalnega okolja	Pomoč v lokalnem okolju	Pomoč
A102	<i>Vem pa tkle, za par žensk k same živijo, pa</i>	Organizirano druženje za staro generacijo	Predlogi za pomoč ali aktivnosti	Pomoč v lokalnem okolju	pomoč

	<i>jim je tk dolgcajt, pa bi lhk blo ke družabnega pa kako druženje, da se mal povesuje.</i>				
--	--	--	--	--	--

9.3.2 Osnovno kodiranje vseh intervjujev

Tema: SOBIVANJE

❖ **Doživljanje sobivanja**

➤ Pozitivno sobivanje

- Sobivanje pozitivno (B1), (E1), (I1)
- Pozitivno za stare in mlade (A1), (B2)
- Pozitivno, če so dobri odnosi (C2)
- Odvisno od medsebojnih odnosov (C1)
- Večino sobivanja ocenjuje kot pozitivno (H1)
- Nekatere stvari so pozitivne, druge pa negativne (D1)
- Skupno življenje (A2)
- Učenje kompromisov (A3)
- Sodelovanje (A4)
- Prilagajanje (A5)
- Pomoč (D3)
- Pomoč s stanovanjem (G1)
- Pomoč z denarjem (G2)
- Delitev stroškov (D2)
- Vse generacije bi se morale zavedati, da je življenje kratko in pomembno je, da si odpuščamo, se opravičimo, če smo koga užalili in ne držimo zamere (G4)
- Počuti se varno (H2)
- Ni sama v hiši (H3)

➤ Negativno sobivanje

- Pri prisotnosti konfliktov, je negativno (C3)
- Nesoglasja in konflikti (D4)

- Nestrinjanje (D5)
- Sobivanja ni, nimajo dobrih odnosov (F1)
- Občasno jo družinski člani ignorirajo (G3)
- Doživljanje sobivanja
 - Je super (D6)
 - Odlično (G5)
 - Sobivanje ji je všeč (A6)
 - Pozitivno (H5)
 - Rada sobiva z mlajšimi (A7)
 - Samostojno bivanje, kljub temu, da sobivajo (F2)
 - Sobivanje je zadovoljivo (E2), (H4)
 - Dobro (I2)
 - Skupno živijo (C4)
 - Nikoli ni dolgčas (B3)
 - Si ne predstavlja, da ne bi sobivala (B4)
 - Ni osamljena (H6)
 - Nič ji ne manjka (G6)
 - Medsebojna pomoč (D9)
 - V hiši imaš pomoč, v kolikor je potrebna (I4)
 - Komuniciranje z otroki in vnuki (H7)
 - Včasih se skregajo (B5)
 - Mlajše generacije rabijo usmeritev v življenju (C5)
 - Včasih ga kaj razjezi in si želi, da bi šli mladi na svoje (C7)
 - Ne upoštevajo pravil (C8)
 - Moti jo vsiljevanje mlajših v starejše (E3)
- Počutje ob sobivanju
 - Super (A13)
 - Bolje (A10), (E4)
 - Srečno (B8)
 - Lepo (G8)
 - Več energije (A8)
 - Sprejeto (A9), (D7)
 - Varno (A11), (E7), (I3)
 - Prijetno (A12), (H8)
 - Mlajše (A14)
 - Zdravo (G7)

- Veselje (A15), (B6), (C6)
- Z ženo nista osamljena (D8)
- Ni osamljena (E5)
- Ve, da lahko računa na njihovo pomoč (B9)
- Mlajši ji pridejo pomagati (E8)
- Je mlajšim v pomoč (H9)
- Bolj finančno preskrbljena (E6)
- Jo skrbi za družinske člane (B13)
- Zadovoljivo, nima pripomb (I5)
- Včasih jo jezijo (B7)
- Včasih ga kaj razjezi in si želi, da bi šli mladi na svoje (C7)
- Ne upoštevajo pravil (C8)
- Osamljeno (F3)
- Izigrano (F4)
- Izkoriščeno (F5)
- Žalostno (F6)

❖ **Breme ali podpora**

➤ Občutek bremena

- Nima občutka, da je v breme (A16), (C9), (G9), (H10), (I6)
- Ni v breme, ker je še samostojen (C11)
- Z lastnim gospodinjstvom upa, da z ženo nista v breme (I7)
- Enkrat je imela občutek, da je v breme A17
- Včasih ima občutek, da je v breme (E9)
- Je v breme zetu (B10)

➤ Občutek podpore

- Se mu zdi, da jim je v podporo (C12)
- Ima občutek, da je v podporo (E11)
- Misli, da sta z ženo v podporo (I9)
- So v podporo drug drugemu (G10)
- Je v podporo hčerki in vnukinji (B15)
- Mlajšim je vedno v podporo in oporo (H11)

➤ Primer občutka bremena

- Zlomljena noga A18
- Nezaželenost ob obiskih (E10)
- Ji zet pove, da je v breme (B11)
- Se skrega z zetom (B12)

- Zet ji pove, da se naj ne vmešava v njihovo življenje (B14)
- Bo v breme, ko bo starejši (B10)
- Ker so se njihovi odnosi poslabšali, so postali breme drug drugega (F9)
- Je v breme, ker nima velikih dohodkov in morajo otroci finančno pomagati (D10)
- Vedno se počuti, da je v breme, ker mlajši čakajo, da bodo po njeni smrti podedovali kmetijo (F7)
- Včasih je treba kaj potrpeti (I8)

➤ Primer občutka podpore

- Varstvo vnuka/vnukov (A19), (B16), (C15)
- Varstvo vnukov, ko so bili mlajši (H16), (I10)
- Če je imela snaha opravke, je pazila na vnuke (A20)
- Posredovanje v prepiru med vnukinjo in snaho (A21)
- Vnukinja pride po podporo (A22)
- Vnukinja je potožila (A23)
- Jo je pomirila (A24)
- Sta se pogovarjale (A25)
- Veliko jih je naučila o svojem življenju in izkušnjah (H17)
- Od začetka je bila v podporo z nasveti (F8)
- Večkrat so jo vprašali za kuharski nasvet (H12)
- Nasvet pri delu na kmetiji (H13)
- Nudi oporo hčerki in vnukinji (B19)
- Podpora starejšemu sinu – vožnja vnuka v šolo (D11)
- Pomoč vnuku pri domači nalogi (D12)
- Bila je v podporo, ko so si mladi ustvarjali družino (H14)
- Kuhanje kosila (B18)
- Dela okrog hiše (C14)
- Ko gredo mladi na dopust, jim zaliva rože (G13)
- Skrbi za čistočo hiše (G14)
- Finančna podpora (C13), (H15)
- Mladim je plačevala obroke kredita, ker da niso bili sposobni odplačevati (E12)
- Mladi jo peljejo na pregled (G11)
- Prevoz do trgovine (G12)
- Če kdo kaj rabi, vedno pomaga (I11)
- Mladi včasih ne znajo ceniti, kaj vse naredita za njih (C16)
-

➤ Prevladovanje občutka

- Bolj je v podporo kot v breme (A26), (E13), (G15)
- Bolj v podporo, kot v breme, ker si dosti pomagajo (D13)
- Prevladuje podpora (B20), (C17), (H18), (I12)
- Več pozitivnih situacij, kot negativnih (A27)
- Prevladuje breme (F10)

Tema: ODNOSI

❖ Družinski odnosi

- Mnenje družinskih članov
 - Bi rekli, da se imajo lepo (A28)
 - Se razumejo (A29), (A30), (E15), (H20)
 - Dobri odnosi (H19)
 - Dosti se šalijo, so v dobrih odnosih (I14)
 - Si pomagajo (H21)
 - Starejši sin bi rekel, da so odnosi zelo dobri (D14)
 - Mlajši sin bi rekel, da so odnosi dobri, snaha pa, da so bolj slabi (D15)
 - Opazili pomoč, ki jim jo je nudil (C18)
 - Mlajša generacija bi izpostavila to, da ne dovoli, da naredijo kar želijo okrog hiše (C19)
 - Odnosi zadovoljivi (E14), (G16)
 - Se kdaj skregajo (E16)
 - Trenutno odnosi niso dobri (B21)
 - Zet misli, da je sitna (B22)
 - Vnuk bi rekel, da sta z ženo sitna (I13)
 - Bizarni odnosi (F11)
 - Sovražni (F12)
 - Neusklajeni (F13)
- Lastno doživljanje odnosov
 - Vidi odnose, kot nekaj lepega (A31)
 - Se razume z člani družine (A32), (G18), (I16)
 - Odnosi so iskreni (H22)
 - Med seboj se spoštujejo (H23)
 - V začetku dobri (F14)
 - Posebna vez z hčerjo in vnukinjo (B23)
 - Jim bo vedno pomagal (C21)
 - Medsebojno spoštovanje (C22)

- Se pogovarjajo (H24)
 - Odnosi so zadovoljivi (D16), (G17)
 - So se zaradi različnih mnenj in konfliktov odnosi spremenili na slabše (F15)
 - Drug z drugim je treba potrpeti (I15)
 - Ni večjih konfliktov (I17)
 - Včasih pride do prepira (A33)
 - Niso povezani, kot katera druga družina (D17)
 - Odnosi imajo vzpone in padce (E17)
 - Po vsakem padcu se skupaj pogovorijo (E18)
 - Konflikte rešujejo s pogovorom (E19)
 - Zet misli, da je glavni – s tem, je pokvaril družinske odnose (B24)
 - Se ve, kdo je glava družine (C20)
 - Da ne vabijo prijateljev in so glasni celo noč (C23)
- Vpliv sobivanja
- Družina se s sobivanjem še bolj poveže (A34), (C24), (D22), (G19), (I19)
 - Bolj povezani (C26)
 - Skupaj se smeji, skupaj se kregajo, to je povezanost (A37)
 - Pri skupnem življenju se lahko vsak dan malo pogovoriš (A53), (D20)
 - Tekoče informacije o družinskih članih (C28)
 - Se dogovoriš (D21)
 - Se razume (A35)
 - Če sobivaš, hitreje dobiš pomoč (C27)
 - Skupna pomoč na kmetiji (A36)
 - Srečaš se vsak dan (D19)
 - Včasih pride do nesoglasij (D23)
 - Včasih bolje, včasih slabše, odvisno od situacije (E20)
 - Pozitiven ali negativen vpliv (H25)
 - Odvisno od človeka (B25)
 - Pripravljenost ljudi na sobivanje je pomembna (B26)
 - Veliko strpnosti (H26)
 - Prilagajanja (H27)
 - Z drugim sinom se redkeje družijo, ker ne sobivajo (C25)
 - Drugače je, če sobivaš ali živiš narazen (D18)
 - Drugače bi se razumeli, če ne bi sobivali (I18)
 - Bolje bi bilo, če nebi sobivali (F18)
 - Zaradi sobivanja so se skregali (F16)

- Odnosi so se pokvarili (F17)
- Vsak je imel svoj prav, prišlo je do konfliktov (F19)
- Zaradi življenja na kmetiji, je želela vpeljati svoj način pristopa do vodenja kmetije, ki pa ga mladi niso sprejeli (F20)

➤ Mnenje o odnosih brez sobivanja

- Drugačni odnosi (A49), (C34), (E26), (I27)
- Tisti, ki ne sobivajo niso tako povezani (A38)
- Ni toliko skupnega dela (A50)
- Ne bi bili pristni in povezani, ampak zlagano prijazni (E27)
- Danes so mladi polno zaposleni s službo, šolo in ostalimi dejavnostmi (A51)
- Mladi nimajo časa (C30), (c36)
- Premalo časa za druženje s starimi starši (A52)
- Ne vidiš vnukov (C29)
- Manj druženja (C35), (H35)
- Osamljenost (C37)
- Ne predstavlja si, da ne bi sobivali (B33)
- Odnosi ne bi bili drugačni (D27), (G25), (H33)
- S hčerko, ki živi na svojem so odnosi isti (D28)
- Kadar si vsak dan skupaj, so odnosi drugačni (I28)
- Bi se bolje razumeli, če ne bi sobivali, ker mladi potrebujejo svoj mir (B34)
- Odnosi bi bili boljši (F23)
- Odnosi bi bili boljši, če bi mlajši sin z družino živel na svojem (D29)
- Če se redko vidiš, potrpiš v odnosu, pri pogovoru in konfliktih (E28)
- Ker ne bi sobivali se ne bi videli tako pogosto, bolj bi se usmerili v pogovor, kot v vmešavanje in prilagajanje (F24)
- Bilo bi manj konfliktov in manj prilagajanja (E29)
- Bili bi manj povezani (H34)

❖ **Skupne dejavnosti**

➤ Prisotnost skupnih dejavnosti

- Imajo skupne interese (A39)
- Redko, da bi se vsi skupaj družili (B32)
- Nimajo skupnih dejavnosti (F21)

➤ Delo

- Pomoč okrog hiše (A42), (H32)
- Skupno delo okrog hiše (A46), (B29), (D25)
- Skupno delo (I21)

- Košnja travnika (A43)
- Pomoč v hlevu (A44)
- Delo v gozdu (A45),(D24)
- Spravilo drv (B30), (I22)
- Skupne koline (H31)
- Prosti čas
 - Dopust z možem in vnukinjo v toplicah (A47)
 - Skupno praznovanje praznikov in rojstnih dni (A40)
 - Skupno praznovanje praznikov (G20), (H29), (I25)
 - Praznovanje rojstnih dni (C33), (D26), (G21), (H28), (I24)
 - Se pogovarjajo (E21)
 - Pogovor ob kavi (G24)
 - Skupno načrtovanje investicij v hišo (E22)
 - Skupaj pogledajo televizijo (B31)
 - Družabne igre (E24)
 - Igra z vnuki (C32)
 - Posvečanje vnukom (E25)
 - Opazovanje otrok in vnukov kako odraščajo (I20)
 - Ponovno navezovanje stika z mlajšo vnukinjo (F22)
 - Sprehod (A41), (B28)
 - Piknik na terasi (A48), (C31), (E23), (I26)
 - Skupno kosilo (H30), (I23)
 - Z hčerko in vnukinjo gredo v planino (B27)
 - Skupno obiskovanje kulturnih prireditev (G22)
 - Zabave (G23)

Tema: KAKOVOSTNO ŽIVLJENJE

❖ Opredelitev kakovostnega življenja

- Finančna sredstva
 - Dovolj denarja za mesečne izdatke (A54), (D33), (H37)
 - Samostojno preživljanje (H38)
 - Denar za hrano (B35), (D32)
 - Da si lahko kaj privoščiš (C40)
- Bivanje

- Življenje v hiši na toplem (A55), (B36), (D31)
- Urejena hiša (C38)
- Vikend (C43)
- Socialna mreža
 - Družba (A56), (B37)
 - Dobri medsosedske odnosi (C39)
 - Ima pravi prijateljici (F27)
- Medsebojni odnosi
 - Razumevanje z družinskimi člani (C42), (G27)
 - Dobri medsebojni odnosi (E30)
 - Medsebojno razumevanje (I30)
- Delovno življenje
 - Delo (A57), (B39)
- Zdravje
 - Zdravje (A58), (D30), (F25), (G26), (H36), (I29)
 - Sprehod (B38), (F26)
- Zabava
 - Izlet (H40)
 - Izlet z ženo (C41)
 - Da si lahko privošči kakšen dopust (H39)
- Prosti čas
 - Uživanje (E31)
- Ocena kakovosti življenja
 - Življenje je kakovostno (A59), (B40), (C44), (D34), (E32), (F28), (G28), (H41), (I31)
- Utemeljitev ocene o kakovosti življenja
 - Ima družino (B42)
 - Dobri odnosi z družino (G29)
 - Zadovoljstvo z najočjimi družinskimi člani (I33)
 - Ima vnuke (A60)
 - Ima sosede (B43)
 - Ima družbo (A61)
 - Druži se z različnimi ljudmi (H43)
 - Izleti z upokojenci (H44)
 - Pomoč (B44)
 - Pomoč mlajših generacij (A63)

- Je zdrava (A64), (G30)
- Ima osnovne potrebščine za življenje (D35)
- Ima denar (A62), (I34)
- Dobro počutje (I32)
- Ne rabi dosti, da je vesela (B41)
- Biti moraš zadovoljen s tem, kar imaš (B45)
- S tem kar ima, je zadovoljen in lepo živi (D36)
- Uživa življenje (E34)
- Ker je celo življenje delal, lahko v pokoju uživa (C45)
- Normalno preživljanje (E33)
- Ji nič ne manjka (H42)
- Se ukvarja s hobiji (E35)
- Dela kar želi (E36)
- Nima obveznosti (E37)
- Bolj bi bilo kakovostno, če bi imeli urejene družinske odnose (F29)
- Zaradi slabih odnosov, je večkrat živčna, žalostna in slabih misli (F30)

❖ **Vpliv sobivanja na kakovostno življenje**

➤ Vpliv mlajših generacij

- Pozitivno (H45)
- Vpliva na kakovost (C46), (F31)
- Mlajša generacija ji da posebno energijo, ki je nimaš če živiš sam (A65)
- Vpliv vnukinje (F32)
- Vnuki dajejo moč in energijo (D38)
- Vnuk in vnukinja ji polepšata dan (B46)
- Opazovanje otrok in vnukov, uživanje v njihovih uspehih (E38)
- Nikoli ni tišina v hiši (D39), (I35)
- Vedno se kaj dogaja (I36)
- Nikoli ni dolgčas (D40)
- Z ženo nista osamljena (I37)
- Je zdrava, ker se dobro razumejo (G32)
- Ker se dobro razumejo (G31), (I38)
- Pomoč pri delu (D37)
- Če mladih ne bi bilo, bi imel več mira, ampak si ne predstavlja kako bi bila prazna hiša brez njih (C47)
- Bi mu bilo bolj všeč, če bi ga bolj upoštevali (C48)

➤ Prednost sobivanja

- Delitev stroškov (A66), (B47), (B52), (E41), (H46)
- So mladi v družini (C49)
- Družina je v bližini (G37)
- Ukvarjanje z vnuki (D43), (H49)
- Druženje (C50)
- Komuniciranje (H48)
- Ni dolgčas (A67), (B48), (D41), (G34)
- Ni osamljena (B50), (G33)
- Sprejetje in ljubljenost (A68)
- Varnost (E39), (I41)
- Je brez skrbi (G35)
- Je ni strah (G36)
- Prilagajanje (E42)
- Medsebojno učenje (B54)
- Predajanje znanja (A69)
- Predajanje znanja - peka kruha in peciva (A73)
- Dobivanje informacij od drugih - učenje uporabe mobilnega telefona (A70)
- Podajanje zgodb iz preteklosti vnukom (A71)
- Predajanje zgodb - učenje o kmetiji in živalih (A72)
- Pomoč (B51), (C51), (D42), (E40), (I39)
- Pomoč okrog hiše (C52)
- Delitev dela v in okrog hiše (B53)
- Nudenje prevoza (H47)
- Mlajša generacija vedno pomaga (I40)
- Skrb za mlajše (I45)
- Veš kaj počnejo (I46)
- Če se skregajo, je žalostna (B49)
- Ne pozna prednosti sobivanja (F33)
- Prednost za mlajše generacije bo po njeni smrti njena kmetija (F38)
- Slabost sobivanja
 - Ne vidi prednosti (F37)
 - Ni delitve stroškov (F34)
 - Ni pogovora (F35)
 - Izogibajo se drug drugega (F36)
 - Če gredo mladi na zabavo, te skrbi kdaj pridejo domov (I47)
- Prednost bivanja sam

- Mir (A74), (C53), (D44), (F39)
- Brezskrbno življenje (B55), (C54)
- Brez pojasnjevanja (B56)
- Brez prilagajanja (A75), (D45), (H50)
- Ni konfliktov (A76)
- Nisi v napoto (A77)
- Brez kuhanja (B57)
- Brezskrbno gledanje televizije (B58)
- Lahko spiš v miru (D46)
- Ni otrok, ki bi imeli polno energije navsezgodaj zjutraj (D47)
- Bi bila zadovoljna, če bi bila zdrava (I42)
- Prednosti bivanja sam ni (G38)
- Za starega človeka ni veliko prednosti bivanja sam (H51)
- Ne veš za probleme, ki jih imajo mlajše generacije (I44)
- Pomanjkljivost bivanja sam
 - Večji stroški (E43)
 - Osamljenost (E44)
 - Nimaš prave energije brez mlajših generacij (E45)
 - V kolikor bi potrebovala pomoč, bi bilo kar težko (I43)
 - Dolgčas (I48)

Tema: POMOČ

❖ Pomoč v družini

- Prisotnost pomoči v družini
 - Dosti si pomagajo (A78), (D48)
 - Pomoč prisotna (B59), (C55), (E46), (G39), (H52), (I49)
 - Opravila opravljena s medsebojno pomočjo (I50)
 - Je prisotna pomoč, razen s strani zeta (B69)
 - Delna pomoč od vnukinje (F40)
- Pomoč mlajšim generacijam
 - Varstvo vnuka/vnukov (A79), (B60), (C56), (C59), (E51), (G40), (I54)
 - Varstvo vnukov, ko so bili mlajši (H53)
 - Igra z vnukom (D53)
 - Pomoč vnuku pri domači nalogi (D55)
 - Vnukinja pride na pogovor (A82)
 - Peljeta vnuke v vrtec (G41)

- Vožnja vnuka v šolo (D51), (D54), (G42)
- Jim skuha (A80), (B61), (E52), (G43), (H54)
- Vnukom speče pecivo (G44)
- Zjutraj vstane in zakuri, da je toplo (D52)
- Pomoč pri nošenju stvari v hišo (D57)
- Pomoč pri kolinah (E53)
- Možnost bivanja na njeni kmetiji (F41)
- Pomoč pri skupnih investicijah na stanovanjski hiši (E50)
- Pomoč mlajšemu sinu pri adaptaciji stanovanja (D58)
- Finančna pomoč (C57), (E47)
- Jih uči o življenju (A81), (B62)
- Jih usmerja v življenju (C60)
- Predajanje znanja (D56), (I55)
- Jih kaj nauči (C58)
- Učenje šivanja (B63)
- Pomoč pri odločitvah glede službe (E48)
- Pomoč pri odločitvah glede vzgoje otrok (E49)
- Opravi delo, ki ga lahko (I52)
- Razbremeniti mlajše (I53)
- Pomoč stari generaciji
 - Pomoč pri delu (D60)
 - Pomoč okrog hiše in na kmetiji (A83)
 - Gredo skupaj v gozd po drva (D49)
 - Kaj popravijo (B65)
 - Pomoč vnukinje pri gospodinjskih opravilih (F42)
 - Hčerka pospravi (B66)
 - Snaha pospravi (A84)
 - Pomoč pri kurjavi (E57)
 - Kadar z ženo ne zmoreta dela opraviti sama, ga opravijo mlajše generacije (I51)
 - Pomoč pri težjih opravilih (I56)
 - Pomoč pri tehnologiji (A85), (E54), (I58)
 - Pomoč pri računalniku (E55)
 - Pomoč pri televiziji (E56)
 - Pomoč pri spletnem nakupovanju (E58)
 - Starejši sin mu vsako jutro povije nogo – mora imeti povito zaradi bolezni (D50)
 - Finančna pomoč (D59)

- Ji ponudijo prevoz (A86), (B67), (H55)
- Ga peljejo na pregled (D61)
- Prevoz k zdravniku (G47), (H57)
- Prevoz do zobozdravnika (H56)
- Peljejo jo v cerkev (G45)
- Peljejo jo v trgovino (G46)
- Prinesejo dobrine iz trgovine (B64), (D62), (H58), (I59)
- Na voljo za pogovor (B68)
- Pogovor z vnukinjo (F43)
- Tolažba (F44)
- Dobivanje informacij od drugih (I57)
- Energija mlajših generacij ga napolni (C62)
- Energija za življenje v primeru osamljenosti (E59)
- Zaenkrat ne rabi pomoči mlajših generacij (C61)
- Mnenje o razlogih za pomanjkanje pomoči v družinah
 - Imajo slabe odnose (C64)
 - Tam, kjer ni prisotne pomoči se verjetno ne razumejo (A87), (B70)
 - Ker se ne razume s snaho, jim ne more pomagati pri varstvu vnukinje (D64)
 - Zaradi konfliktov v preteklosti, so odnosi slabši in ni pomoči (F45)
 - Ni pomoči med družinskimi člani, ker niso medsebojno potrpežljivi (G49)
 - Nepripravljenost na medsebojno potrpljenje in razumevanje (I60)
 - Niso razumni (G50)
 - Da si družinski člani med seboj ne pomagajo, je krivo nagajanje (H59)
 - Družinski člani nimajo takšnega značaja, da bi pomagali (A88)
 - Pomoč ni prisotna, ker si ne želijo pomagati (C63)
 - Mladi so preobremenjeni zaradi službe (G52)
 - Jim ni zmožen finančno pomagati, kljub temu, da si želi (D63)
 - Vsak bi se moral obnašati, kot želi, da se drugi obnašajo do njega (G51)
- Potreba po dodatni pomoči
 - Ustreza trenutna pomoč (A89), (G53), (H60), (I62)
 - Trenutno ne rabi pomoči (A90), (B71), (C69), (D67), (E60), (F46), (G54), (I61)
 - Mu nič ne manjka (C65), (D66)
 - Zdravje mu služi (C68)
 - Ne potrebuje dodatne pomoči (C70)
 - Pomoč ki jo prejema, zadosti njenim potrebam (E61)
 - Če bi rabila pomoč, bi ji pomagali (A91)

- Družinski člani bi mu pomagali (D65)
- Med epidemijo si je želel več druženja (C66)
- Je bil vesel, da živijo skupaj, ker jih je lahko videl (C67)

➤ Pomoč v prihodnosti

- Ji bodo pomagali (A92), (G55)
- Mu bodo pomagali, ker mu sedaj tudi (D68)
- Bi ji pomagali, ker si zaupajo (E62)
- Jo imajo radi (E63)
- Jo cenijo (E64)
- Ji bodo pomagali – hčerka je socialna oskrbovalka (B72)
- Pri pospravljanju hiše (A94)
- Pomoč vnuka na kmetiji (A95)
- Prevoz do zdravnika (C72)
- Oskrba in zdravniška pomoč (C71)
- Svakinja in vnukinja ji bosta pomagali pri negi (A93)
- Pomoč ji bo verjetno nudila samo vnukinja, ko jo bo potrebovala (F47)
- Negovala ga bo hčerka (D70)
- Ali snaha (D71)
- Pri negi bi potreboval zunanjo pomoč, ker si ne predstavlja da bi ga snaha negovala (C73)
- Sina ga ne bosta negovala (D69)
- Prosila bo za pomoč družino, a ne ve, če bo pomoč dobila (F50)
- Upa, da ji bodo nudili pomoč (H61)
- Upa, da mu bodo pomagali, ker se dobro razumejo (I63)
- Lahko računa na pomoč (I64)
- Pričakuje, da ji bodo pomagali, ker jim je ona zmeraj v podporo (H62)
- Brez mlajših generacij bi ji bilo hudo (E65)
- Rabila bi formalno pomoč (E66)
- Verjetno bo morala izkoristiti oskrbo na domu (F48)
- Odhod v dom za stare, v kolikor ne bo šlo drugače (C74), (F49)

❖ **Pomoč v lokalnem okolju**

➤ Oblika pomoči v lokalnem okolju

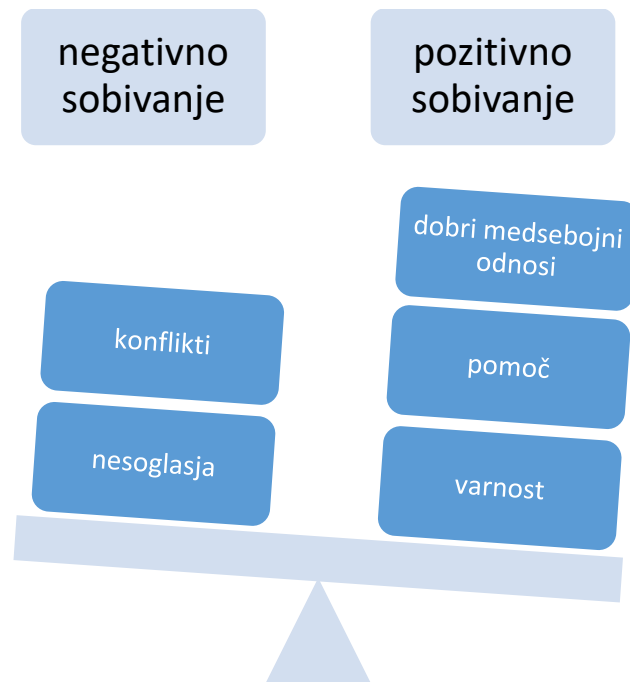
- Sorodstvo (I66)
- Drugo sorodstvo – sestri (G56)
- Pomoč župnika (B73)
- Pomoč sosedov (B74), (C78), (G57)

- Pomoč prijateljic (E71)
- Pomoč prijateljev (G58)
- Pomoč CSD (A97), (C76), (D72)
- Obrnila se bo za pomoč na CSD, kjer bo verjetno dobila vse potrebne informacije (F51)
- Pomoč različnih društev (E70)
- Rdeči Križ (H63)
- Pomoč društva upokojencev (A98), (C77), (E69)
- Program Starejši za starejše, ki ga izvaja Društvo upokojencev (I65)
- Zdravstveni dom (C75)
- Pomoč zdravnika (A96), (B76)
- Pomoč patronažne službe (A99), (C79), (D75)
- Socialna oskrba na domu (C80), (D73), (F52)
- Pomoč v domu za stare – dostava kosila (D74)
- Prostovoljni prevozi starostnikov (D76)
- Brezplačni prevozi (E68)
- Ve, kam se lahko obrne po pomoč (E67)
- Ni seznanjena s pomočjo, ki je na voljo v občini (B75)
- Prejemanje pomoči iz lokalnega okolja
 - Ne prejema pomoči (A100), (C81), (D77), (G59), (H64), (I67)
 - Trenutno ne rabi pomoči (F53)
 - Ne pogreša pomoči (A101)
 - Sosedji (B77)
 - Pomoč pri popravilu (B78)
 - Pomoč pri oranju njive (B79)
 - Možnost brezplačnega prevoza (E72)
- Predlogi za pomoč ali aktivnosti v lokalnem okolju
 - Organizirano druženje za staro generacijo (A102), (B81), (D80), (E73), (F54), (G61)
 - Izleti (B82), (I69)
 - Aktivnosti in tečaji za staro generacijo (C83)
 - Delavnice (D79)
 - Izobraževanje glede sprememb za varnost v cestnem prometu (I68)
 - Komuniciranje na daljavo (E74)
 - Pomoč (H66)
 - Finančna pomoč (B80), (D78), (G60)
 - Finančna pomoč pri plačilu stroškov izleta (B83)

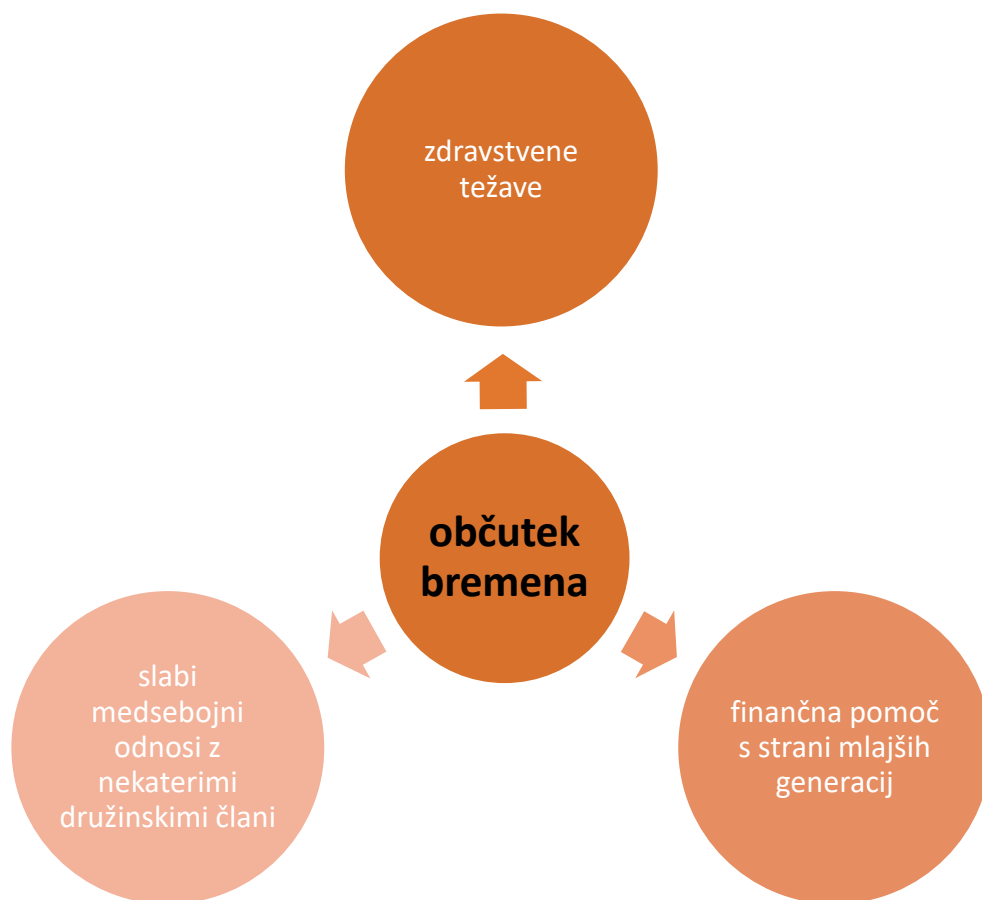
- Organiziranje prevozov za staro generacijo (C82), (H65)
- Oskrba z dobrinami na domu (H67)
- Nega na domu (H68)

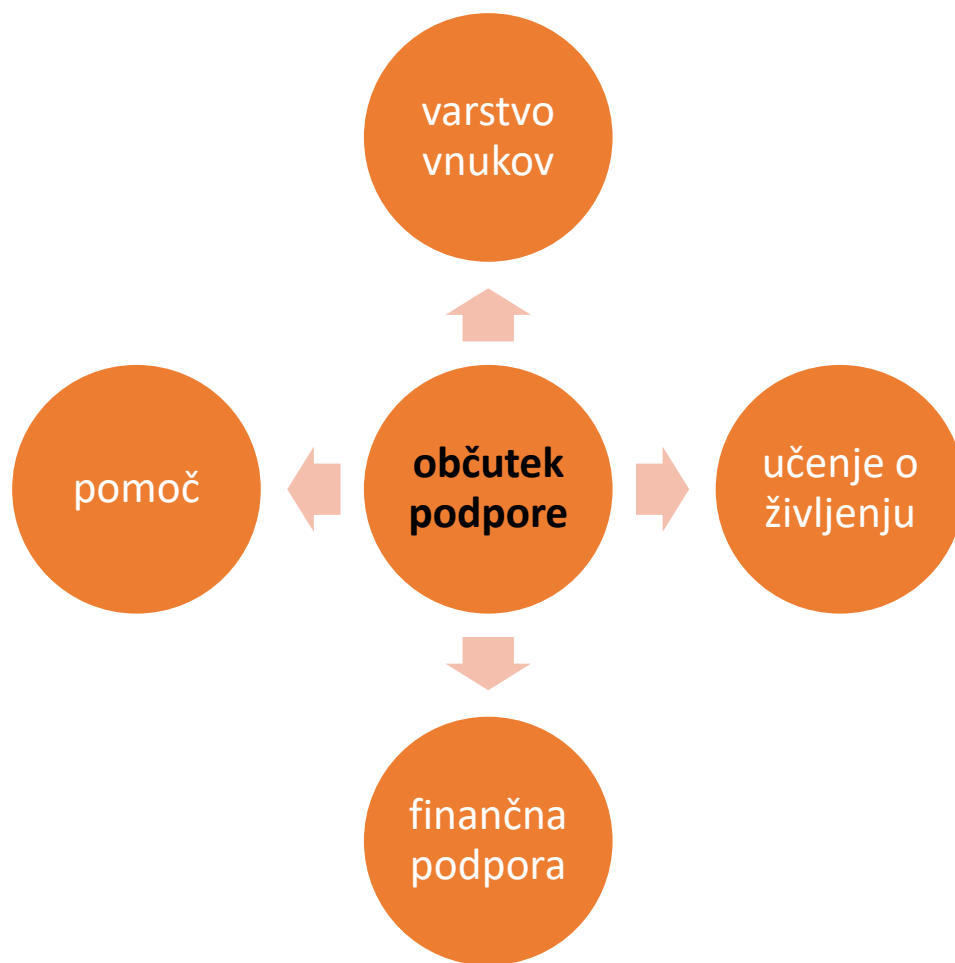
9.3.3 Odnosno kodiranje

Shema 1: Razlogi zakaj je sobivanje pozitivno in zakaj negativno

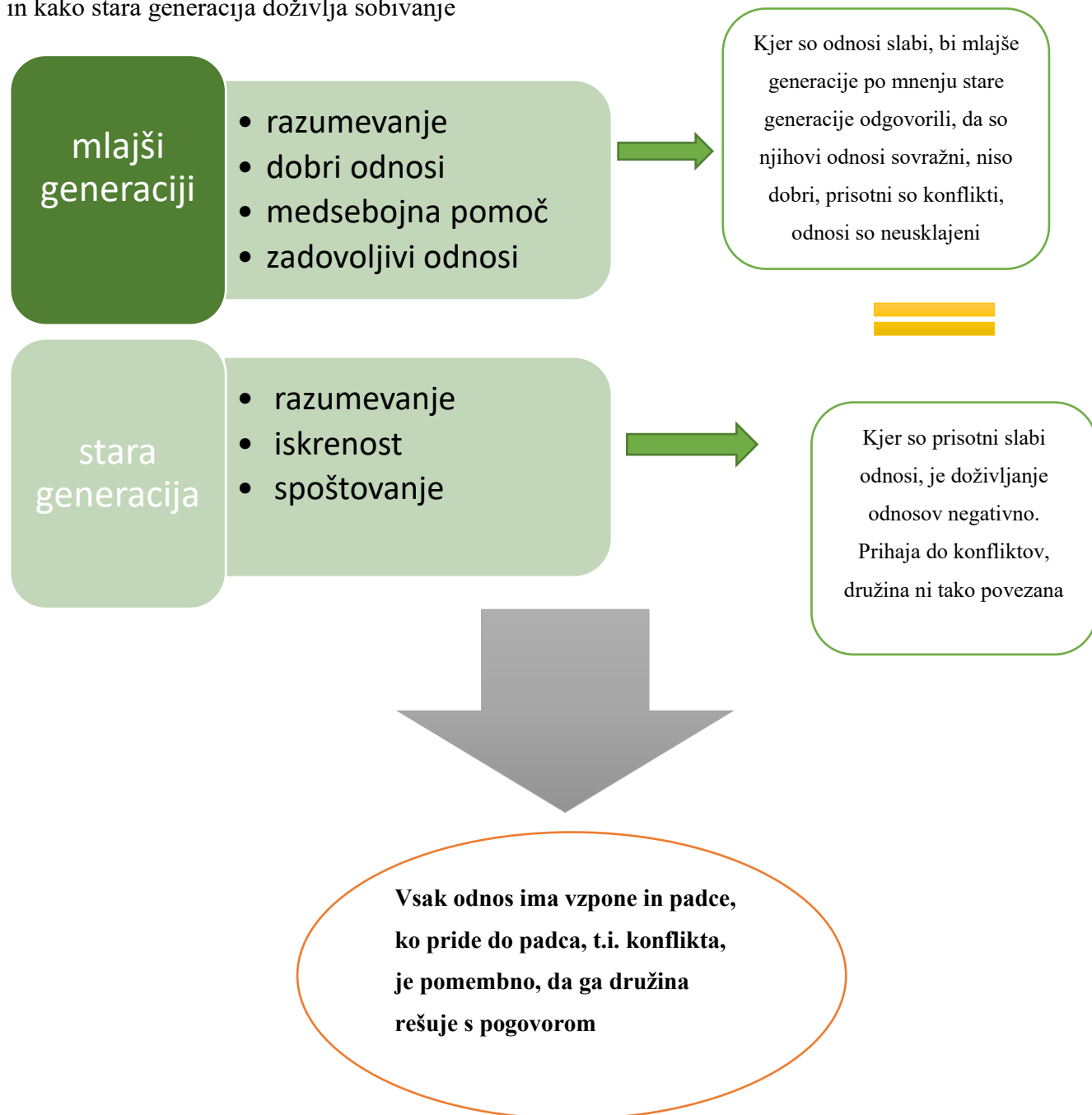

Shema 2: Primeri občutka bremena in podpore pri stari generaciji

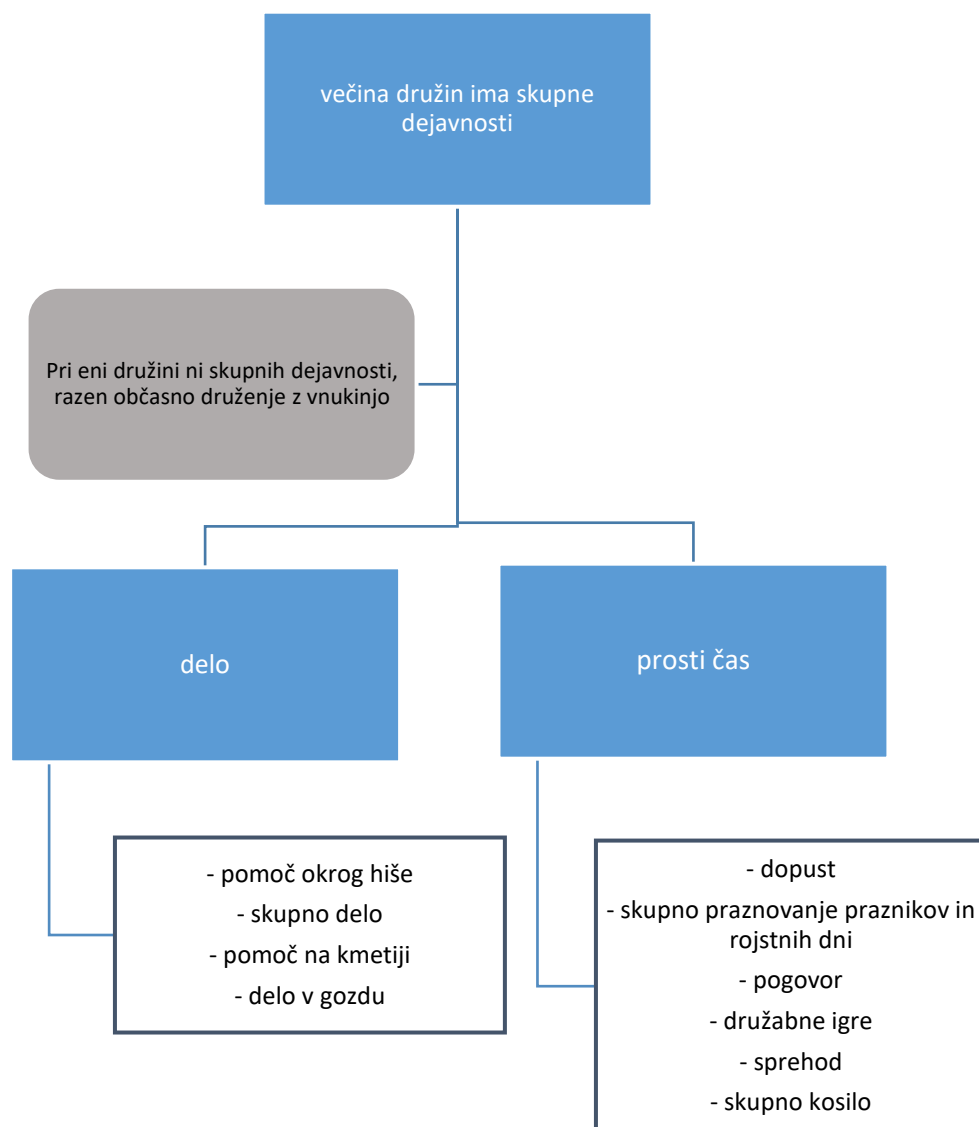

Shema 3: Kako družinske odnose po mnenju stare generacije doživljajo mlajše generacije in kako stara generacija doživlja sobivanje

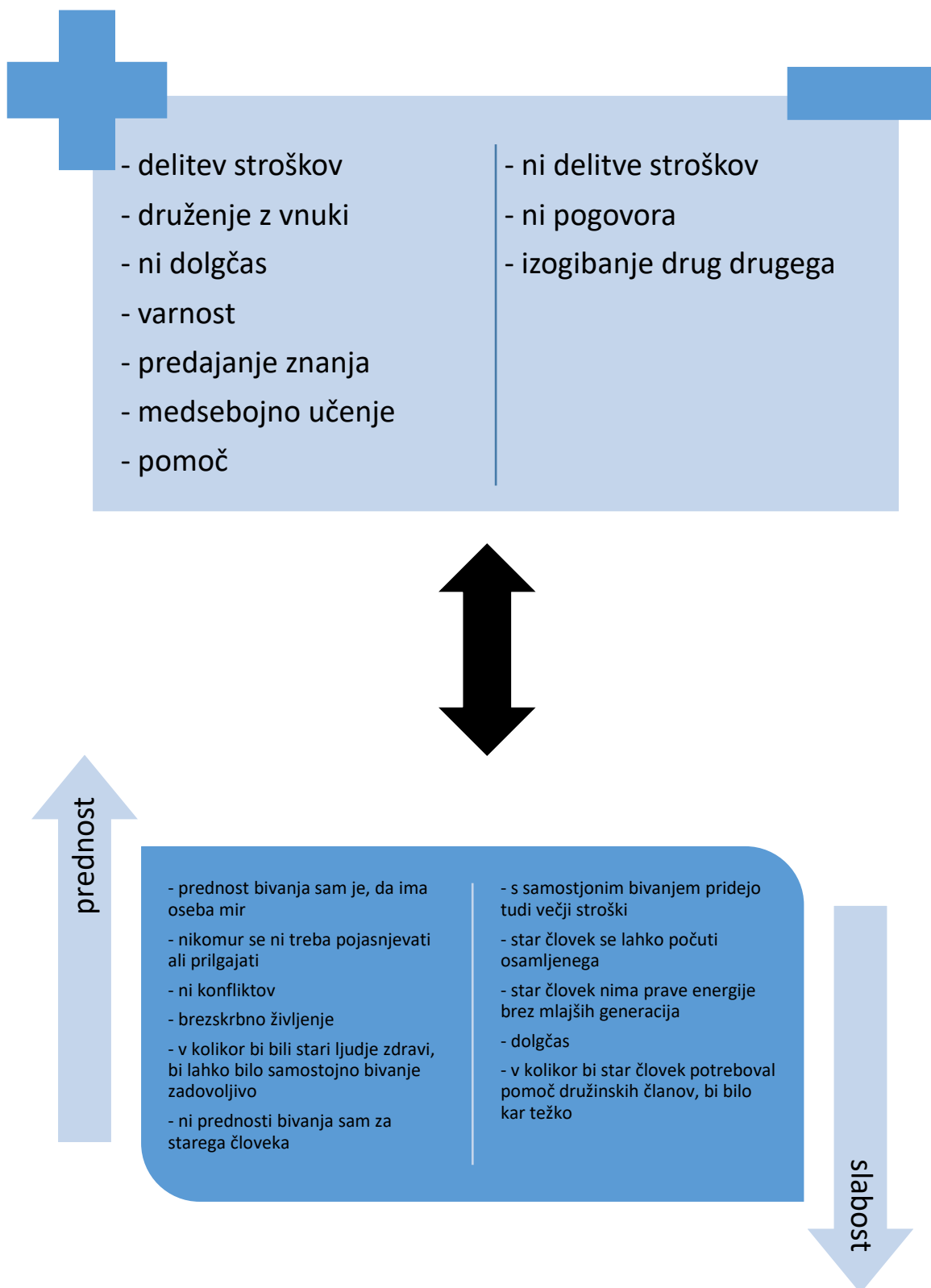
Shema 4: Prisotnost skupnih dejavnosti v družini

Shema 5: Opredelitev kakovostnega življenja

Shema 6: Sobivanje in samostojno bivanje

Shema 7: Pomoč, ki si jo nudijo generacije med seboj

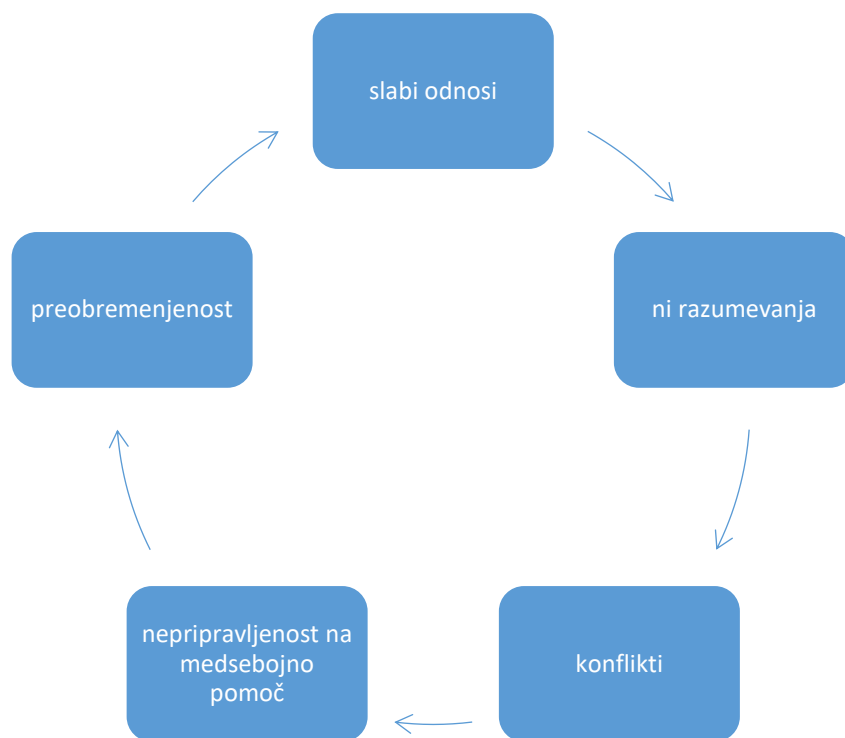
pomoč mlajšim generacijam

- varstvo vnukov
- kuhanje kosila
- pomoč pri kolinah
- finančna pomoč
- predajanje znanja
- medsebojno učenje
- pomoč pri odločitvah

pomoč stari generaciji

- pomoč pri delu
- pomoč okrog hiše
- gospodinjska opravila
- pomoč pri sodobni tehnologiji (računalnik, televizija, telefon)
- finančna pomoč
- pomoč pri bolezni
- nudenje prevoza
- tolažba
- energija

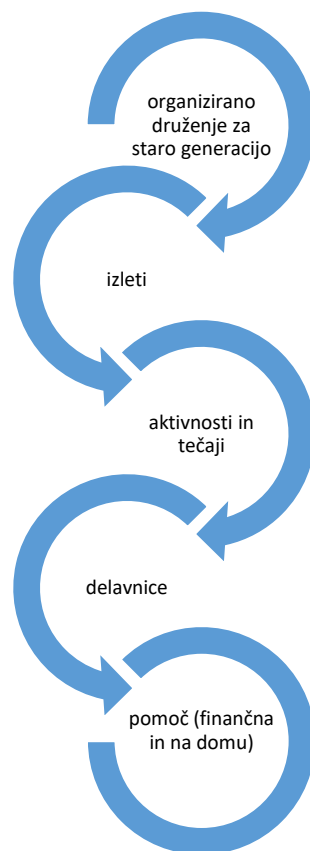
Shema 8: Zakaj ni prisotne pomoči med družinskimi člani?

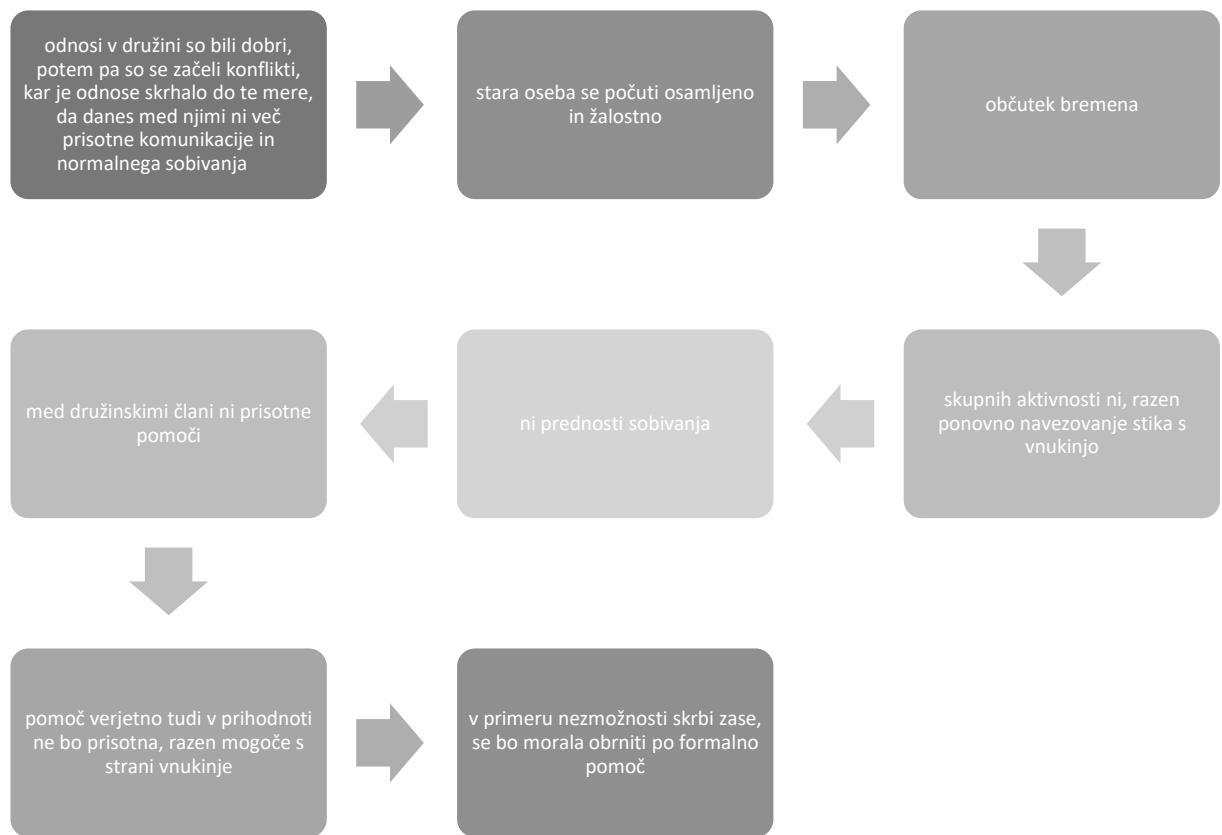
Shema 9: Oblika pomoči v lokalnem okolju

Shema 10: Predlogi za pomoč ali aktivnosti v lokalnem okolju

Shema 11: Negativno sobivanje

Shema 12: Pozitivno sobivanje

